

การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

หทัยกรานต์ มุสิกกา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

An Assessment Of Young Children Care Center In Chaing Muan District, Phayao
Province With The Department Of Local Administration Standard.

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
Of the Requirements for the Master of Education Degree
In Educational Administration
May 2012
All Rights Reserved by University Of Phayao

อาจารย์ ที่ปรึกษา และ คณบดี วิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง ไต พิจารณา การศึกษา
ค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น” เห็นสมควรรับ เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
พะเยา

.....
(ดร. อนุสรณ์ คุณานุสรณ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัถ)
คณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง
พฤษภาคม 2555

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วง ได้ด้วย ดีจาก ความกรุณาของท่าน อาจารย์ ดร.อนุสรณ์ คุณานุสรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ให้คำแนะนำ และ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์และเป็นไปด้วยความเรียบร้อยผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาการบริหารการศึกษาที่ได้ให้ความกรุณาในการ ให้คำแนะนำสั่งสอนอันเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษา และขอขอบคุณไปยัง พี่และน้องสาขา การบริหารการศึกษา รุ่นที่ 1 มหาวิทยาลัยพะเยาทุกคน ที่ให้ความอนุเคราะห์ ข้อมูลประกอบการทำรูปเล่มการศึกษาค้นคว้าอิสระ และให้กำลังใจกันและกันด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ซึ่งประกอบด้วย นาย อวยชัย รัตนแพทย์ หัวหน้า กลุ่มติดตามประเมินผลและจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยาเขต 2 ว่าที่ ร.ต.ทรงพล เทพคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหลายทุ่ง นายวีระเดช กันชัย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง สำหรับคำแนะนำและข้อเสนอแนะอันมีประโยชน์กับการศึกษา ค้นคว้าอิสระเล่มนี้

ขอขอบคุณนายกองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านม่วง นายองค์การบริหารส่วนตำบลสระ และนายกเทศมนตรีตำบลเชียงม่วน ที่ให้ความกรุณาอนุญาตให้เก็บข้อมูล ผู้ดูแลเด็ก ประธาน กรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นักวิชาการศึกษา ในเขตพื้นที่ อำเภอ เชียงม่วน ทุกคน ที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม คุณรจนา ช้างสาร คุณพรธรรณิภา ช้างสาร ที่คอยช่วยเหลือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในครั้งนี้คุณพ่อสมศักดิ์ คุณแม่เหมือน มุลิกา คุณประนอม ชะลอ คุณรัชฎ มุลิกา ที่เป็นกำลังทรัพย์ในระหว่างการศึกษา ครอบครัว ของคุณหนอนน้อยที่คอยดูแลเอาใจใส่ และเป็นกำลังใจให้ตลอดการศึกษา

ขอขอบคุณเป็นพิเศษกับคุณวรรณัท รวมนสุข ที่ให้โอกาสและคำแนะนำในการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ คุณหนอนน้อย ที่เป็นเสมือนแรงบันดาลใจในทุกๆ ด้าน และความปรารถนาดี กับทุกอย่างในชีวิต

คุณูปการ ของการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอ น้อม ให้ คุณบิดา- มารดา คุณบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ทำให้มีวันนี้

หทัยกรานต์ มุลิกา

ชื่อเรื่อง	การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
ผู้ศึกษาค้นคว้า	หทัยกรานต์ มุลิกา
ที่ปรึกษา	ดร. อนุสรณ์ คุณานุสรณ์
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555
คำสำคัญ	การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, มาตรฐาน

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐาน (ขั้นพื้นฐาน) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2550 การประเมินแบ่งออกเป็น 5 ด้าน 12 มาตรฐาน 43 ตัวบ่งชี้ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร จำนวน 51 คน และกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบร้อยละ 20 จำนวน 80 คน รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำนวน 131 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับแบบสอบถามคืนมาร้อยละ 90 นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบถาวรบรรยาย

ผลการศึกษาการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยาตามมาตรฐาน(ขั้นพื้นฐาน) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษาของโดยภาพรวมพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.18 มีอายุ 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.93 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50.39 เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำแหน่งผู้ปกครองคิดเป็นร้อยละ 61.06

2. การปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าด้านผู้เรียน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (เฉลี่ย=3.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.15) รองลงมาคือด้านบุคลากร (เฉลี่ย=3.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.23) ส่วนด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด(เฉลี่ย=3.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.39)

Title AN ASSESSMENT OF OF CHAINGMUAN CHILD CARE CENTER,
PHAYAO BASED ON THE CHILD CENTER STANDARDS OF
DEPARTMENT OF LOCAL GOVERNMENT

Author Hathaikran Mulika

Advisor Dr. Anusorn Kunanusorn

Academic Paper Independent Study M.Ed. in Educational Administration,
University of Phayao, 2012

Keywords Assessment of Child Care Center, standard

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the operation of child care center of local government in Chiangmuan, Phayao according to local administration standard year 2008. The assessment was divided into 3 aspects, 12 standards and 43 indicators. Data were collected from a population of 51 people and 80 samplings. The size of sampling was percentage random. The total of a population and samplings were 131 persons. The data were collected by 4 rating scale questionnaires. The content analysis was conducted with the application of frequency, mean and standard deviation. Then, the result of data analyzed was showed in table and descriptive paragraph.

The findings of the operation of child care center of local government in Chiangmuan district, Phayao according to department of local administration standard The findings from the overall revealed that:

1. 67.18 percent of population was female. 38.93 percent of population had age ranged between 36 – 45 years old. 50.39 percent of population had bachelor degree. and 61.06 percent of population was involved with the parents.

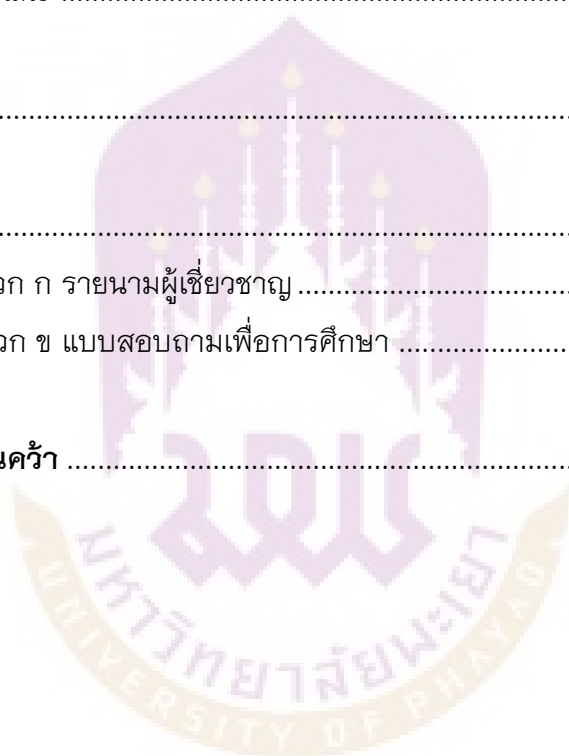
2. The operation at a high level overview considering that each side according to the standard in operation of learners was at the highest level ($\mu = 3.46, \sigma = 0.15$), Subordinate operation of staffs was at the high level ($\mu = 3.39, \sigma = 0.23$) and operation of child care center was at lowest level ($\mu = 3.38, \sigma = 0.39$).

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดทฤษฎีในการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
3 วิธีดำเนินการศึกษา	76
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	76
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล	78
การวิเคราะห์ข้อมูล	78
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	81
ตอนที่ 2 การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตาม มาตรฐานการดำเนินงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น.....	83

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 บทสรุป	93
สรุปผลการศึกษา.....	93
อภิปรายผลการศึกษา	95
ข้อเสนอแนะ	96
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	101
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	102
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการศึกษา	103
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า	111

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนผู้ปกครองจำนวน 14 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามเกณฑ์ค่าร้อยละ.....	77
2	แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	81
3	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอ เชียงใหม่ จังหวัดพะเยาตามมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มตัวอย่างด้านบุคลากร(มาตรฐานที่1- 4)	83
4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอ เชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(มาตรฐานที่5-8)	86
5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอ เชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านผู้เรียน(มาตรฐานที่9-12).....	89
6	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอ เชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภาพรวมในแต่ละด้าน.....	92

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แบบจำลองการสนับสนุน	22

บทที่ 1

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ว่าการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และตลอดชีวิต ตามมาตรา 4 การจัดการศึกษา ปรอุมวัยให้จัดในสถานศึกษา ได้แก่ ศูนย์เด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการ และเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือพัฒนาเด็กปรอุมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น ตามมาตรา 18 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงนับได้ว่าเป็นสถานศึกษาประเภทหนึ่ง (กรมการปกครอง, 2542) ตามสิทธิในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบมีหน้าที่ดูแลและให้การศึกษาแก่เด็กเล็กอายุระหว่าง 3-5 ปี ให้มีความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมทรัพยากรบุคคลไว้พัฒนาประเทศในอนาคต

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น สิ่งที่สามารถสะท้อนให้รู้ว่ามีระดับการพัฒนาที่มีคุณภาพเพียงใดจะต้องมีการ ประเมินผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่ง ตามระยะเวลาที่เหมาะสมภายใต้ตัวบ่งชี้ที่มีมาตรฐาน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษานั้นมีความสำคัญเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ เป็นพื้นฐานที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประชากรของประเทศ เด็กที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ มีพัฒนาการในทุก ๆ ด้านที่เหมาะสมกับวัย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จะเป็นผู้ที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เด็กระดับก่อนประถมศึกษาเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการมี

ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัว จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยการสังเกต การเลียนแบบ การได้ปฏิบัติจริง ทดลอง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กจึงมีความสำคัญยิ่ง ต่อเด็กในวัยนี้ จนอาจกล่าวได้ว่าเลี้ยงดูอย่างไรก็จะได้เด็กอย่างนั้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช, 2524)

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากส่วนราชการต่าง ๆ อาทิเช่น จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิดของกรม การศาสนา จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง ดังนั้นมาตรฐาน การดำเนินงาน การบริหาร และการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของแต่ละแห่ง จึงมีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านโครงสร้าง อาคาร สถานที่ และการบริหารจัดการ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดทำ มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถ ดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม ในปี พ.ศ. 2548 จึงได้จัดทำมาตรฐาน การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขึ้น เพื่อให้การดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการ 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 ได้มีนโยบายการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กทุกแห่งขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นให้เป็นสถานศึกษาที่ได้มาตรฐาน (มาตรฐานขั้นพื้นฐาน) ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ครบทุกแห่ง

ในปีการศึกษา 2554 อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถ่ายโอนมา จากกรมการศาสนา จำนวน 3 แห่ง ถ่ายโอนจากกรมพัฒนาชุมชน จำนวน 11 แห่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา รวมทั้งสิ้น 14 แห่ง ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนรวมทั้งสิ้น 399 คน มีผู้ดูแลเด็ก 34 คน ผลการประเมินตามโครงการ “ศูนย์เด็กเล็กนำอยู่” ปีงบประมาณ 2553 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา) พบว่า มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในระดับพื้นฐาน 4 แห่ง ระดับดี 5 แห่ง และระดับดีมาก 9 แห่ง แต่ในการปฏิบัติการกิจของ สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดพะเยา และสำนักงานท้องถิ่นอำเภอเชียงม่วน ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมและ สนับสนุนการการปฏิบัติภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีการประเมินผล การดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมชัดเจน เนื่องจากขาดบุคลากร

ที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านการศึกษา เช่น ศึกษานิเทศก์ หรือนักวิชาการศึกษา ทั้งในระดับจังหวัด และอำเภอ เพื่อปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับ การประเมิน การศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ไม่ทราบผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ อย่างแท้จริง

ผู้ศึกษา เป็นบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนางานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น มีความสนใจที่จะ ศึกษาการปฏิบัติงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐาน (ขั้นพื้นฐาน) กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น พ .ศ. 2550 จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการประเมินผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 14 แห่ง เพื่อนำผลจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการ ดำเนินงานและพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ให้มีคุณภาพในการให้ บริการแก่เด็กครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พร้อมทั้งจะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอ เชียงม่วนจังหวัดพะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการศึกษาค้นคว้า เรื่อง การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอ เชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงได้กำหนด ขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตประชากร

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการประเมินการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ที่ได้รับการถ่ายโอนจาก กรมศาสนา กรมการพัฒนาชุมชน และสำนักงานการประถมศึกษา แห่งชาติ รวม 14 แห่ง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นักวิชาการศึกษา ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 14 แห่ง มีมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐาน (ขั้นพื้นฐาน) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2550 จำนวน 12 มาตรฐาน 43 ตัวบ่งชี้ เกณฑ์การพิจารณาตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านบุคลากร (มาตรฐานที่ 1-4) มาตรฐานด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (มาตรฐานที่ 5-8) และมาตรฐานด้านผู้เรียน (มาตรฐานที่ 9-12) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ /ความรู้ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบหมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 มีความรักเด็ก ชยัน อดทน

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย/การศึกษาอนุบาล หรือจบการศึกษาปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย/การศึกษาอนุบาลหรือเทียบเท่าขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 หมั่นพัฒนาตนเอง หรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

มาตรฐานที่ 2 ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดการประสบการณ์เรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 มีความรู้ความเข้าใจจิตวิทยา และพัฒนาการเด็ก

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 มีความสามารถในการจัดการประสบการณ์เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 มีการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับสภาพจริง เหมาะสมตามวัย

มาตรฐานที่ 3 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพบริหาร การศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองและชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 มีวิสัยทัศน์ และภาวะความเป็นผู้นำ

มาตรฐานที่ 4 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้เรียนมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพึงพอใจคุณภาพของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ผู้ปกครองและชุมชน ในพื้นที่ ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความพึงพอใจผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ในการให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ แก่ชุมชนและส่วนรวม

มาตรฐานที่ 5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 ส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 ส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน อย่างหลากหลาย

ตัวบ่งชี้ที่ 6.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางสมองตอบสนองของความรู้สึก และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 6.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

ตัวบ่งชี้ที่ 6.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านดนตรี ศิลปะและการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้ที่ 6.4 จัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 6.5 จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ ที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 7.1 จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 7.2 มีการให้บริการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 7.3 จัดห้องเรียน พื้นที่สีเขียว สนามเด็กเล่น และสิ่งอำนวยความสะดวก เพียงพอ ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี

มาตรฐานที่ 8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กร ศาสนา สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 8.1 ผู้ปกครองมีความ พึงพอใจในความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการให้บริการด้านสถานที่วัสดุ อุปกรณ์ วิชาการ อื่นๆ ของสถานศึกษาแก่ชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 8.2 เป็นแหล่งวิทยากรในการให้ความรู้และบริการชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 8.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กร ภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 9.1 มีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้น

ตัวบ่งชี้ที่ 9.2 มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ตัวบ่งชี้ที่ 9.3 ประหยัดใช้สิ่งของของตนเองและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า

ตัวบ่งชี้ที่ 9.4 มีมารยาท ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ที่ 10.1 มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก

ตัวบ่งชี้ที่ 10.2 มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

ตัวบ่งชี้ที่ 10.3 มีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 10.4 มีทักษะในการสังเกตและสำรวจ

ตัวบ่งชี้ที่ 10.5 มีความรู้ในเรื่องตนเองบุคคลที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ

รอบตัว

มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 11.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุต่อตนเอง และผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 11.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่ 11.3 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 11.4 ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ผู้ดูแลเด็ก ผู้อื่น

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้ที่ 12.1 สนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ

ตัวบ่งชี้ที่ 12.2 สนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรีและการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้ที่ 12.3 สนใจและร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง เทศบาลตำบลเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง องค์การบริหารส่วนตำบลสระ

ผู้ดูแลเด็ก หมายถึง ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ดูแลเด็ก/ครูที่เลี้ยง ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอเชียงใหม่จังหวัดพะเยาจำนวน 34 คน

ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง เจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือผู้ที่เจ้าอาวาสมอบหมายให้ทำหน้าที่ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ใด ได้รับการถ่ายโอนจากกรมการศาสนา หรือผู้บริหารศูนย์ที่ได้รับถ่ายโอนมาจากกรมการพัฒนาชุมชน หรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้ที่ผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมายกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งศูนย์ขึ้นเอง

ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก หมายถึง ศูนย์เด็กเล็ก /ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับถ่ายโอนจากกรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมการศาสนา ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา รวม 14 แห่ง

นักวิชาการศึกษา หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงาน ด้านการศึกษา บุคลากรที่ปฏิบัติงานในส่วนการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา จำนวน 3 คน

ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่มีบุตรหลานเข้ารับการเตรียมความพร้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา

มาตรฐาน หมายถึง มาตรฐาน (ขั้นพื้นฐาน) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2550 มีจำนวน 12 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 1 ผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี

มาตรฐานที่ 2 ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 4 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้เรียน มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน

มาตรฐานที่ 5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

มาตรฐานที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรศาสนา สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิถีการเรียนรู้ในชุมชน

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะดนตรีและการเคลื่อนไหว
ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวบ่งชี้ของแต่ละมาตรฐานตามมาตรฐาน (ขั้นพื้นฐาน) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2550 มีจำนวน 43 ตัวบ่งชี้

ด้านบุคลากร หมายถึง ผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานที่ 1-4 ของมาตรฐาน (ขั้นพื้นฐาน) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2550

ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานที่ 1-4 ของมาตรฐาน (ขั้นพื้นฐาน) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2550

ด้านผู้เรียน หมายถึง เด็กเล็กตามมาตรฐานที่ 9-12 ของมาตรฐาน (ขั้นพื้นฐาน) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2550

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ หมายถึง เกณฑ์การตัดสินว่า แต่ละ ตัวบ่งชี้มีการปฏิบัติมากที่สุด มาก น้อย หรือน้อยที่สุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ให้เป็นไปตามมาตรฐาน (ขั้นพื้นฐาน) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

2. ทำให้ผู้ศึกษาสามารถนำผลที่ได้รับจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการติดตามและพัฒนางานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการวิจัย เรื่องการประเมินศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ในบทที่ 1 ได้กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ประเด็นสำคัญของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย ในบทนี้ผู้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องขอประมวล และนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีในการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีในการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ความหมายของการประเมินผล

ได้มีนักประเมินหลายท่านได้ให้ความหมายการประเมินไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2540 อ้างอิงใน บัญญัติ ทองบุราณ , 2546 , หน้า 37) การประเมิน หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเป็นกระบวนการที่ ก่อให้เกิดสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจ

Stake (อ้างอิงใน บัญญัติ ทองบุราณ , 2546 , หน้า 37) การประเมิน หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวกับการตัดสินใจคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ ในการตัดสินคุณค่า ประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 อย่างด้วยกัน คือ

1. การกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมาย ได้แก่ การถามว่าอะไรคือสภาพที่ต้องการ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำ ได้แก่ การตอบคำถามสภาพที่เป็นจริงคืออะไร
3. การเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงกับที่ต้องการว่ามีความเหมือนกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร
4. ตัดสินใจจากการเปรียบเทียบในข้อ 3

Cronbach (1963 อ้างอิงใน บัญญัติ ทองบุราณ , 2546 , หน้า 37) การประเมินผลเป็น กระบวนการที่เป็นระบบในการเก็บรวบรวมและการใช้สารสนเทศในการตัดสินใจความมุ่งหมายหลัก

ของการประเมินโครงการอยู่ที่ความต้องการทราบผลของโครงการ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานและส่วนใดของโครงการที่ควรปรับปรุงแก้ไข

Scriven(1967 อ้างอิงในบัญญัติ ทองบุราณ, 2546, หน้า 37) การประเมินคือ การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมินและชี้ว่าเป้าหมายของการประเมินอยู่ที่การตัดสินคุณค่าโดยที่ผู้ประเมินจะต้องมีความเชี่ยวชาญในหลักการ สังเกตและเหตุผล ถ้าผู้ประเมินไม่ได้ตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมินถือว่า ผู้ประเมินนั้นยังทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์

อีมิล เจ โปซาวัค และเรย์มอน ซีเครี (Emil J.Posavac & Ramon G. Carey) การประเมินผลเป็นการใช้วิธีการหลายวิธีและทักษะหลาย ๆ ด้าน เพื่อที่จะตกลงใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ นั้นจำเป็นหรือไม่ ควรจะใช้หรือไม่ ดำเนินการไปตามที่วางไว้หรือไม่ ช่วยแก้ไขปัญหาที่มุ่งหวังไว้หรือไม่ (สุรนาท ชมะณะรงค์, 2548, หน้า 256)

Alkin (1969, หน้า 2 อ้างอิงใน บัญญัติ ทองบุราณ, 2546, หน้า 36) การประเมินผลเป็นกระบวนการของการทำให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจด้วยการคัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสม รวบรวมและวิเคราะห์ เพื่อจัดทำรายงานสรุปสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

Clement and Steven (1984 อ้างอิงใน เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง, 2548, หน้า 199) การประเมินการปฏิบัติงาน เป็นการเพิ่มความสำคัญให้การปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งที่อยู่ในภาครัฐและภาคเอกชน

วิลเลียม เอ็น ดูนน์ (1994 อ้างอิงใน สุรนาท ชมะณะรงค์ , 2548, หน้า 256) การประเมินผล เป็นขั้นตอนที่มุ่งผลิตข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามนโยบายว่าสามารถสนองความต้องการของสังคม สนองคุณของสังคมและแก้ไขปัญหาที่เป็นเป้าหมายของนโยบายได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ2532 อ้างอิงใน บัญญัติ ทองบุราณ 2546, หน้า 37) การประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบความก้าวหน้าของแผนงานโครงการ ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของแผนงานหรือผลงานโครงการนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น จึงเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของงานโครงการว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์เพียงใด

บุญธรรม กิจปริตาวริสุทธิ์ (2533 อ้างอิงใน บัญญัติ ทองบุราณ, 2546, หน้า 37) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้หลายประเด็น เช่น

1. เป็นกระบวนการอย่างมีระบบและต่อเนื่องที่จะวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของงาน โดยนำผลที่ประเมินได้มาปรับปรุงวิธีการดำเนินงานเพื่อให้แผนงานหรือโครงการบรรลุวัตถุประสงค์

2. เป็นการพิจารณาคุณค่าของผลงานที่ได้รับ โดยการเปรียบเทียบผลงานที่เกิดขึ้นกับความต้องการที่กำหนดไว้

3. เป็นการตรวจสอบว่างานที่ทำได้ดีหรือไม่เพียงไร ทั้งนี้อาจเป็นการประเมินผลระหว่างการดำเนินงานเพื่อนำผลไปพิจารณาปรับปรุงแผนงานหรือกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรืออาจเป็นการประเมินผลสรุป รวมตลอดโครงการว่าตั้งแต่ที่ทำมาจนถึงสิ้นสุดโครงการนั้น ได้ผลหรือไม่เพียงใด

4. การประเมินผล เป็นกระบวนการเชิงระบบที่ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจทั้งในระดับผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารโครงการ และผู้กำหนดนโยบาย

เสนาะ ดิยาวาร์ (2534 อ้างอิงใน เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง, 2548, หน้า 202) การประเมินผลปฏิบัติงาน เป็นระบบที่จัดทำขึ้นเพื่อหาค่าของบุคคลในแง่ของการปฏิบัติงานที่จะระบุได้ว่าการปฏิบัติงานนั้นได้ผลสูงกว่าเงินที่จ่ายให้สำหรับงานนั้น และสมรรถภาพในการพัฒนาตนเอง

ธงชัย สันติวงษ์ (2539 อ้างอิงใน เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง, 2548, หน้า 202) การประเมินการปฏิบัติงาน เป็นกิจกรรมทาง ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่หน่วยงานพยายามที่จะกำหนดให้ทราบแน่ชัดว่า พนักงานของตนสามารถปฏิบัติงานได้ ประสิทธิภาพดีมากน้อยเพียงใด

อุทัย เลหาวิเชียร (2540, หน้า 7) การประเมินผลงาน หมายถึง การตรวจสอบและการควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแผน

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง(2548, หน้า 201) การประเมินการปฏิบัติงาน(Performance Appraisal: PA) เป็นระบบการประเมินบุคคลอันเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานโดยอาศัยหลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ เพื่อดำเนินการตัดสินใจ วินิจฉัย ปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนางานให้มีคุณภาพมากขึ้น และเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานเห็นช่องทางความก้าวหน้าซึ่งจะส่งผลให้องค์กรเจริญเติบโต

สุรนาท ชมะณะรงค์ (2548, หน้า 256) การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลเกี่ยวข้องกับกระบวนการวัดคุณค่าของผลการดำเนินการตามนโยบายเพื่อที่จะนำมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยไม่ได้แยกเป็นเอกเทศจากขั้นตอนนโยบายอื่น แต่เกี่ยวข้องกันตลอดเวลา

วอร์เธิน และแซนเดอร์ส (Worthen and Sanders) การประเมินผลคือการให้คุณค่าหรือการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกที่มีอยู่โดยอาศัยการรับรู้ (Perception) ของตนเอง (อ้างอิงใน สุรนาท ชมะณะรงค์, 2548, หน้า 256)

Mondy and Noe (1996 อ้างอิงใน เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง, 2548, หน้า 202) การประเมินการปฏิบัติงาน หมายถึง ระบบที่เป็นทางการของการทบทวนและประเมินการปฏิบัติงานของบุคคลและทีมงานที่เป็นระยะเวลา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการประเมิน (Evaluation) เป็นขั้นตอน/กระบวนการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการทั้งก่อนดำเนินการ ขณะดำเนินการ และหลังดำเนินการตามช่วงเวลาที่กำหนดเพื่อให้ทราบผลสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ต้องการวัดหรือตรวจสอบตามแนวทางหรือหลักเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ผู้ศึกษาใช้แนวคิดในการประเมินของ Cronbach มาประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน (ขั้นพื้นฐาน) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2550 ซึ่งจะทำให้ทราบผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้เรียนในโอกาสต่อไป

ความสำคัญของการประเมินผล

Anderson & Bal (1978, อ้างอิงใน บัญญัติ ทองบุราณ, 2546, หน้า 37) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินในด้านต่าง ๆ ไว้ 6 ประการ

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจก่อนจะเริ่มทำโครงการ ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อค้นหาความต้องการเกี่ยวกับโครงการ ทดสอบเกี่ยวกับแนวความคิดด้านเทคนิค และแหล่งเงินทุนและความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ
2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าควรจะทำโครงการต่อ หรือยุติ โครงการ ได้แก่ การประเมินแบบ Summative Evaluation
3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงการในแง่มุมใดหรือจุดหนึ่งจุดใด ในช่วงระยะเวลาที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ ในส่วนที่ เกี่ยวโยงกับวัตถุประสงค์บุคลากร หรือระบบการให้บริการหรือตรวจสอบเนื้อหาของโครงการนั้น ๆ ได้แก่ การประเมินแบบ Formative Evaluation
4. เพื่อเป็นประจักษ์พยานและเป็นเครื่องมือช่วยในการสนับสนุนเกี่ยวกับโครงการทางด้านสาธารณสุข การเมือง การเงิน และด้านวิชาชีพ
5. ในทางตรงกันข้ามก็อาจเป็นเครื่องมือช่วยให้ถูกใจในเรื่องดังกล่าวได้

6. เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและความรู้พื้นฐานในกระบวนการพัฒนาสังคม ในด้านวิทยาการทางสังคม จิตวิทยา และอื่น ๆ นอกเหนือไปจากการให้ความรู้ข้อเท็จจริงและความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่จะประเมินโดยเฉพาะ

อุทัย เลหาวิเชียร (2540, หน้า 316-318) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินผลว่า จะทำให้ทราบว่าการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นอย่างไร เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ในกรณีที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีความสอดคล้องมากขึ้น หรืออาจยกเลิก หรือเพิ่มเติมเพื่อให้สิ่งที่ปฏิบัติบรรลุผล

ลักษณะของการประเมินผล

โจเซฟ ดี กองด้ว (1981 อ้างอิงใน สุรนาท ชมะณะรงค์, 2548, หน้า 257) ได้อธิบาย ลักษณะของการประเมินผลนโยบายในอุดมคติว่า ควรประกอบด้วยลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นสหสาขาวิชา นั่นคือดึงเอาความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เข้าใจ ลักษณะ และคุณค่าของผลการดำเนินการตามนโยบายอย่างถ่องแท้ชัดเจน
2. เป็นที่ยอมรับทั้งผู้ประเมินและผู้มีอำนาจตัดสินใจ นั่นคือ ผู้ประเมินและผู้รับผิดชอบ นโยบายเห็นพ้องต้องกันในลักษณะและวิธีการประเมิน
3. นำยุทธวิธีต่าง ๆ มาผสมผสานกันอย่างเหมาะสม เพื่อให้เข้าใจผลงานของ นโยบาย อย่างชัดเจนขึ้น
4. กระทำอย่างเป็นกลางให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้
5. ในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ต้องเน้นการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ภายในหน่วยงานมากกว่าการติดต่อบุคคลภายนอกหน่วยงาน
6. วิธีการที่ใช้ต้องยืดหยุ่นและเปิดกว้างเพียงพอที่จะยอมรับระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย ทั้งเชิงปริมาณซึ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติ และเชิงคุณภาพซึ่งเน้นการใช้ เหตุผลและประสบการณ์

โรเบิร์ต เอฟ คลาก (1983 อ้างอิงใน สุรนาท ชมะณะรงค์, 2548, หน้า 257) เสนอว่า โดยทั่วไป แล้ว ลักษณะร่วมที่สำคัญและ เป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการว่า ลักษณะของการประเมินนโยบายที่ดีมี 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1. การใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลองในการประเมินผล (Experimental design research) สำคัญสำคัญของวิธีการนี้คือ
 - 1.1 ต้องมีการกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
 - 1.2 ใช้วิธีการสุ่มเพื่อกำหนดว่าผู้ใดจะต้องอยู่ในกลุ่มทดลอง หรือกลุ่มควบคุม
 - 1.3 การเลือกกลุ่มผู้ถูกศึกษาจากมวลประชากรต้องใช้วิธีการสุ่มเช่นเดียวกัน

1.4 ผู้ทำการประเมิน ต้องสามารถ ควบคุมตัวแปรต้นและตัวแปรตามในการ ประเมินผลได้

2. การเปิดโอกาสให้ผู้รับผิดชอบในนโยบายเข้ามามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดตั้งแต่ การเริ่มวางแผนการประเมิน การกำหนดยุทธวิธี การออกแบบวิธีการประเมินไปจนถึงการลงมือ เก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูล

3. ผลที่ได้จากการประเมินมีผลกระทบต่อนโยบายหรือโครงการใดโครงการหนึ่ง โดยเฉพาะ นั่นคือ ผู้ปฏิบัติยอมรับผลการประเมินและนำผลที่ได้ไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือ แก้ไขนโยบายหรือโครงการที่ตนรับผิดชอบอยู่

วิลเลียม เอ็น ดูนน์ (1994 อ้างอิงใน สุรนาท ชมะณะรงค์, 2548, หน้า 259) อธิบายว่า การประเมินผลนโยบายนั้นมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การผลิตข่าวสารที่เกี่ยวกับคุณค่าของผลการ นำนโยบายไปปฏิบัติ และชี้ว่าการประเมินผล ไม่ได้มุ่งแสวงหาข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริง หรือ ข่าวสารที่อธิบายว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง หรือข่าวสารที่อธิบายว่า ควรจะทำอะไร อย่างไร แต่มุ่ง แสวงหาข่าวสารที่แสดงคุณค่าที่บ่งบอกว่าผลการดำเนิน นโยบายมีคุณค่าหรือไม่เพียงใด ลักษณะหรือธรรมชาติของการประเมินในความเห็นของดูนน์ มี 4 ประการใหญ่ ๆ คือ

1. การเน้นคุณค่า (Value-focus) การประเมินผลเน้นการตัดสินใจว่านโยบาย ที่ดำเนินการไปนั้นมีคุณค่า น่าสนับสนุนต่อไปหรือไม่เพียงไร การประเมินมิใช่เป็นเพียง การพยายามเก็บรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น และผลที่ไม่เกิดขึ้นตามที่คาดการณ์ไว้ เท่านั้น แต่รวมไปถึงการให้คุณค่าแก่ผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่ามีค่าต่อสังคมหรือไม่เพียงไร

2. ความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงและคุณค่า (fact-value interdependence) การสรุปผลการประเมินต้อง อาศัยทั้งข้อเท็จจริงและคุณค่า การที่จะสรุปว่านโยบายหนึ่ง ๆ ประสบความสำเร็จมากหรือน้อยนั้นอาศัยข้อเท็จจริงที่ว่านโยบายนั้นก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง จริงหรือไม่ จากนั้นต้องกำหนดคุณค่าลงไปว่า ผลที่เกิดขึ้นนั้นมีประโยชน์ต่อประชาชนกลุ่มใด กลุ่มหนึ่งหรือไม่มากนักเพียงไร

3. ความเกี่ยวเนื่องทั้งจากปัจจุบันและอดีต (present and past orientation) การประเมินผลนโยบาย ไม่ได้มุ่งเน้นการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจุบันกับอนาคต ดังเช่น การเสนอนโยบายหรือการกำหนดนโยบาย แต่มุ่งเน้นการหาความ เกี่ยวพันระหว่างปัจจุบัน กับอดีต นั่นคือ การประเมินผลมีลักษณะที่เน้นการมองย้อนหลังไปในอดีต (retrospective) และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังจากการที่นำนโยบายไปปฏิบัติเสร็จสิ้นแล้วจากผลที่เกิดขึ้น เนื่องจาก การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลจะมองย้อนกลับไปในอดีต เพื่อเปรียบเทียบ ระหว่างสิ่งที่คาดหวังซึ่งกำหนดไว้ในรูปวัตถุประสงค์ของนโยบายและสิ่งที่เกิดขึ้นจริง

4. ความมีคุณค่าซ้อน (value-duality) คุณค่าที่เป็นพื้นฐานของการสรุปผล การประเมินต่าง ๆ มักเป็นวิธีการและเป้าหมายในตัวของตัวเอง ขณะเดียวกันก็อาจนำไปสู่ คุณค่าอื่นที่สำคัญด้วย

ประเภทของการประเมินผล

การประเมินผลสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท โดยวิธีการประเมินคือ การประเมินเชิงปริมาณและการประเมินเชิงคุณภาพแต่นักวิชาการบางกลุ่มก็ได้จำแนกเป็น 3 ประเภท คือ การประเมินผลโดยหน่วยราชการ การประเมินผลโดยองค์กรอิสระและ การประเมินผลอย่าง เป็นระบบโดยนักวิชาการในที่นี้จะยกประเภทการประเมินของนักวิชาการ บางท่านเพื่อพิจารณา

Dunn (1984 อ้างอิงใน สุรนาท ชมะณะรงค์ , 2548, หน้า 266) ได้แบ่งประเภทของ การประเมินผลออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. การประเมินผลแบบเทียม (Pseudo-evaluation) เป็นการประเมินผลซึ่งใช้วิธีการ ที่เป็นวิทยาศาสตร์ในการสร้างข่าวสารที่ถูกต้องและเชื่อถือได้เกี่ยวกับผลของนโยบาย โดยไม่ พยายามที่จะไปพิจารณาว่าผลดังกล่าวมีคุณค่าหรือประโยชน์มากน้อยเพียงใด การประเมินผล โดยวิธีนี้ปกติดูประเมินมักจะใช้วิธีการต่าง ๆ หลายวิธี เพื่ออธิบายผลของนโยบายที่ เกิดขึ้นว่า มาจากปัจจัยที่สำคัญอะไรบ้าง วิธีการต่างๆ ที่ใช้มักจะเน้นการวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยกึ่งทดลอง และการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการทางสถิติต่าง ๆ มักจะถูกนำมา ประยุกต์ใช้ในการประเมินผล ไม่ว่าจะเป็นการสุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลหรือการตีความ ข้อมูล รูปแบบที่ใช้ในการประเมิน มี 4 รูปแบบ คือ

1.1 รูปแบบการทำบัญชีระบบสังคม (Social system accounting) หรือการบันทึก รายละเอียดของระบบสังคมเป็นการสร้างดัชนีสังคม (Social indicator) ขึ้นมาเพื่อแสดง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมและเป็นตัววัดเพื่อประเมินผลนโยบาย ดัชนีสังคมในที่นี้หมายถึง ค่าที่ใช้วัดสภาพต่าง ๆ ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อบอกให้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

1.2 รูปแบบการทดลองทางสังคม (Social experimentation) เป็นการทดลองใช้นโยบายหนึ่ง ๆ ในกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างแล้ว วประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการตาม นโยบายนั้น

1.3 รูปแบบการตรวจสอบทางสังคม (Social auditing) เป็นการพิจารณา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการในการดำเนินการและผลของนโยบายซึ่งช่วยให้

ทราบว่าผลของนโยบายที่เกิดขึ้นเกิดจากปัจจัยนำเข้าหรือจากกระบวนการหรือ จากปฏิสัมพันธ์ ทั้งสองจะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ

1.4 รูปแบบการวิจัยสะสมทางสังคม (Social research accumulation) เป็นการรวบรวมสะสมข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผลการดำเนินการตามนโยบายที่ผ่านมาแล้ว มาเปรียบเทียบและประเมินเก็บสะสมไว้ประกอบการประเมินผลครั้งต่อ ๆ ไป

2. การประเมินผลแบบเป็นทางการ (formal evaluation) เป็นการประเมินที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการสร้างข่าวสารที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ของนโยบาย ดึงใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่ในกฎหมายในเค้าโครงนโยบายรวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้กำหนดนโยบายและผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติเป็นข้อมูลในการระบุและนิยามวัตถุประสงค์รวมทั้งเป้าหมายที่เป็นทางการของนโยบาย โดยผู้ประเมินจะไม่ตั้งคำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่เป็นทางการดังกล่าวเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินจึงเน้นเกณฑ์ประสิทธิภาพหรือ ประสิทธิภาพของนโยบายเป็นหลัก รูปแบบในการประเมินทางการมี 4 รูปแบบ คือ

- 2.1 การประเมินพัฒนาการ
- 2.2 การประเมินกระบวนการย้อนหลัง
- 2.3 การประเมินผลทดลอง
- 2.4 การประเมินผลลัพธ์ย้อนหลัง

ทั้งนี้สามารถจำแนกตามมิติได้เป็น 2 ด้าน คือ มิติด้านเวลาและมิติความสามารถ ในการควบคุมปัจจัยนำเข้า และกระบวนการแปรสภาพนโยบาย เมื่อนำมิติเวลาและมิติ ความสามารถในการควบคุมปัจจัยนำเข้าและกระบวนการแปรสภาพมาพิจารณาประกอบกัน จะทำให้ได้รูปแบบของการประเมินผลแบบทางการเป็น 4 รูปแบบ

1. การประเมินผลด้านพัฒนาการของการปฏิบัติ (Development evaluation) เป็นการประเมินการทำงานประจำวันของผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้ได้รับทราบข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วมีการวัดประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลเป็นระยะ ๆ

2. การประเมินกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ผ่านมา (Retrospective process evaluation) เป็นการประเมินนโยบายที่ได้รับการนำไปปฏิบัติแล้วระยะเวลาหนึ่ง เพื่อรับทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยไม่ยอมให้ผู้ประเมินควบคุมกิจกรรมใด ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าของนโยบาย เช่น งบประมาณและกระบวนการแปรสภาพนโยบายที่เกิดขึ้น

3. การประเมินผลโดยใช้รูปแบบการทดลอง (Experimental evaluation) เป็นการประเมินที่ผู้ประเมินสามารถควบคุมปัจจัยนำเข้าและกระบวนการแปรสภาพนโยบายได้โดยเน้น การทดลองในห้องทดลอง

4. การประเมินผลลัพธ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ผ่านมา (Retrospective outcome evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ของนโยบายที่ผู้ประเมินไม่สามารถควบคุมกิจกรรมใด ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายได้เลย ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยนำเข้าหรือกระบวนการแปรสภาพนโยบายดังกล่าว การควบคุมที่สามารถทำได้ดีที่สุดคือการควบคุมทางสถิติ นั่นคือการอาศัยวิธีการทางสถิติเพื่อศึกษาผลกระทบสุทธิของนโยบายที่ดำเนินไปว่ามีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างไร เมื่อปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อผลกระทบดังกล่าวคงที่โดยทั่วไปการประเมินผลแบบนี้ มักแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

ประการแรก ศึกษาในระยะเวลาหนึ่งโดยเฉพาะ (Cross sectional studies) มุ่งประเมินผลนโยบายหนึ่ง ๆ หรือหลายนโยบายเปรียบเทียบกัน ณ เวลาใดเวลาหนึ่งจุดหมายสำคัญของการประเมินผลแบบนี้คือ การเปรียบเทียบว่าลักษณะของปัจจัยนำเข้าและกระบวนการแปรสภาพอย่างไรที่ก่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนา

ประเภทที่สอง ศึกษาในช่วงระยะเวลานานติดต่อกัน (Longitudinal studies) มุ่งประเมินผลนโยบายหนึ่ง ๆ หรือหลายนโยบายหลาย ๆ ครั้งต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของนโยบายในหลายช่วงเวลาว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

3. การประเมินผลแบบพิจารณาความเหมาะสม (decision theoretical evaluation) เป็นการประเมินผลที่พยายามที่จะนำเอาวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายที่ ึ่งที่เป็นทางการและที่แอบแฝงอยู่ในรูปของทัศนคติของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ มาพิจารณาเป็นเกณฑ์ร่วมกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดเป็นทางการ โดยผู้กำหนดนโยบายและผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินจึงกว้างขวางและครอบคลุมมากกว่าเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินโดยวิธีอื่น มีวิธีการประเมิน 2 รูปแบบ

3.1 การประเมินความสามารถที่จะประเมินได้ (availability assessment) เป็นการมุ่งตอบคำถามสำคัญที่ว่า นโยบายนั้นสามารถประเมินผลได้หรือไม่ การประเมินความสามารถที่จะประเมินได้จะเน้นการวิเคราะห์ระบบการตัดสินใจทั้งหมดที่ควรจะได้รับประโยชน์จากข่าวสารเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากนโยบายนั้น โดยทั่วไปต้องมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ เนื้อหาต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ วัตถุประสงค์ต้องชัดเจนเข้าใจได้ และชุดของสมมติฐานที่เชื่อมระหว่างผลและวัตถุประสงค์ของนโยบายต้องกำหนดให้ชัดเจน

3.2 การวิเคราะห์อรรถประโยชน์แบบพหุลักษณะ (Multi-attribute utility analysis) มุ่งตอบคำถามว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนโยบาย มีทัศนคติและการรับรู้เช่นไรในเรื่องอรรถประโยชน์ของนโยบายและความเป็นไปได้ที่ผลของนโยบายจะเกิดขึ้น การประเมินผล

ออกแบบมาเพื่อพิจารณาความรู้สึกและทัศนคติที่เป็นอัตวิสัยของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในนโยบาย โดยเฉพาะส่วนที่แอบแฝงอยู่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 อ้างอิงใน สุทธิพงษ์ แสหนทวี สุข, 2546) ได้แบ่งประเภทของการประเมินโครงการเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะเกณฑ์ลำดับ เวลาของการบริหาร โครงการ แบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะคือ

1.1 การประเมินก่อนเริ่มโครงการ การประเมินในระยะนี้อยู่ในขั้นการวางแผนโครงการ การประเมินก่อนเริ่มโครงการอาจทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1.1.1 การศึกษาสภาพความเป็นไปได้ในการทำโครงการกล่าวคือ ต้องการจะตอบคำถามว่าควรริเริ่มทำโครงการหรือไม่ โครงการที่จัดทำมุ่งแก้ปัญหาสำคัญหรือไม่ มีทรัพยากรทั้งด้านบุคลากร การเงินหรืองบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ตลอดจนระบบการจัดการ พร้อมทั้งจะทำโครงการหรือไม่

1.1.2 การประเมินร่างโครงการหรือที่มักเรียกว่า การวิเคราะห์โครงการ การประเมินในระยะนี้ก็คือ การพยายามตอบคำถามว่าแผนงานหรือโครงการที่เสนอมามีเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงแก้ไขตรงไหนบ้าง ถ้าไม่มีข้อแก้ไขก็สมควรอนุมัติให้ดำเนินการต่อไปได้

1.2 การประเมินโครงการขณะดำเนินงาน การประเมินผลในขั้นนี้เป็นการประเมินความก้าวหน้าของโครงการ เพื่อศึกษาว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานแต่ละช่วงหรือไม่ จะต้องแก้ไขอย่างไร โดยเฉพาะในการดำเนินงานช่วงต่อไปของโครงการจัดเป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ

1.3 การประเมินโครงการ เมื่อได้ดำเนินงานโครงการสิ้นสุดแล้วจะได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ตลอดจนเป็นการติดตามตรวจสอบผลกระทบของโครงการ

2. ลักษณะเกณฑ์การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการ แบ่งการประเมินออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของโครงการเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ การประเมินประเภทนี้จะต้องจัดทำขณะที่โครงการดำเนินการอยู่ ซึ่งเป็นการประเมินตามกิจกรรมของโครงการที่อาจกำหนดไว้ในรูปของแผนภูมิ PERT (Program Evaluation and Review Technique) หรือ CPM (Critical Path Method)

2.2 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าโครงการประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลการประเมินจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจว่าควรจะยุติโครงการหรือจะดำเนินงานโครงการต่อไปโดยไม่ต้องปรับขยายบางส่วนก่อนดำเนินการต่อไปหรือแปรเปลี่ยนสภาพจากโครงการเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำ

ภาษิต ผลเจริญ (2539 อ้างอิงใน สุทธิพงษ์ แสนทวีสุข, 2546, หน้า 12) ได้แบ่งประเภทการประเมินไว้หลายแบบ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. แบ่งตามเวลาทำการประเมิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
 - 1.1 การประเมินผลระหว่างผลการดำเนินโครงการ
 - 1.2 การประเมินผลหลังการดำเนินโครงการ
2. แบ่งตามลักษณะการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ
 - 2.1 การประเมินเชิงปริมาณ
 - 2.2 การประเมินเชิงคุณภาพ
3. แบ่งตามรูปแบบของการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ
 - 3.1 ประเมินเฉพาะวัตถุประสงค์
 - 3.2 ประเมินทุกส่วนของระบบ

รูปแบบการประเมิน

ในการประเมินโครงการ มีรูปแบบที่ใช้ในการประเมินหลายรูปแบบ นิภา แก้วศรีงาม (2527 อ้างอิงใน สุทธิพงษ์ แสนทวีสุข, 2546, หน้า 14-21) ดังนี้

1. รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal-Attainment Model) เป็นรูปแบบที่เน้นจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นหลัก พยายาม กำหนดจุดมุ่งหมายตลอดจนตีค่าจุดมุ่งหมายเหล่านี้ การประเมินจะให้ ให้ความสำคัญน้อยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ที่บรรลุผลสำเร็จ ผู้ที่เป็นผู้นำในการประเมินด้านนี้ คือ
 - 1.1 รูปแบบประเมินผลของ Tyler (Tyler Model) เป็นรูปแบบที่ยึดวัตถุประสงค์ โดยคำนึงว่าประสบการณ์การเรียนรู้จากโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะต้องเป็นไป โดยสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเพียงใด ซึ่งเป็นการประเมินในระยะสุดท้ายของหลักสูตร R.Tyler กำหนดว่าวัตถุประสงค์ที่ต้องการมาจากแหล่ง 2 แหล่ง คือ
 - 1.1.1 แหล่งที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ได้แก่ นักเรียน ชุมชน เนื้อหาวิชา
 - 1.1.2 แหล่งที่จะทำให้วัตถุประสงค์บรรลุผลสำเร็จ คือ จิตวิทยา การเรียน ปรัชญาทางการศึกษา

1.2 รูปแบบการประเมินของ Tabá (Tabá Model) ทาบาเสนอรูปแบบการประเมินผลของหลักสูตร โดยยึดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นหลัก

1.3 รูปแบบของ Hammond (Hammond Model) แฮมมอนด์ เน้นที่ตัวแปรที่เกี่ยวข้องระหว่างจุดมุ่งหมายและการเรียนการสอน อพฤติกรรมที่แสดงตามที่กำหนดไว้ก็หมายความว่าได้บรรลุตรงตามเป้าหมายที่วางไว้แล้ว แฮมมอนด์เสนอโครงสร้าง ร่างของการประเมินผลไว้เป็นมิติ ดังนี้

มิติที่ 1 ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดชั้นเรียน ตารางการสอน เนื้อหา วิชา วิธีการสอน วัสดุอุปกรณ์และค่าใช้จ่าย

มิติที่ 2 ด้านสถาบัน ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร ครอบครั้ว ผู้เชี่ยวชาญ และชุมชน

มิติที่ 3 ได้แก่ ความรู้ ความจำ เจตคติและทักษะ

1.4 รูปแบบของ Metfessel and Scriven (Metfessel and Scriven Model) เสนอว่าการประเมินหลักสูตรใด ๆ ก็ตาม ควรใช้วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นหลักในการประเมินผล ซึ่งเน้นว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้จะต้องมาจากการพิจารณาของนักศึกษา นักปรัชญา นักจิตวิทยา นักเรียน และบุคคลทุกอาชีพที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ

1.5 รูปแบบ Cronbach (Cronbach Model) ได้เสนอแนวคิดที่ว่าผลของการประเมินควรนำไปใช้เพื่อตัดสินใจ 3 ประการ คือ

1.5.1 เพื่อปรับปรุงหลักสูตรรายวิชา โดยการตัดสินใจว่าวัสดุอุปกรณ์ทางการสอนใดและวิธีการสอนใดเป็นที่น่าสนใจ

1.5.2 เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับตัวบุคคล โดยการสำรวจความต้องการของนักเรียนเพื่อวางแผนการสอน

1.5.3 เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับตัวบุคคล

2. รูปแบบที่ยึดหลักเกณฑ์เป็นหลัก (Criterion Model)

เกณฑ์ในที่นี้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เกณฑ์ภายในและเกณฑ์ภายนอก ได้แก่ ผลของการที่วัตถุประสงค์บรรลุ ดังนั้น ถ้าเป็นการประเมินขอบวนการหรือวิธีการก็จัดว่าเป็นรูปแบบการประเมินโดยใช้เกณฑ์ภายใน ถ้าเป็นการประเมินผลโดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตัดสินใจคุณค่าก็จัดว่าเป็นรูปแบบการประเมินโดยใช้เกณฑ์ภายนอก ซึ่งการประเมินนี้ ผู้ที่เป็นผู้นำโมเดลประเมินแบบที่สอง คือ M.Scriven และ R.Stake นิภา แก้วศรีงาม เสนอว่าการประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ภายนอก สามารถจำแนกได้ 6 วิธี คือ

2.1 การประเมินไปเรื่อยๆ (Formative Evaluation) กับการประเมินสรุป(Summative Evaluation)

2.2 การประเมินที่ให้ความสนใจที่จุดมุ่งหมายเป็นหลัก

2.3 การประเมินที่พิจารณาความหมายมากน้อยของคุณค่าเป็นหลัก

2.4 การประเมินเปรียบเทียบ (Comparative Evaluation) คือ การประเมินที่ได้จากอัตราส่วนของข้อมูลที่เป็นจริงต่อข้อมูลที่คาดหวัง

2.5 การประเมินแบบเป้าหมายอิสระ (Goal-free Evaluation) เป็นการประเมินที่มีได้มุ่งที่เป้าหมายอย่างเดียวว่าจะบรรลุผล แต่เป็นการประเมินที่คาดว่าอาจมีผลอื่นเกิดขึ้นด้วยเพิ่มเติมจากที่ได้จากการประเมินแบบมีเป้าหมายแน่นอน

2.6 การประเมินแบบสืบสวน (The Modus Operandi Method) โดยการตรวจสอบในขณะที่โครงการกำลังดำเนินเพื่อหาสาเหตุและผลของเรื่องนั้น

รูปแบบการสนับสนุน (Countenance Model) นี้ เน้นความแตกต่างของการบรรยายออกจากการตัดสินใจในทุก ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมเดิม (สิ่งนำ) ปฏิบัติการหรือการจักระทำต่าง ๆ เช่น ให้การเรียน การสอน สภาพแวดล้อมทางการศึกษา และพฤติกรรมหลังปฏิบัติการ (ผล) เช่น ผลการเรียน ผลจากผู้ บริหาร ผลจากผู้แนะแนว รูปแบบนี้ ย้ำถึงความแตกต่างของสิ่งที่ นักการศึกษาวางแผนไว้และสิ่งที่ เกิดขึ้นหลักปฏิบัติการผู้ที่เชื่อรูปแบบนี้ จึงให้ความสำคัญต่อการจักระทำและต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

3. รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision Model) เป็นรูปแบบประเมินที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยการตัดสินใจ ผู้นำในด้านนี้ คือ Guba และ Stufflebeam, M.Alkin และ M.Provus ซึ่งจะได้กล่าวรายละเอียดของแต่ละรูปแบบ ดังนี้

3.1 CIPP (Contest Evaluation, Input Evaluation, Process Evaluation และ Production Evaluation) รูปแบบนี้กล่าวว่า การประเมินเป็นขบวนการของการบรรยาย การรวบรวมสาระต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเลือก ขั้นตอนต่าง ๆ ของรูปแบบนี้ประกอบด้วย

3.1.1 การบรรยาย คือ การบอกสาระต่างๆ ที่ต้องการ การใช้คำจำกัดความสิ่งที่ต้องการและอธิบายความต้องการต่างๆได้

3.1.2 การรวบรวม จัดระบบ และวิเคราะห์สาระต่างๆ ที่ได้บางครั้งใช้เทคนิคทางสถิติช่วย

3.1.3 การจัดหา หมายถึง การสังเคราะห์สาระเหล่านี้เพื่อนำผลมาใช้ประเมินซึ่งจากขั้นตอนต่างๆ ของรูปแบบนี้ คือ จะต้องการสาระอะไรบางอย่างที่จะช่วยการตัดสินใจและสาระต่าง ๆ เหล่านี้ไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างไร

การใช้รูปแบบ CIPP ประเมินเรื่องต่าง ๆ 4 เรื่อง คือ

3.1.4 การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) คือ การหาจุดมุ่งหมายหรือเนื้อหาที่เป็นไปได้ออกจากสิ่งที่เป็นไปได้ จากมโนทัศน์ของตัวประกอบที่เกี่ยวข้องจากสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา จากปัญหาต่าง ๆ ความต้องการและโอกาส เพื่อให้ได้จุดมุ่งหมายที่ต้องการ การประเมินเนื้อหา ข้อสรุปของการประเมินเนื้อหา คือ จุดมุ่งหมายเฉพาะ

3.1.5 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) คือ การหาแหล่งต่าง ๆ ที่จะช่วยให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ได้แหล่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ ระบบการสอนและวิธีการสอน ตลอดจนกลยุทธ์ต่าง ๆ นักประเมินประเมินสิ่งที่ใส่เข้าไป จะช่วยผู้ตัดสินใจในการเลือกกลยุทธ์ต่าง ๆ และช่วยออกแบบขบวนการที่เหมาะสมกับสภาพการ ตัวอย่างเช่น ผู้ประเมินช่วยหาแหล่งความรู้ที่จะช่วยให้ผู้ตัดสินใจนำมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาเคมีซึ่งได้กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะไว้เรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้ยังช่วยแนะวิธีที่จะนำเครื่องมือทดลองโสตทัศนศึกษาต่าง ๆ เหล่านี้ มาใช้ในการทำให้โครงการบรรลุจุดมุ่งหมายด้วย

3.1.6 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อโครงการสอนได้จัดตั้งเรียบร้อยแล้วและกำลังดำเนินการ จุดมุ่งหมายของการประเมินขบวนการก็เพื่อชี้ข้อบกพร่องของแบบขบวนการที่วางแผนไว้และยังมีได้ลงมือปฏิบัติ นักประเมินจะต้องบรรยายเหตุการณ์ กิจกรรม และวิเคราะห์ข้อบกพร่องซึ่งมักจะใช้ตนเองเป็นผู้พิจารณา ในตอนนี้นักประเมินมีหน้าที่ช่วยตัดสินใจในการคาดหมายปัญหาและจุดอ่อนที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนหาทางเอาชนะจุดอ่อนและช่วยแก้ปัญหาด้วย

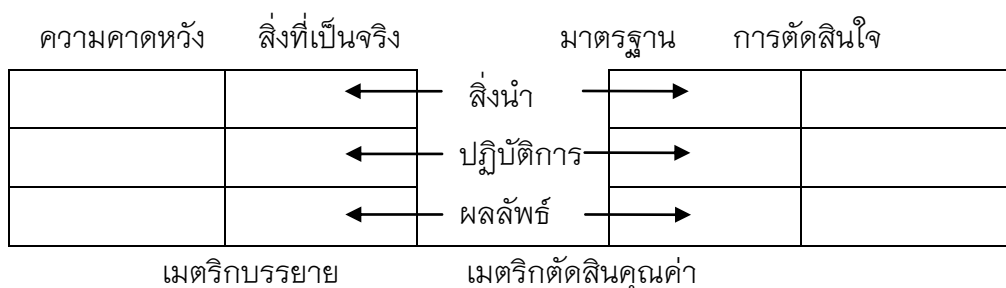
3.1.7 การประเมินผลการดำเนินงาน (Output Evaluation) คือ ความพยายามที่จะวัดและแปลความหมายสิ่งที่ได้รับจากโครงการ

4. รูปแบบการประเมินของ Stake

เป็นการบรรยายและตัดสินคุณค่า โปรแกรมการศึกษา ซึ่งเน้นเรื่องการบรรยายสิ่งที่ถูกประเมิน โดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณค่า

Stake ได้ตั้งชื่อแบบจำลองในการประเมินผลของเขาว่า “แบบจำลองการสนับสนุน”

(Countenance Model)

เมตริกบรรยาย

เมตริกตัดสินคุณค่า

ภาพ 1 แบบจำลองการสนับสนุน

จากแผนภูมิข้างต้นจะเห็นได้ว่า Stake ได้เน้นว่า การประเมินโครงการจะต้องมี 2 ส่วน คือ การบรรยาย (Descriptive) และการตัดสินคุณค่า (Judgment)

ในภาคการบรรยายนั้น ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ประเมินจะต้องหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้ได้มากที่สุด ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. เป้าหมายหรือความคาดหวัง (Goals or Intents) เป้าหมายที่ครอบคลุมนโยบายทั้งหมด สำหรับการประเมินการศึกษาไม่ควรจะสนใจเป้าหมายเฉพาะในแง่พฤติกรรมของผู้เรียนเพียงอย่างเดียว ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย 3 ส่วน คือ

1.1 สิ่งนำ (Antecedence) เป็นสภาพที่มีอยู่ก่อน ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับผล การเรียนการสอน

1.2 ปฏิบัติการ (Transaction) เป็นผลสำเร็จของการจัดการทำงานเป็น องค์ประกอบของขบวนการเรียนการสอน

1.3 ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นผลของโปรแกรมทางการศึกษา

2. สิ่งที่เป็นจริงหรือสังเกตได้ (Observations) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสภาพความเป็นจริง มีส่วนประกอบ 3 ส่วนเช่นกัน คือ สิ่งนำ ปฏิบัติการและผลลัพธ์

ความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ เป็นจริง มิได้เป็นตัวบ่งชี้ว่า ข้อมูลที่เราได้มีความเที่ยงหรือความตรง แต่เป็นเพียงสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สิ่ง ที่ตั้งใจไว้ได้เกิดขึ้นจริง เท่านั้นในภาคการตัดสินคุณค่าเป็นส่วนที่จะตัดสินว่า โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ เพียงใด นักประเมินต้องพยายามศึกษาดูว่า มาตรฐานอะไรบ้างที่เหมาะสมในการที่จะนำมา เปรียบเทียบเพื่อช่วยในการตัดสินใจ โดยทั่ว ๆ ไปเกณฑ์ที่ใช้มี 2 ชนิดคือ

2.1 เกณฑ์สมบูรณ์ (Absolute Criterion) เป็นเกณฑ์ที่เราตั้งไว้ อาจเกิดขึ้นก่อน โดยมีความเป็นอิสระจากพฤติกรรมของกลุ่ม

2.2 เกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criterion) เป็นเกณฑ์ที่ได้มาจากพฤติกรรมของกลุ่ม ถ้าผู้ประเมินไม่สามารถหามาตรฐานมาเปรียบเทียบได้ ก็ต้องพยายามหา โครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบเพื่อช่วยในการตัดสินใจ แบบจำลองนี้ มุ่งเน้นความสอดคล้องและความสมเหตุสมผลของเมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินคุณค่า สำหรับความสอดคล้องนั้น มี 2 ลักษณะ คือ

1. Contingence เป็นความสอดคล้องเชิงเหตุผล (Logical) จะพิจารณาความสัมพันธ์ ในแนวตั้งตามรูปแบบของ Stake

2. Congruence เป็นความสอดคล้องที่ปรากฏขึ้นจริงหรือความสอดคล้องในเชิง ประจักษ์ (Empirical) จะพิจารณาความสัมพันธ์ในแนวนอนตามรูปแบบของ Stake

ข้อดีของรูปแบบการประเมินของ Stake คือ เสนอวิธีการประเมินเป็นระบบ เพื่อจัดเตรียมข้อมูลเชิงบรรยายและตัดสินคุณค่ามีมาตรฐานในการประเมินปรากฏชัดเจนแต่มีข้อจำกัด คือ เซลล์บางเซลล์ของเมตริกมีความคาบเกี่ยวกัน และความแตกต่างระหว่างเซลล์ไม่ชัดเจน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งภายในโครงการได้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2550) จัดทำเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรฐานขั้นพื้นฐาน) ปี พ.ศ. 2550 ขึ้น มี 3 ด้าน 12 มาตรฐาน และ 43 ตัวบ่งชี้ โดยใช้เกณฑ์การประเมินคุณภาพตัวบ่งชี้ละ 2 ประเด็น คือ ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐานหรือต้องปรับปรุง รายละเอียด ดังนี้

1. ด้านบุคลากร (มาตรฐานที่ 1-4)

มาตรฐานที่ 1 ผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ /ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบหมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนได้ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

เกณฑ์การพิจารณา

1.1.1 ผู้ดูแลเด็กจัดกิจกรรมวันสำคัญหรือกิจกรรมอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า 4 ครั้งต่อปี

1.1.2 ผู้ดูแลเด็กจัดประชุมผู้ปกครอง ปีละไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง

1.1.3 ผู้ดูแลเด็กนำเด็กเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนไม่น้อยกว่าปีละ 2 ครั้ง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อขึ้นไป

2. ต้องปรับปรุง: ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณาได้เพียง 1 ข้อ

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 มีความรักเด็ก ชยัน อดทน

เกณฑ์การพิจารณา

1.2.1 ผู้ดูแลเด็กเอาใจใส่ใกล้ชิดเด็กสม่ำเสมอ

1.2.2 ผู้ดูแลเด็กมีการจดบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็กอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณาครบทุกข้อ

2. ต้องปรับปรุง: ผู้ดูแลเด็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณาไม่ครบทุกข้อ

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน

เกณฑ์การพิจารณา

1.3.1 ผู้ดูแลเด็กมีแผน การจัดประสบการณ์และจัดประสบการณ์ตามแผนให้เด็กมี

พัฒนาการตามวัยและมีบันทึกรายงานเด็ก

1.3.2 ผู้ดูแลเด็กมีการศึกษาเด็กเป็นรายกรณีเพื่อส่งเสริมและแก้ไขเด็ก

1.3.3 ผู้ดูแลเด็กมาปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ไม่ขาดงานเกินระเบียบการลาที่กำหนด

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ 60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ 1.4 กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย/การศึกษาอนุบาลหรือจบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย/การศึกษาอนุบาลหรือเทียบเท่าขึ้นไป
เกณฑ์การพิจารณา

1.4.1 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย / การศึกษาอนุบาลหรือเทียบเท่าขึ้นไป

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง : ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ 60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 หมั่นพัฒนาตนเองหรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

เกณฑ์การพิจารณา

1.5.1 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กเข้ารับการอบรมหรือประชุมสัมมนาอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ 60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

มาตรฐานที่ 2 ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดการประสบการณ์

การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 มีความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

เกณฑ์การพิจารณา

2.1.1 ผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความเข้าใจในจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย

2.1.2 ผู้ดูแลเด็กมีการจัดทำแผนที่มีกิจกรรมหลากหลายเน้นปฏิบัติจริง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ 2.2 มีความรู้ความเข้าใจจิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก

เกณฑ์การพิจารณา

2.2.1 ผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก

2.2.2 ผู้ดูแลเด็กมีการนำความรู้มาส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้สอดคล้องกับพัฒนาการทุกด้าน (คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา)

2.2.3 ผู้ดูแลเด็กมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ 2.3 มีความสามารถในการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญ

เกณฑ์การพิจารณา

2.3.1 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแผนการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3.2 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวินัย มีความซื่อสัตย์ สุจริตและประหยัด

2.3.3 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กเล่นและได้แสดงอย่างสร้างสรรค์

2.3.4 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านของผู้เรียน

2.3.5 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดฝึกทำแก้ปัญหาและปรับปรุงตนเอง

2.3.6 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน ผู้ดูแลเด็กร้อยละ60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามการพิจารณา
 2. ต้องปรับปรุง: ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
- ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 มีการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับสภาพจริงเหมาะสมตามวัย

เกณฑ์การพิจารณา

2.4.1 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงเน้นการสังเกตจดบันทึกพัฒนาการของผู้เรียน

2.4.2 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถประเมินพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

2.4.3 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่มีวิธีการที่หลากหลายในการประเมินผู้เรียนได้

2.4.4 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านของผู้เรียน

2.4.5 ร้อยละของผู้ดูแลเด็กที่สามารถนำผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุงในการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ดูแลเด็กร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง ผู้ดูแลเด็กต่ำกว่าร้อยละ60 มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพ

เกณฑ์การพิจารณา

3.1.1 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

3.1.2 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร (สุจริต

ยุติธรรม การใช้ระบบคุณธรรมการรับฟังปัญหา การระดมการมีส่วนร่วม ในการบริหารและการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ)

3.1.3 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1.4 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอุทิศเวลาให้กับการทำงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้บริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

2. ต้องปรับปรุง: ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
2 ข้อลงไป

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองและชุมชน
เกณฑ์การพิจารณา

3.2.1 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กมีการจัดกิจกรรมวันสำคัญหรือกิจกรรมอื่น ๆ
ไม่น้อยกว่า 4 ครั้งต่อปี

3.2.2 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประชุมผู้ปกครองปีละไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง

3.2.3 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสนับสนุนให้มีการนำเด็กเข้าร่วมกิจกรรม
ชุมชนไม่น้อยกว่าปีละ 2 ครั้ง

3.2.4 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ดูแลเด็กไม่น้อยกว่า
ปีละ 2 ครั้ง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณา
ครบทุกข้อ

2. ต้องปรับปรุง : ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณา
ไม่ครบทุกข้อ

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 มีวิสัยทัศน์และภาวะความเป็นผู้นำ

เกณฑ์การพิจารณา

3.3.1 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการศึกษาของ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น

3.3.2 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีภาวะผู้นำในการกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม
ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.3.3 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการของ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ทันต่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติตามเก
ณฑ์
การพิจารณาครบทุกข้อ

2. ต้องปรับปรุง : ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติตามเกณฑ์การพิจารณา
ไม่ครบทุกข้อ

มาตรฐานที่ 4 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้เรียนมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพึงพอใจคุณภาพของผู้เรียน

เกณฑ์การพิจารณา

4.1.1 ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพึงพอใจคุณภาพของผู้เรียน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 60 ขึ้นไป มีความพึงพอใจตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง: ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่ำกว่า ร้อยละ 60 ลงไป มีความพึงพอใจตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความพึงพอใจผู้บริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็กและผู้ดูแลเด็กในการให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนการช่วยเหลือ ด้านอื่น ๆ แก่ชุมชนและส่วนรวม

เกณฑ์การพิจารณา

4.2.1 ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพึงพอใจผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการแนะนำช่วยเหลือชุมชนและส่วนรวม

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 60 ขึ้นไป มีความพึงพอใจตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง: ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่ำกว่า ร้อยละ 60 ลงไป มีความพึงพอใจตามเกณฑ์การพิจารณา

4.2.2 ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพึงพอใจผู้ดูแลเด็ก ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือชุมชนและส่วนรวม

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 60 ขึ้นไป มีความพึงพอใจตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง: ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่ำกว่า ร้อยละ 60 ลงไป มีความพึงพอใจตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (มาตรฐานที่ 5-8)

มาตรฐานที่ 5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 ส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เกณฑ์การพิจารณา

5.1.1 มีการสำรวจข้อมูลบันทึกประวัติและพัฒนาการของผู้เรียน

5.1.2 มีการจัดสรรทรัพยากร การจัดทำแผน การจัดประสบการณ์

5.1.3 มีการจัดอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

5.1.4 มีการนิเทศ ติดตามและสนับสนุนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

5.1.5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมแรงจูงใจในการจัดทำแผน การจัดประสบการณ์ที่ตอบสนองพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน

5.1.6 มีการประเมินแผน การจัดประสบการณ์และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการเรียนรู้

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 4 ข้อขึ้นไป

2. ต้องปรับปรุง: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อลงไป

ตัวบ่งชี้ ที่ 5.2 ส่งเสริมพัฒนานวัตกรรม การจัดประสบการณ์เรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

เกณฑ์การพิจารณา

5.2.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการส่งเสริมและการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้และสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

5.2.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีสื่อธรรมชาติ (พืช สัตว์ สิ่งของและอื่น ๆ) และนวัตกรรมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

5.2.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

5.2.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีเทคโนโลยี สารสนเทศ และนวัตกรรมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

5.2.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการแลกเปลี่ยนหรือเชื่อมโยงสื่อการเรียนการสอน จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

2. ต้องปรับปรุง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

มาตรฐานที่ 6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน อย่างหลากหลาย

ตัวบ่งชี้ที่ 6.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจและ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

เกณฑ์การพิจารณา

6.1.1 มีการสำรวจและจัดทำข้อมูลผู้เรียนตามความสนใจและความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์

6.1.2 มีแผนการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายที่ส่งเสริมและตอบสนองความสนใจ และผลงานหลากหลายของผู้เรียน

6.1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครองและผู้เรียนจัดกิจกรรม ที่หลากหลายตามแผนที่ตอบสนองตามความสนใจและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

6.1.4 มีผู้รับผิดชอบติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนการจัด ประสพการณ์

6.1.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครองนำผลการประเมินของ ผู้เรียนไปปรับปรุงแผนการจัดประสพการณ์

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

2. ต้องปรับปรุง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

ตัวบ่งชี้ที่ 6.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

เกณฑ์การพิจารณาให้กับผู้เรียน

6.2.1 มีแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามอย่างหลากหลาย

6.2.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครองและผู้เรียนจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามอย่างหลากหลาย

6.2.3 มีผู้รับผิดชอบติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผน ฯ

6.2.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครองนำผลการประเมินของผู้เรียนไปปรับปรุงแผนการดำเนินงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาข้อขึ้นไป

2. ต้องปรับปรุง: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา ข้อลงไป ตัวบ่งชี้ที่ 6.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านดนตรี ศิลปะและการเคลื่อนไหว เกณฑ์การพิจารณา

6.3.1 มีการจัดทำข้อมูลผู้เรียนด้านศิลปะ/ดนตรี/นาฏศิลป์/กีฬาและนันทนาการ

6.3.2 มีแผนการจัดกิจกรรมด้านศิลปะ /ดนตรี/นาฏศิลป์ /กีฬาและนันทนาการ รวมทั้งมีอุปกรณ์สนับสนุน

6.3.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครองและผู้เรียน จัดกิจกรรมด้านศิลปะ/ดนตรี/นาฏศิลป์/กีฬาและนันทนาการ

6.3.4 มีผู้รับผิดชอบติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผน ฯ

6.3.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครองนำผลการประเมินของผู้เรียนไปปรับปรุงแผนการดำเนินงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาข้อขึ้นไป

2. ต้องปรับปรุง: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา ข้อลงไป ตัวบ่งชี้ที่ 6.4 จัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และ

ภูมิปัญญาไทย

เกณฑ์การพิจารณา

6.4.1 มีการจัดทำข้อมูลด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

6.4.2 มีแผนการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

6.4.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมมือกับชุมชนหรือผู้ปกครองและผู้เรียนจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

6.4.4 มีผู้รับผิดชอบติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผน ฯ

6.4.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมเฝ้ากับชุมชนหรือผู้ปกครองนำผลการประเมินของผู้เรียนไปปรับปรุงแผนการดำเนินงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

2. ต้องปรับปรุง: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป
ตัวบ่งชี้ที่ 6.5 จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

เกณฑ์การพิจารณา

6.5.1 มีข้อตกลงเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในชั้นเรียน

6.5.2 มีแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย (ให้เด็กเลือกเข้าร่วมกิจกรรมประสบการณ์ตามความสนใจ)

6.5.3 มีการประเมินผลการปฏิบัติตามแผน ฯ

6.5.4 มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงแผนการดำเนินงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

2. ต้องปรับปรุง: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 2 ข้อลงไป

มาตรฐานที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 7.1 จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียน

เกณฑ์การพิจารณา

7.1.1 มีการจัดทำแผนพัฒนาสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก

7.1.2 มีการดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกตามแผนที่กำหนด

7.1.3 มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผน

7.1.4 มีการนำผลการประเมินพัฒนารูปแบบวิธีการด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

- 3 ข้อขึ้นไป
1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
 2. ต้องปรับปรุง: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาข้อลงไปด้วยตัวบ่งชี้ที่ 7.2 มีการให้บริการที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน

เกณฑ์การพิจารณา

- 7.2.1 มีแผนงาน/โครงการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน
- 7.2.2 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและปฏิทินปฏิบัติงาน
- 7.2.3 มีการนิเทศ ติดตามผล รายงานการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ
- 7.2.4 มีการนำผลการประเมินพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

- 3 ข้อขึ้นไป
1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
 2. ต้องปรับปรุง: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาข้อลงไปด้วยตัวบ่งชี้ที่ 7.3 จัดห้องเรียน พื้นที่สีเขียว สนามเด็ก เล่นและสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอให้อยู่ในสภาพใช้ได้ดี

เกณฑ์การพิจารณา

- 7.3.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแผนงานในการจัดทำห้องเรียน มุมประสบการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุมพื้นที่สีเขียวและสิ่งอำนวยความสะดวก
- 7.3.2 แต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินการตามแผน
- 7.3.3 มีการดำเนินงานตามแผนการจัดห้องเรียน มุมประสบการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุมพื้นที่สีเขียวและสิ่งอำนวยความสะดวก
- 7.3.4 มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดห้องเรียน มุมประสบการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุมพื้นที่สีเขียวและสิ่งอำนวยความสะดวก

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

- 3 ข้อขึ้นไป
1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
 2. ต้องปรับปรุง: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาข้อลงไปด้วยตัวบ่งชี้ที่ 7.3 จัดห้องเรียน พื้นที่สีเขียว สนามเด็ก เล่นและสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอให้อยู่ในสภาพใช้ได้ดี

มาตรฐานที่ 8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กร
ศาสนา สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิถีการเรียนรู้ในชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 8.1 ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการให้บริการด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ วิชาการ และอื่นๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ชุมชน
เกณฑ์การพิจารณา

8.1.1 ผู้ปกครองพึงพอใจในความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

8.1.2 ผู้ปกครองพึงพอใจที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บริการด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ วิชาการและอื่น ๆ

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้ปกครองร้อยละ 60 ขึ้นไปมีความพึงพอใจตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง : ผู้ปกครองต่ำกว่าร้อยละ 60 ขึ้นไปมีความพึงพอใจตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 8.2 เป็นแหล่งวิชาการในการให้ความรู้และบริการชุมชน

เกณฑ์การพิจารณา

8.2.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

8.2.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีผู้รับผิดชอบหรือจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน

8.2.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระเบียบรองรับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

8.2.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการประเมินระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

8.2.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุงระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา 3 ข้อขึ้นไป

2. ต้องปรับปรุง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาข้อลงไป

ตัวบ่งชี้ที่ 8.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กร ภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

เกณฑ์การพิจารณา

8.3.1 มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมมือกันเพื่อแสวงหาแนวทาง

8.3.2 มีการกำหนดแผนงานแนวทางการร่วมมือเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้

ในชุมชน

8.3.3 มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและดำเนินงานตามแผนตามระยะเวลา

8.3.4 มีการประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน

8.3.5 มีการร่วมมือกันพัฒนาปรับปรุงแผนการดำเนินงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

3 ข้อขึ้นไป

2. ต้องปรับปรุง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาข้อลงไป

3. ด้านผู้เรียน (มาตรฐานที่ 9-12)

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 9.1 มีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้น

เกณฑ์การพิจารณา

9.1.1 ร้อยละของผู้เรียนที่จัดเก็บของใช้/ของเล่นเข้าที่

9.1.2 ร้อยละของผู้เรียนที่เข้าแถว/รอคอยตามลำดับก่อนหลัง

9.1.3 ร้อยละของผู้เรียนที่ปฏิบัติตามข้อตกลงของชั้นเรียน เช่น รู้จักใช้คำขอ

อนุญาตไปห้องน้ำ หยุดพุดเมื่อครูปุด ทิ้งขยะให้เป็นที่ไม่หยิบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐานผู้เรียนร้อยละ60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 9.2 มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เกณฑ์การพิจารณา

9.2.1 ร้อยละของผู้เรียนที่ไม่รังแกเพื่อน สัตว์ และไม่ทำลายต้นไม้

9.2.2 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักแบ่งปันของเล่น/สิ่งของแก่เพื่อนและผู้อื่น

9.2.3 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเหมาะสมตามวัย

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐานผู้เรียนร้อยละ60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
 2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
- ตัวบ่งชี้ที่ 9.3 ประหยัดใช้สิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า

เกณฑ์การพิจารณา

- 9.3.1 ร้อยละของผู้เรียนที่รับประทานอาหารและเครื่องดื่มไม่เหลือทิ้ง
- 9.3.2 ร้อยละของผู้เรียนที่ไม่ทิ้งขว้างหรือทำลายสิ่งของเครื่องใช้
- 9.3.3 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ น้ำไฟ อย่างประหยัดและ

ปลอดภัย

- 9.3.4 ร้อยละของผู้เรียนที่เห็นคุณค่าของเงินและการออม

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐานผู้เรียนร้อยละ60ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
 2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
- ตัวบ่งชี้ที่ 9.4 มีมารยาท ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม

เกณฑ์การพิจารณา

- 9.4.1 ร้อยละของผู้เรียนที่มีมารยาทในการพูดและการฟัง
- 9.4.2 ร้อยละของผู้เรียนที่มีมารยาทในการไหว้ /แสดงความเคารพผู้ใหญ่ได้

อย่างเหมาะสม

- 9.4.3 ร้อยละของผู้เรียนที่มีมารยาทในการรับประทานอาหาร

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์

การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

- ตัวบ่งชี้ที่ 10.1 มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก

เกณฑ์การพิจารณา

- 10.1.1 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการเคลื่อนไหวและเล่น

เครื่องเล่นสนาม

10.1.2 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กอย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กันในการเล่นเครื่องเล่นสัมผัส ส การเขียนภาพระบายสี การปั้นและการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ 10.2 มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

เกณฑ์การพิจารณา

10.2.1 ร้อยละของผู้เรียนที่สังเกตและจำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้

10.2.2 ร้อยละของผู้เรียนที่บอกแสดงความรู้สึกที่ได้รับจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ 10.3 มีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสม

เกณฑ์การพิจารณา

10.3.1 ร้อยละของผู้เรียนที่บอกเรื่องราวความรู้สึกและความต้องการของตนได้

10.3.2 ร้อยละของผู้เรียนที่กล้าพูด กล้าแสดงออกได้เหมาะสมกับวัยและ

สถานการณ์

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ 10.4 มีทักษะในการสังเกตและสำรวจ

เกณฑ์การพิจารณา

10.4.1 ร้อยละของผู้เรียนที่บอกสภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกี่ยวกับ

สิ่งแวดล้อม บุคคล และสิ่งของต่าง ๆ ได้

10.4.2 ร้อยละของผู้เรียนที่บอกสภาพภายนอกศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กเกี่ยวกับ

สิ่งแวดล้อม บุคคล และสิ่งของต่าง ๆ ได้

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่าน เกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ 10.5 มีความรู้ในเรื่องตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติ และสิ่งต่าง ๆ

รอบตัว

เกณฑ์การพิจารณา

- 10.5.1 ร้อยละของผู้เรียนที่มีความรู้ในเรื่องของตนเองและครอบครัว
- 10.5.2 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้องและสถานที่รอบตัว
- 10.5.3 ร้อยละของผู้เรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
 2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
- มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี**
- ตัวบ่งชี้ที่ 11.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุต่อตนเองและผู้อื่น

และผู้อื่น

เกณฑ์การพิจารณา

- 11.1.1 ร้อยละของผู้เรียนมีพฤติกรรมอนามัยที่ดี เช่น ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ล้างมือก่อนและหลังการใช้ห้องส้วม
- 11.1.2 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์
- 11.1.3 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักระมัดระวังไม่ให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา
2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ 11.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

เกณฑ์การพิจารณา

- 11.2.1 ร้อยละของผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย
- กระทรวงสาธารณสุข

11.2.2 ร้อยละของผู้เรียนที่มีสุขภาพดี เช่น สายตาและสุขภาพฟัน เป็นต้น

11.2.3 ร้อยละของผู้เรียนที่มีพัฒนาการด้านร่างกายตามวัย /มีสมรรถภาพทางกาย

ตามเกณฑ์

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง : ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ลงไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 11.3 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

เกณฑ์การพิจารณา

11.3.1 ร้อยละของผู้เรียนที่มีความมั่นใจและกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

11.3.2 ร้อยละของผู้เรียนที่แสดงความชื่นชมความสามารถของผู้อื่น

11.3.3 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักวิธี การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสม

ตามวัย

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

ตัวบ่งชี้ที่ 11.4 ร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ผู้ดูแลเด็กและผู้อื่น

เกณฑ์การพิจารณา

11.4.1 ร้อยละของผู้เรียนมีหน้าตา ท่าทาง ร่าเริงแจ่มใสและแสดงออกทาง

อารมณ์ ได้อย่างเหมาะสมตามวัย

11.4.2 ร้อยละของผู้เรียนที่มีความสุขในการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และ

การเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้ที่ 12.1 สนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ

เกณฑ์การพิจารณา

12.1 ร้อยละของผู้เรียนที่สนใจธรรมชาติและสิ่งสวยงามต่าง ๆ

12.2 ร้อยละของผู้เรียนที่สนใจและมีความสุขในการทำงานศิลปะ

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ 12.2 สนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรีและการเคลื่อนไหว

เกณฑ์การพิจารณา

12.2.1 ร้อยละของผู้เรียนที่และมีความสุขกับเพลงและดนตรี

12.2.2 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถเคลื่อนไหวได้ตามเพลงและจังหวะ

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ 12.3 สนใจและร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย

เกณฑ์การพิจารณา

12.3.1 ร้อยละของผู้เรียนที่สนใจและเข้าร่วมกิจกรรม เกมการเล่นและการออกกำลังกาย

12.3.2 ร้อยละของผู้เรียนที่ปฏิบัติตามข้อตกลงได้ตามวัย

12.3.3 ร้อยละของผู้เรียนที่สร้างสรรค์กิจกรรมการเล่นใหม่ ๆ ได้ตามวัย

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

1. ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน : ผู้เรียนร้อยละ 60 ขึ้นไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

2. ต้องปรับปรุง ผู้เรียนต่ำกว่าร้อยละ60 ลงไปมีคุณลักษณะตามเกณฑ์การพิจารณา

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2547, หน้า 4-10) ในฐานะที่มีหน้าที่ประสานส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของท้องถิ่น กล่าวว่า การจัดการศึกษาท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์

ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น การจัดการศึกษาปฐมวัยพัฒนาขึ้นมาโดยแนวคิดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก

พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิต ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัยจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะการพัฒนากันแตกต่างกันไปตามวัย ซึ่งบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัย เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ขวบ พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก เช่น ทฤษฎีตามลำดับขั้น เด็กจะพัฒนา ไปถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา อธิบายว่า เด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจึงเสมือนเป็นแนวทาง ให้ผู้เสนอหรือ ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคลเพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ได้ชัดเจนขึ้น ได้มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการและการเจริญเติบโตในช่วงต่าง ๆ (ประนอม คลังทอง, 2543) ดังต่อไปนี้

Erikson ได้เน้นความสำคัญของเด็กกว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่และน่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก ถ้าหากสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง Erikson กล่าวว่า เด็กวัย 3-6 ขวบ ซึ่งเป็นเด็กปฐมวัย เด็กเริ่มริเริ่มโดยสมมติการเล่น ซึ่งถ้าสภาพจิตไม่ดีพอหรือเกิดความคับข้องใจแล้ว มักจะรู้สึกตัวว่า เด็กเริ่มมีการริเริ่มโดยสมมติการเล่น ซึ่งถ้าสภาพจิตไม่ดีพอหรือเกิดความคับข้องใจ แล้ว มักจะรู้สึกตัวว่ามีความผิดติดตัว เด็กจะเลียนแบบในการเล่นสมมติโดยนำตัวเองเข้าไปในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น

Freud กล่าวว่า เด็กเริ่มมีพัฒนาการทางด้าน superego ซึ่งเป็นส่วนควบคุมได้ เด็กปฏิบัติตามมาตรฐานทางสังคมที่กำหนดไว้ เด็กในวัยนี้จะเรียนรู้ถึง การปฏิบัติตนในสังคม

จากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ซึ่งมักจะใช้วิธีการให้รางวัลและการลงโทษแก่เด็ก พ่อแม่ จึงเป็นตัวแบบสำคัญที่เด็กจะเลียนแบบเปรียบเทียบ (identification) การพัฒนาทางด้านสังคม ของเด็ก ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

Gesell เชื่อว่าพัฒนาการทั้งหมดปรากฏอยู่ในรูปจำกัดและเป็นแบบลำดับขั้น ไม่เพียงแต่การเติบโตของเนื้อเยื่อหรืออวัยวะเท่านั้น แต่จะรวมไปถึงพฤติกรรมและหน้าที่ของ สิ่งเหล่านั้นด้วย วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจัดว่าเป็นองค์ประกอบอันดับที่สอง องค์ประกอบ ด้านสิ่งแวดล้อมจะไม่ครอบคลุมถึงเรื่องพัฒนาการ วุฒิภาวะจะเป็นตัวการที่ทำให้ทุกอย่าง บรรลุผล

Piaget กล่าวว่า เด็กปฐมวัยจะอยู่ในขั้นที่ 2 ของทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา คือ ขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (preoperational thought) ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 2-6 ปี เป็นขั้นที่ เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและเข้าใจเครื่องหมาย ทำทางที่สื่อความหมาย เรียกว่า สัญสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังไม่เข้าใจการรับรู้ ส่วนใหญ่พัฒนาการทางด้านสติปัญญาจะเจริญสูงสุดในขั้นความคิด ก่อนปฏิบัติการ ความสามารถของเด็กวัยนี้อยู่ในลักษณะที่จำกัด การคิดหาเหตุ ผลยังอยู่ที่ การรับรู้ เด็กจะสามารถให้เหตุผลในเรื่องต่าง ๆ ได้ เมื่อระดับอายุสูงขึ้นไปจนถึง 7-8 ปี ซึ่งอยู่ในขั้นการคิดแบบรูปธรรม เด็กเล็กจึงจำเป็นต้องฝึกทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประสาทการรับรู้และการเคลื่อนไหว การใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนจึงมุ่งให้เด็กมี โอกาสจัดทำ (manipulation) มากที่สุด

Sears ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กว่าได้รับอิทธิพล มาจากพ่อแม่ ความแตกต่างทางบุคลิกภาพของเด็กจะขึ้นอยู่กับรูปแบบการเลี้ยงดูที่ต่างกันของ พ่อแม่ สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในทัศนะของ Sears ซึ่งมีการวิจัยกันมากในเรื่องนี้ คือ เด็กมีการ เลียนแบบ (identification) พ่อแม่ ในช่วงก่อนเข้าเรียน ทำให้บทบาททางเพศเด็กชายและเด็กหญิง ได้พัฒนาขึ้น ก่อให้เกิดพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมต่อสังคมและเหมาะสมต่อเพศของตนเอง โดยเด็กชายจะเลียนแบบพ่อ ส่วนเด็กหญิงจะเลียนแบบแม่

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

การเรียนรู้ของมนุษย์มีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้นและเด็กมีการเรียนรู้ตาม ธรรมชาติตั้งแต่เกิดก่อนที่จะเข้าสถานศึกษา การจัดหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้โดยมีผู้ใหญ่

เป็นแบบอย่างที่ดี มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับ ระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน ดังนั้น การเรียนรู้ในการจัดชั้นเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยความสุข โดยจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 2.1 ความสะอาด ความปลอดภัย
- 2.2 ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น
- 2.3 ความสะดวกในการทำกิจกรรม
- 2.4 ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องล้าง สวมเด็กเล่น ฯลฯ
- 2.5 ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อ และเรื่องเล่น
- 2.6 บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่าง ๆ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก

การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตของเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทดลองสร้างสรรค์ แก้ปัญหา และค้นพบด้วยตนเองซึ่งมีอิทธิพล มีผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัย เด็กจะรู้จักการเรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่นรวมถึงธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น ในการ จัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจึงถือการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหัวใจ สำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก โดยควรมีมุมต่าง ๆ ในกิจกรรมหลักและกิจกรรมเสรี เช่น มุมสร้างสรรค์ เกมการศึกษา มุมบ้านหรือมุมบทบาทสมมติ มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมอ่าน-เขียน มุมฟังและเล่นเทป และมุมวิทยาศาสตร์ เป็นต้น การจัดมุมต่าง ๆ เหล่านี้ ครูสามารถจัดได้ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพห้องเรียน เนื้อหาตามแผนการจัดประสบการณ์หรือจัดตามความสนใจของเด็กอย่างน้อยที่สุดควรมีมุมบ้าน มุมบล็อก และมุมหนังสือ

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม

บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือสภาพแวดล้อมตัวเด็กทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกัน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่า วัฒนธรรมและสังคมสิ่งแวดล้อมต่อตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องคำนึงถึงพัฒนาการตามวัยของเด็กและศักยภาพที่แตกต่างกันของแต่ละคน ยึดหลักการเรียนการเล่นให้เกิดประสบการณ์ ให้เด็กคิดค้นคว้าทดลองหาความจริงในลักษณะกลุ่มหรือรายบุคคล

เด็กและผู้ดูแลควรมีกิจกรรมร่วมกัน ผู้ดูแลมีการยอมรับในศักดิ์ศรีและความคิดเห็นของเด็ก ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ทั้งสองฝ่ายร่วมกันสร้างขึ้น

แนวคิดพื้นฐานดังกล่าวในการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครูผู้ดูแลเด็ก ต้องศึกษาหลักการของหลักสูตรให้เข้าใจเพราะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กแรกเกิดถึงอายุ 5 ขวบ จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษาโดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้หรือเด็กที่มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่ดูแลหรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยอย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายบูรณาการ ผ่านการเล่นและกิจกรรม ที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งของสังคมสอดคล้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนาสุขภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ฯลฯ

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาศักยภาพตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชนสังคมและวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตรประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

จากแนวทางขั้นต้นนำมาสู่การจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัย และ ประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยโดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่และ ประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ซึ่งต้องเป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาสและ เด็กพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 มาตรา 9 ที่ว่า การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักข้อ (3) ที่ว่ามีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งควรอยู่ในสภาพที่แวดล้อม ด้วยธรรมชาติตอบสนองความต้องการ ความสนใจของ เด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ต้องสะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อที่มาจากธรรมชาติและวัสดุอุปกรณ์ที่ หลากหลายเหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับ ตนเอง สภาพแวดล้อมใกล้ตัวและโลกที่เด็กอยู่รวมทั้งการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งครูผู้ดูแลเด็ก ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็ก ทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกตนเอง ที่เรียกว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหลักการนี้ได้เข้ามามีบทบาท สำคัญต่อแนวการจัดการศึกษาในปัจจุบัน โดยได้มีสถาบันหรือนักวิชาการหลายท่านได้อธิบาย ความหมายหรือคำนิยามไว้สอดคล้องกัน (บำเพ็ญ การพานิชย์, 2539) อาทิ เช่น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537) กล่าวว่า การยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการ เรียนการสอน เด็กได้รับความรู้ความต้องการและความสนใจ เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ มุ่งเน้นความเข้าใจและการใช้ ทักษะทางสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาของเด็ก

สิริมาภิญาญอนันตพงษ์ (2538) กล่าวว่า การยอมรับในความสามารถ ความสำคัญความสามารถ ของเด็ก การใช้คำพูดในทางบวก ผู้เรียนมีอิสระเต็มที่ในการแสดงออก เป็นผู้กำหนดและควบคุม การเรียนรู้ของตนเอง โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับวัสดุ อุปกรณ์ ห้องเรียนและครู เด็กมีอิสระ ที่จะแสดงออกตามความสนใจของแต่ละคน ครูเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือสังเกต เด็กเป็นผู้ นำ ครูเป็นผู้ ตอบสนอง เนื้อหาเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมและความสนใจ ความต้องการและพัฒนาการ ของเด็ก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ได้กล่าวถึงแนวการจัดการ การศึกษาที่ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา

ตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ดังนั้น ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องยอมรับเห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบ เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมาะสม นอกจากนี้ ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องรู้จักพัฒนาตนเองปรับปรุงการใช้เทคนิค การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก

4. การบูรณา การก การเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้ดูแลเด็กที่จะวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญอย่างเหมาะสมกับวัย

5. การประเมินพัฒนาการและเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้ดูแลเด็กควรสังเกตและประเมิน ทั้งการสอนของตนเองและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมาย ที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตสามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ซึ่งจะช่วยครูผู้ดูแลเด็กในการวางแผน การจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล ความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคนและยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้แจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น เตรียมดำเนินการรองรับการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล (เทศบาลมีอยู่แล้ว) อยู่ในงานการศึกษาปฐมวัย มีลักษณะภารกิจในการกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกลางองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ มท 0809.3/ว 540 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2547 ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26 ที่ว่าให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในการกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

6. ความสัมพันธ์ ระหว่างครูผู้ดูแลเด็กและครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเติบโตขึ้นมา ครูผู้ดูแลเด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครอง ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามหลักการจัดหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 (2)

ที่ว่า ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและมาตรา 9 (6) ที่ว่า การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จารุณี บุญคง (2530 อ้างอิงใน สุทธิพงษ์ แสนทวีสุข, 2546, หน้า 73) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการนิเทศการสอนชั้นเด็กเล็กของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขต 7 ผลการศึกษาพบว่าความต้องการในการนิเทศการสอนชั้นเด็กเล็กของครูโรงเรียนประถมศึกษาเขต 7 มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน การเรียนตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สื่อการสอน อุปกรณ์การเรียนการสอน หลักสูตร การวัดผลและประเมินผล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้านปรากฏว่า ข้อที่ครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความต้องการนิเทศการสอนในชั้นเด็กเล็กเป็นอันดับแรกด้านหลักสูตรคือต้องการนิเทศจัดทำคู่มือครูชั้นเด็กเล็ก ด้านสื่อการเรียนการสอนคือต้องการให้โรงเรียนจัดงบประมาณด้านสื่อการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของโรงเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนคือ ต้องให้ศึกษานิเทศก์ช่วยนิเทศครูเด็กเล็กที่ขาดประสบการณ์ ด้านวัดผลประเมินผลคือ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์ก็สร้างแบบทดสอบวัดความพร้อมของเด็กไว้เป็นแหล่งกลางเพื่อให้โรงเรียนยืมไปใช้และจากการเปรียบเทียบความต้องการนิเทศการสอนในชั้นเด็กเล็กของครูประถมศึกษาในเมืองและนอกเมืองเขตการศึกษา 7 ในด้านหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล พบว่า มีความต้องการนิเทศการสอนไม่แตกต่างกันทุกด้าน

บังอร ภูมิชาติ (2530 อ้างอิงใน สุทธิพงษ์ แสนทวีสุข, 2546, หน้า 73-74) ได้ศึกษาการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร และครูเด็กเล็ก ทุกคนไม่เคยศึกษาด้านอนุบาลศึกษา แต่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็ก 1-2 ปี จุดมุ่งหมายหลักในการศึกษาระดับนี้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา แก่เด็ก วิธีพัฒนาสมรรถภาพของครูผู้สอนคือการศึกษาเอกสารต่าง ๆ และการเข้าอบรมในหลักสูตรระยะสั้นที่ตั้งของห้องเรียนชั้นเด็กเล็กอยู่ในอาคารเดียวกับชั้นอื่น ๆ แต่อยู่ล่างสุดซึ่งเป็นห้องเรียนและห้องเล่น โดยมีการจัดวัสดุอุปกรณ์สำหรับจัดกิจกรรมในที่เก็บที่เคลื่อนที่ได้ แต่วัสดุอุปกรณ์ที่มี ไม่เพียงพอ

ตารางจัดกิจกรรมประจำวันที่ยึดตามรูปแบบของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมีการจัดกิจกรรมภายในมากกว่าภายนอกห้องเรียน กิจกรรมที่จัดมากคือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมที่จัดมากคือ เพลง ในการวัดและประเมินใช้วิธีสังเกตมากที่สุด ส่วนเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ของพัฒนาการคือร้อยละ 60 ขึ้นไป สภาพปัญหาในทุก ๆ ด้าน เป็นปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีสภาพปัญหาที่พบมากคือ การขาดแคลนเอกสารประกอบเครื่องมือและการวัดประเมินผล

ได้ศึกษาการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนโครงการอนุบาลชนบท สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 7 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูชั้นอนุบาลมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาชั้นอนุบาล 1-2 ปี และเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับบุคคลทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา นโยบายการจัดการศึกษาระดับนี้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การคัดเลือกครูเข้าสอนชั้นอนุบาลพิจารณาจากคุณสมบัติเฉพาะต่าง ๆ เช่น รักเด็ก มีความสามารถในเชิงศิลปะ ฯลฯ ครูผู้สอนชั้นอนุบาลส่วนมากสมัครใจสอนแต่ไม่ถนัดการสอน ซึ่งมีการเพิ่มพูนความรู้ทักษะให้กับครูผู้สอนชั้นอนุบาล

ห้องเรียนชั้นอนุบาลอยู่ชั้นล่างสุดของอาคาร สภาพห้องเรียนอาคารถ่ายเทได้ดี มีพื้นที่เหมาะสมและแสงสว่างเพียงพอ มุมประสบการณ์ที่จัดในห้องเรียนคือ มุมบ้าน มุมหนังสือและมุมบล็อก การจัดทำตารางกิจกรรมประจำวันปรับปรุงจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยสับเปลี่ยนเวลาการทำกิจกรรม เพิ่มหรือลดกิจกรรมบางกิจกรรม การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนคือจัดกิจกรรมเล่นกลางแจ้งเพื่อพัฒนาด้านร่างกาย กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาอารมณ์ จิตใจ กิจกรรมเล่นตามมุมเพื่อพัฒนาสังคมและ กิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาสติปัญญา วิธีการที่ใช้ในการจัดประสบการณ์และกิจกรรมคือ การแบ่งกลุ่มการปฏิบัติกิจกรรมที่ทำได้ยากคือเกมการศึกษา กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่จัดมากคือเพลง ก มีการนิเทศติดตามผลโดยผู้บริหารโรงเรียน การจัดและประเมินผลพัฒนาการใช้วิธีสังเกต ปัญหาที่พบคืองบประมาณ เอกสาร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลไม่เพียงพอ บริเวณที่จัดเครื่องเล่นสนามดับแคบ ระดับสติปัญญาและความสามารถของนักเรียนแตกต่างกันมาก

สุรศักดิ์ เลี้ยววิจักษ์ (2532 อ้างอิงใน มงคล กุลเกลี้ยง, 2548, หน้า 48) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า สภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาโรงเรียนส่วนใหญ่ที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กใช้ตารางการจัดกิจกรรม

ประจำวันในแผนการจัดประสบการณ์เป็นหลัก ด้านบุคลากรจัดครูเข้าสอนโดยความ สัมผัสใจ แล้วดำเนินการส่งครูเข้าร่วมประชุมสัมมนา ด้านกิจการนักเรียนมีตรวจสุขภาพและจัดเครื่อง นอนให้อาหารกลางวันนักเรียนทำมาจากบ้านด้านอาคารสถานที่จัดร่วมอยู่กับชั้นประถมศึกษา ด้านธุรการและการเงินไม่เก็บเงินบำรุงการศึกษา ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมีการเชิญ ผู้ปกครองมาประชุมร่วมกันและครูออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ปัญหาการจัดการศึกษา ก่อนประถมศึกษาได้แก่ ด้านวิชาการมีปัญหา ระดับปานกลาง และที่เป็นปัญหาในระดับ มากคือ โรงเรียนขาดแคลนอุปกรณ์การสอนและอุปกรณ์การเล่น ปัญหาด้านบุคลากร ด้านกิจการ นักเรียน ด้านอาคารสถานที่ ด้านธุรการและการเงิน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชนโดยรวม ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

สาลี เหมือนมงคลกุล(2533 อ้างอิงใน สมยศ งามชมพู 2545, หน้า 49-50) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องแนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทย ในปี พ.ศ. 2533 ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ด้านนโยบายจะต้องระบุแผนพัฒนาประชากร ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติให้ชัดเจน เน้นความสำคัญให้ความรู้แก่พ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูสนับสนุนให้ชุมชน องค์กรท้องถิ่นจัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส ต่าง ๆ ในการรับบริการทาง การศึกษา โดยรัฐบาลขยายโอกาสทางการศึกษาระดับนี้เพิ่มขึ้น อย่างทั่วถึงระหว่างหน่วยงานที่จัดจะมีการประสานงานทางวิชาการและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน มากขึ้นและรัฐส่งเสริมงบประมาณตามความจำเป็น
2. คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่พึงประสงค์คาดว่าจะมีสุขภาพทางกายสมบูรณ์ รู้จัก ใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ ชยัน อุตุน ตรงต่อเวลา เสียสละ มีสุขภาพจิตดี มีลักษณะผู้นำ เชื่อมั่นในตนเอง บุคลิกภาพดี สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้
3. รูปแบบของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ส่งเสริมให้จัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้น ในสถานประกอบการของรัฐและเอกชน ขยายชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ ทุกโรงเรียน ส่งเสริมการให้ความรู้ผ่านทางครอบครัวและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รัฐส่งเสริมให้ เอกชนจัดการอนุบาลศึกษาในชุมชนเมือง รัฐสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติ กับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ
4. มีคณะกรรมการกลางหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยกำหนด มาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยจัดทำแนวการจัดการประสบการณ์ การนิเทศ

การติดตาม การผลิต การพัฒนาบุคลากร และการจัดการ ด้านอาคารสถานที่ให้สอดคล้องกัน
ทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับนี้ให้มากที่สุด

5. พ่อแม่จะมีเวลาให้เด็กน้อยลงและจะพึ่งบริการให้การเลี้ยงดูของเอกชนมากขึ้น
แต่พ่อแม่จะมีความรู้และเห็นความสำคัญของเด็กมากขึ้น จึงเลือกใช้สถานบริการที่มีคุณภาพดี
และให้ความร่วมมือกับสถานบริการในการพัฒนาเด็ก

งามนิจ วิทย์บำรุง (2534 อ้างอิงใน สุทธิพงษ์, 2546, หน้า 75) ได้ศึกษา
เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า นักบริหารการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน
เป็นเพศชาย ส่วนครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาเป็นเพศหญิงมีประสบการณ์ในการจัด
การศึกษา 1-5 ปี นโยบายการจัดการศึกษาระดับนี้มุ่งเน้นเตรียมความพร้อมของนักเรียน
ก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รูปแบบการจัดการศึกษาเป็นชั้นเด็กเล็กและอนุบาล 1-2
จัดตามเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น ทั้งนักบริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน
และครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับนี้ วิธีการจัด
มอบหมายให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน ปัญหาที่พบคือเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับการศึกษาระดับ
ก่อนประถมศึกษา สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนงบประมาณยังไม่เพียงพอ ห้องเรียนไม่เพียงพอ
ไม่เป็นสัดส่วนและคับแคบ นอกจากนี้ยังพบว่าขาดวิทยากรที่จะแนะนำความรู้

รัฐดาว พิศาลพงศ์ (2534 อ้างอิงใน สมยศ งามชมพู, 2545, หน้า 50-51) ได้ศึกษา
การดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดในจังหวัดที่อยู่ทางภาคตะวันออก โดยกลุ่ม
ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์ฯ และครูพี่เลี้ยงของศูนย์ฯ จำนวน 51 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ใน
การศึกษาเป็นแบบสอบถามและการสังเกต โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตการณ์ดำ เนินงานของ
ศูนย์ฯ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารศูนย์ฯ ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของอาวาสวัด ส่วนวุฒิการศึกษาของครูพี่
เลี้ยงส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และประมาณ 1 ใน 4 ของผู้บริหารศูนย์ฯ
และครูพี่เลี้ยงที่ปฏิบัติงานในศูนย์ฯ ยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการศึกษาเด็กปฐมวัย
และทุกศูนย์ฯมีนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ให้เด็กปลูกฝังคุณธรรม
จริยธรรม วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามให้แก่เด็กและเพื่อให้เด็กมีสุขภาพดี มีภาวะโภชนาการดี
และยังมีการสอนการอ่าน การเขียนหนังสือเพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครองด้วยและ
พบว่าครูพี่เลี้ยงที่ไม่เข้าใจในการจัดประสบการณ์สำ หรับเด็กก่อนวัยเรียนและการเตรียม
ความพร้อมมีเป็นส่วนน้อย สภาพทั่วไปของศูนย์ฯ พบว่า 80% ของศูนย์ฯมีลักษณะที่เหมาะสม
ร่มรื่นและปลอดภัยสำหรับเด็ก 10% ของศูนย์ฯ ยังไม่มีเครื่องเล่นสนาม 41.2% ของศูนย์ฯ
มีจำนวนห้องน้ำไม่เพียงพอกับเด็ก และ 9.8% ของศูนย์ฯ ยังดื่ม น้ำป่อ ซึ่งอาจไม่ปลอดภัย

สำหรับการบริโภค ศูนย์ฯ ส่วนใหญ่เก็บเงินบำรุงจากผู้ปกครองในอัตราต่ำ คือ 300-100 บาท ต่อเดือน 21.6% ของศูนย์ฯ ไม่เก็บเงินค่าบำรุง สำหรับปัญหาที่พบในศูนย์ฯ คือ รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ สถานที่ของ ศูนย์ฯ บางแห่งยังไม่เหมาะสมของเล่นเด็กและเครื่องเล่นสนามยังไม่เพียงพอ วัสดุ ครุภัณฑ์ไม่เพียงพอและชำรุด ผู้บริหารศูนย์ฯ และครูพี่เลี้ยงต้องการรับความช่วยเหลือทางวิชาการ

สมจิต อุดมเจริญทรัพย์(2535 อ้างอิงใน ประพนอม คลังทอง 2543, หน้า 39-40) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและการบริหารของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 119 ศูนย์ฯ พบว่าอาคารเรียนส่วนมากเป็นอาคารถาวร ห้องเรียนมีลักษณะเป็นห้องโถง มีแสงสว่างและอากาศถ่ายเทได้ดีพอสมควร การจัดห้องเรียน ห้องนอน ห้องกิจกรรม จัดให้อยู่ในห้องเดียวกัน ศูนย์ฯ ยังขาดวัสดุ ครุภัณฑ์ ตลอดจนเครื่องเล่นสนาม ส่วนสภาพบริเวณทั่วไปมีความสะอาดเรียบร้อยระดับ ปานกลางในด้านบุคลากรพบว่า ครูและครูพี่เลี้ยงส่วนมากเป็นหญิง มีความรู้ตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา ปัญหาหลักที่พบคือ บุคลากรขาดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก ส่วนการบริหารและการจัดการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดเป็นปัญหาระดับปานกลาง ด้านงบประมาณ พบว่า มีปัญหามากที่สุด การจัดสรรงบประมาณจากกรมศาสนาไม่เป็นระบบ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงบประมาณ รวมถึงการบัญชีและการพัสดุ ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลกระทบต่อการบริหารงานทุก ๆ ด้านของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

บุญมาก ช้างโสภณ (2536 อ้างอิงใน ประพนอม คลังทอง, 2543, หน้า 40) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทรศณะของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในจังหวัด ความรับผิดชอบของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการเขตที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการพัฒนาเด็กจบการศึกษาภาคบังคับ งบประมาณได้รับจากการบริจาคและหน่วยราชการ สภาพอาคารเป็นอาคารถาวร และเป็นเอกเทศ

2. ทรศณะเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเลี้ยงดูเด็ก การคัดเลือกผู้ดูแลและการเลือกตั้งคณะกรรมการพัฒนาเด็ก การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชนและองค์กรท้องถิ่นมีปัญหาระดับ “น้อย” ปฏิบัติกิจกรรมในระดับ “มาก”

3. การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทรศณะของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก จำแนกตามจังหวัดและวุฒิการศึกษาไม่มีความแตกต่างกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2537) ได้ติดตามการประเมินผล โครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามประเมินผลในด้านต่าง

ได้แก่ ความจำเป็นและความเหมาะสมของโครงการ ความพร้อมของกตริณงานโครงการในด้าน
 แนวการจัดประสบการณ์ การบริหารและการประสานงาน การจัดการ บุคลากร สื่อและอุปกรณ์
 การเรียนการสอน อาคารสถานที่ งบประมาณและผลการดำเนินงาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา
 ในแนวทางนี้ได้ทำการรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจจากศูนย์อบรม เด็ก
 ก่อนเกณฑ์ในวัดเปิดสอนทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2536 จำนวน 1,648 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ
 72.75 ของจำนวนศูนย์ฯ ทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแนวสีกทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้
 แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์รวมทั้งทดสอบความพร้อมของนักเรียนในศูนย์ฯ ที่อยู่ในทุกเขต
 การศึกษา เขตละ 2 ศูนย์ รวม 26 ศูนย์ ผลการศึกษาวิจัยเป็นดังนี้

1. การติดตามประเมินผลโครงการ พบว่า ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของ
 กรมศาสนา เป็นโครงการที่ช่วยพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนทั้งในเขตเมืองและชนบทให้มีโอกาส
 ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น
2. ด้านความพร้อมของก ารดำเนินโครงการ พบว่า ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด
 ยังไม่มีแนวทางการจัดประสบการณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางการอบรมเลี้ยงดูที่เป็นมาตรฐาน
 เดียวกัน
3. ด้านการบริหารและการประสานงานการจัดการ ในขณะที่ทำการประเมินยังไม่มี
 การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการไปยังส่วนภูมิภาค จี ึ่งมีผลทำให้ ศูนย์ฯ ได้รับ
 งบประมาณที่กรมฯ จัดให้ล่าช้ามากและยังมี ศูนย์ฯ ส่วนหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 23 ของศูนย์ฯ
 ในกลุ่มตัวอย่างไม่มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกกรมศาสนา
4. ด้านบุคลากรใน ศูนย์ฯ ได้แก่ ผู้อำนวยการ ศูนย์ฯ และครูผู้สอน มีทั้งพระภิกษุและ
 พรวาส ศูนย์ฯ ส่วนใหญ่มีบุคลากรเพียงพอ แต่มีวุฒิค่อนข้างต่ำ (ประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง
 มัธยมศึกษาปีที่ 6) และยังไม่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการสอนเด็กก่อนวัยเรียน ถึงแม้จะ
 เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนแต่ขาดทักษะ
 การผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีฐานะเป็นลูกจ้าง มีครูส่วนหนึ่งนอกจากจะได้รับ
 ค่าตอบแทนจากกรมศาสนาแล้วยังได้รับจากหน่วยสังกัดอื่นด้วยซึ่งอาจเป็นเพราะมีความทับซ้อน
 ในพื้นที่บริการ ทำให้นักเรียนในโครงการของแต่ละสังกัดไม่เป็นไปตามเป้าหมายจึงมีการรวม
 จำนวนนักเรียนเข้าด้วยกัน โดยใช้ครูผู้สอนของศูนย์ฯ
5. ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน พบว่า ผู้อำนวยการ ศูนย์ฯ และครูส่วนใหญ่
 คิดเป็นร้อยละ 92.9 ระบุว่าสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ

6. ด้านอาคารสถานที่และห้องเรียนของ ศูนย์ฯ ส่วนใหญ่เหมาะสมและเพียงพอกับจำนวนนักเรียน แต่ก็มีปัญหาบ้างสำหรับ ศูนย์ฯ ที่ใช้ศาลาการเปรียญเป็นห้องเรียนเพราะเมื่อวัดมีกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งตรงกับวันเปิดเรียน นักเรียนต้องหยุดเรียน

7. ด้านงบประมาณ พบว่า มีความล่าช้าในการดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณได้ร้อยละ

8. ด้านการดำเนินโครงการ พบว่า มีการขยายป ริมาณศูนย์ฯ และจำนวนนักเรียนได้เกินเป้าหมาย ส่วนคุณภาพของผลการดำเนินโครงการโดยพิจารณาจากผลการเตรียมความพร้อมของนักเรียนในโครงการพบว่า เด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย (กล้ามเนื้อใหญ่) ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์สมควรได้รับการพัฒนาเร่งด่วนทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม ตามลำดับ

9. ด้านผลกระทบของโครงการพบว่า เป็นโครงการที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครอง วัด และชุมชน รวมทั้งช่วยแบ่งเบาภาระของบิดามารดาและผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีโอกาสไปประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว รวมทั้งเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในวัดให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน

ประภาพร พรหมวันทา(2537 อ้างอิงใน สมยศ งามชมพู, 2545, หน้า 52-53) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการศึกษาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเจ้าคณะอำเภอ เจ้าอาวาส ครูผู้สอน ครูพี่เลี้ยงศึกษานิเทศก์อำเภอ และผู้ปกครองนักเรียน จาก 38 ศูนย์ โดยใช้เครื่องมือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า

นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนอายุ 3-4 ปี ครูผู้สอนซึ่งเป็นพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 77 มีประสบการณ์เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนเกณฑ์ ส่วนครูพี่เลี้ยงร้อยละ 94 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60 เป็นโสด ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า และร้อยละ 64 เคยผ่านการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนเกณฑ์ อาคารเรียนส่วนใหญ่เป็นอาคารเรียนถาวร และรองลงมาได้แก่การใช้ศาลาการเปรียญ ด้านงบประมาณพบว่าร้อยละ 50 ได้งบประมาณจากรัฐ รองลงมาคือวัดจัดสรรเอง และการบริจาค ด้านโภชนาการส่วนใหญ่จัดบริการ นม อาหารกลางวัน อาหารว่าง และมีบางแห่งจัดเฉพาะอาหารกลางวัน การจัดบริการส่งเสริมสุขภาพเด็กนักเรียน ส่วนใหญ่มีการตรวจสุขภาพเป็นรายวัน โดยครูพี่เลี้ยง และตรวจรายเดือนโดยเจ้าหน้าที่อนามัย สำหรับงานธุรการพบว่า ศูนย์ฯ ร้อยละ 40 มีการจัดทำบัญชีเรียกชื่อ สำหรับกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนส่วนใหญ่ใช้การประชุมชี้แจงและหลักสูตรส่วนมากใช้หลักสูตรการจัดประสบการณ์ และแนวการวัดผลระดับอนุบาลศึกษาของกรมสามัญศึกษา

ระดับการปฏิบัติงานในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทั้ง 6 ด้าน ปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ อีก 2 ด้าน ปฏิบัติในระดับ “น้อย” ได้แก่ ด้านงบประมาณ และด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงาน และชุมชน

ปัญหาและความต้องการการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดในจังหวัดขอนแก่นทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “น้อย” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดคู่มือครู และเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็ก สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ประกอบการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอ ขาดเครื่องเล่นทั้งในร่มและกลางแจ้ง ส่วนความต้องการโดยภาพรวม พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ได้แก่ ความต้องการให้ หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการของครูที่เลี้ยงอย่างเหมาะสม ศูนย์ฯ มีเครื่องเล่นทั้งในร่มและกลางแจ้งอย่างเพียงพอ

วรเพชร ชัยสงค์ (2537 อ้างอิงใน มงคล กุลเกลี้ยง, 2548, หน้า 49) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารและปัญหาการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดชั้นเด็กเล็กในจังหวัดลำปางมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2. ครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดชั้นเด็กเล็กในจังหวัดลำปาง จำแนกตามตำแหน่ง เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 5

กัลยา จันทรประภาพร (2538 อ้างอิงใน มงคล กุลเกลี้ยง, 2548, หน้า 49) ได้ทำการวิจัยการศึกษาสภาพและปัญหาของครูในการใช้หนังสือประกอบการจัดประสบการณ์เด็กอนุบาลในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดกิจกรรมพิเศษ เพื่อกระตุ้นความสนใจในการใช้หนังสือพบว่า ครูมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เอื้อต่อการใช้หนังสือ ห้องเรียนมีแสงสว่างและอากาศถ่ายเทได้ดี

2. ปัญหาการจัดกิจกรรมที่พบครูไม่มีเวลาในการเตรียมกิจกรรม เนื่องจากมีงานที่ต้องรับผิดชอบขาดงบประมาณในการซื้อหนังสือ

ทัศนีย์ เขี่ยมละออ (2538 อ้างอิงใน สุทธิพงศ์ แสนทวีสุข, 2546, หน้า 75) ได้ศึกษาความต้องการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของเด็กเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 6 ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กต้องการนิเทศกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านเอกสารประกอบการสอน จัดกิจกรรมการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

2. เมื่อเปรียบเทียบความต้องการนิเทศ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านเอกสารประกอบการสอน จัดกิจกรรมการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอนของครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กที่มีประสบการณ์และวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกัน ตลอดจน ครูผู้สอนที่เคยได้รับการอบรมและไม่เคยได้รับการอบรมในแต่ละด้านพบว่าไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

พิชัย ปานยิ้ม (2538 อ้างอิงใน สุทธิพงษ์ แสนทวีสุข , 2546 , หน้า 76) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานและปัญหาการนิเทศ ผลการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดตาก ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านแนวการจัดประสบการณ์มีการประชุมชี้แจงเตรียมตัวครูผู้สอนแนะนำให้ครูผู้สอนตามแนวการจัดประสบการณ์และประเมินผลจากการสังเกตการสอน

2. ด้านการพัฒนาบุคลากร มีการสำรวจความสนใจและความสมัครใจของครูให้โอกาสครูผู้สอนได้แสดงผลงานอย่างอิสระและสังเกตพัฒนาการด้านการสอนของครู

3. งานด้านสื่อการเรียนการสอนมีการส่งครูเข้าอบรมสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอนเองให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบและมีศูนย์สื่อกลางของโรงเรียน

4. งานด้านอำนวยความสะดวกและการบริการด้านอื่น ๆ ได้มีการให้ครูช่วยปรับปรุงอาคาร ห้องเรียน เครื่องมือเครื่องใช้และส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

5. งานด้านการประเมินผล มีการประเมินผลโดยผู้บริหารและครูวิชาการ โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการและเก็บบันทึกผลการประเมินไว้เป็นหลักฐาน

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการนิเทศการศึกษา คือ ขาดแคลนบุคลากร ขาดงบประมาณสนับสนุน เครื่องมือการประเมินไม่มีคุณภาพ โรงเรียนไม่มีโอกาสกำหนดการประเมินและขาดการติดตามผลการประเมิน

คมขำ วิรานันท์ (2538 อ้างอิงใน สุทธิพงษ์ แสนทวีสุข, 2546, หน้า 77) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการจัดกิจกรรมการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในทรรศนะของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การรับเด็กเข้าเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดและเรื่องการใช้ภาษาซึ่งเป็นภาษาถิ่นและตัวครูผู้สอนไม่มีความรู้ทางการอนุบาลศึกษา ครูผู้สอนได้รับงานพิเศษนอกเหนือไปจากงานสอนมากเกินไป ขาดการประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ขาดการสนับสนุน

งบประมาณและการให้ขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้สอน ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาในการจัดกิจกรรมการสอนระดับก่อนประถมศึกษาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

มณีวรรณ นามโสม (2538 อ้างอิงใน สุทธิพงษ์ แสนทวีสุข, 2546, หน้า 78) ได้ศึกษาเรื่องการจัดประเมินโครงการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยรวมเจ้าหน้าที่บริหารการประถมศึกษาศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัญหาที่อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านการผลิต

ปัญหาที่พบในการศึกษา คือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ ขาดห้องเรียน โต๊ะเก้าอี้ ตู้เก็บอุปกรณ์ และสื่อวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ทำให้การดำเนินงานตามโครงการเป็นไปอย่างล่าช้า อันเป็นผลกระทบต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพของโครงการ เมื่อเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่บริหารการประถมศึกษาศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยภาพรวมพบว่า ทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ในด้านสภาพแวดล้อม ส่วนด้านต่าง ๆ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

วารินทร์ จิตคำภู (2538 อ้างอิงใน ประพนอม คลังทอง, 2543, หน้า 42) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดกรมการศาสนาในเขตการศึกษา 8 โดยศึกษาในด้านนโยบายการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การนิเทศติดตามผล การสนับสนุน สภาพและอุปสรรคปัญหาในด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. บุคลากรที่เป็นผู้บริหาร ศุนย์ฯ มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา วุฒิทางธรรม สอบได้นักธรรมชั้นเอก ครูพี่เลี้ยงมีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. นโยบายการจัดการศึกษา สังกัดกรมการศาสนา แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์รูปแบบและแนวทางที่ชัดเจน
3. การจัดการเรียนการสอน ศุนย์ฯ ได้จัดการเรียนการสอนตามแนวทางที่กรมการศาสนากำหนด แต่ขาดหลักสูตรคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม
4. การนิเทศติดตามผล ศึกษาธิการอำเภอเป็นผู้ทำการนิเทศในบางครั้ง ขาดการนิเทศติดตามผลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบและ ศุนย์ฯ ต้องการได้รับการนิเทศทางวิชาการจากกรมศาสนามากที่สุด

5. การสนับสนุนกรมการศาสนาเพียงหน่วยงานเดียวเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สำหรับภาคเอกชนผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณ ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กมากที่สุด รองลงมาคือมูลนิธิ และคณะสงฆ์

6. สภาพทางด้านบุคลากร พบว่า ครูพี่เลี้ยง 1 คน รับผิดชอบเด็กระหว่าง 21-40 คน ครูไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก การสรรหาครูพี่เลี้ยงใช้วิธีการคัดเลือกมากที่สุด ครูพี่เลี้ยงมีความรู้ยังไม่ดีพอ

7. สภาพทางด้านงบประมาณ พบว่า กรมการศาสนาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ ครูพี่เลี้ยงได้รับค่าตอบแทนต่ำกว่า 20,000 บาท/ปี ค่าอาหารกลางวันสำหรับเด็ก ค่าดำเนินการไม่เพียงพอ การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า

8. สภาพอาคารสถานที่ ศูนย์ฯ จัดสร้างขึ้นโดยเฉพาะ มีความแข็งแรงกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนเด็ก อากาศถ่ายเทได้ดี ภายในบริเวณศูนย์ฯ มีความร่มรื่น มีเครื่องเล่นสนาม และมีรั้วรอบเป็นส่วนใหญ่

9. สภาพด้านครุภัณฑ์ ขาดโต๊ะ เก้าอี้ สำหรับนักเรียนและครูเป็นส่วนใหญ่ขาดเครื่องชั่งน้ำหนักและที่วัดส่วนสูงเป็นส่วนใหญ่

10. อุปสรรคปัญหาในการดำเนินการพบว่า ศูนย์ฯ ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการวัสดุ ครุภัณฑ์ และการนิเทศติดตามผล

สุรวิตร วังสีเกียรติ (2538 อ้างอิงใน ประพนอม คลังทอง, 2543, หน้า 42) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการตรวจสอบการจัดประสพ การณ์สำหรับเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นที่พึงพอใจว่าจัดได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ข้อ ของโครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด คือ

1. เพื่อเป็นการวางรากฐานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ให้มีพื้นฐานความรู้เพื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไปด้วยดี
2. เพื่อเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรม ประเพณีอันดีของไทยให้แก่เด็ก
3. เพื่อเป็นการปลูกฝังธรรมะให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัย
4. เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับบ้าน โดยอาศัยเด็กเป็นสื่อสัมพันธ์
5. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีสุขนิสัยร่าเริง รู้จักการออกกำลังกายและการพักผ่อนที่ถูกต้อง ตลอดจนการป้องกันโรคภัยที่มาเบียดเบียน
6. เพื่อให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้และสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเองได้

7. เพื่อส่งเสริมให้รู้จักการสังเกตและมีไหวพริบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งที่ตั้งถาม จรูญรัตน์ ส่งศรี (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ สภาพโดยทั่วไปบุคลากรของศูนย์ฯ เป็นเพศหญิงร้อยละ 65.26 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 34.39 ได้รับค่าตอบแทนจากศูนย์ฯ ประมาณไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี ร้อยละ 80.70 สังกัดการปกครองคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ร้อยละ 95.71 มีเด็กนักเรียนแห่งละ 80-100 คน ร้อยละ 30.00 มีอาคารเรียนสร้างขึ้นโดยเฉพาะ ร้อยละ 51.43 ใช้ศาลาการเปรียญ ร้อยละ 31.43 มีไฟฟ้าและน้ำอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ

สภาพการบริหาร ศูนย์ฯ ด้านบุคลากร อาคารสถานที่ ธุรการและการเงิน การบริการ ความสัมพันธ์กับชุมชน การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม ศูนย์ฯ ได้ปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง” ส่วนด้านการนิเทศและการวัดผลประเมินผล ได้รับการปฏิบัติและปฏิบัติในระดับ “น้อย”

ปัญหาที่พบ ได้แก่ บุคลากรของศูนย์ฯยังไม่เหมาะสม ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และแผนการจัดประสบการณ์ คู่มือครูขาดแคลนงบประมาณการดำเนินงานไม่เพียงพอและความซ้ำซ้อนในการให้บริการแก่เด็กกับโรงเรียนขยายโอกาส สำหรับข้อมูลเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหาร ศูนย์ฯ พบว่า ควรจัดประชุมอบรมบุคลากรอย่างเร่งด่วน จัดสรรงบประมาณค่าตอบแทนและสวัสดิการให้เหมาะสมหรือให้ตามวุฒิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดูแล ประสานงานกันเพื่อกำหนดนโยบายการรับเด็กที่ชัดเจน เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่ให้บริการ

นัยนา ขนอนเวช(2540)อ้างอิงในมงคลกุลเกลี้ยง, 2548, หน้า 50) ได้ศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูอนุบาล และผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถ มศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครูอนุบาลและผู้ปกครอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาล ตามการรับรู้ของผู้ปกครองแตกต่างจากการรับรู้ของผู้บริหารและครูอนุบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มงคล ทาปลัด (2540 อ้างอิงใน สมยศ งามชมภู, 2545, หน้า 53-54) ได้ศึกษาวิจัย การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดในจังหวัดอุตรธานี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร ศูนย์ฯ 155 รูป และครูพี่เลี้ยง 230 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า

1. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ส่วนมากมีห้องเรียน 2 ห้องเรียน นักเรียนอายุระหว่าง 2-5 ปี ผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ครูพี่เลี้ยงผ่านการอบรมร้อยละ 55 อาคารเรียนส่วนมากเป็นอาคารเรียนถาวร ทุกศูนย์ได้รับงบประมาณจากกรมศาสนา สภาพสนามเด็กเล่นส่วนมากมีเครื่องเล่นไม่เพียงพอ มีการรับบริการอาหารเสริม (นม) และอาหารกลางวันโดยไม่เก็บเงินจากผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมยึดตามแนวทางที่กรมการศาสนากำหนด

2. การปฏิบัติงานของศูนย์ทั้ง 5 งาน ได้แก่ งานบุคลากร งานงบประมาณ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับ “ปานกลาง”

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหาร ศูนย์ฯ และครูพี่เลี้ยงปรากฏว่าไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร ศูนย์ฯ และครูพี่เลี้ยงมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ศูนย์ฯ โดยภาพรวม ดังนี้ ควรมีอาคารเรียนถาวรและเป็นเอกเทศ มีขอบเขตเป็นสัดส่วนและมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ผู้บริหารศูนย์ฯและครูพี่เลี้ยงควรได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรยึดแนวการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ของกรมการศาสนา ดำเนินงบประมาณ ศูนย์ฯ ควรมีแผนการใช้งบประมาณที่ดี ควรหางบประมาณจากภาคเอกชน มาสนับสนุนและจัดตั้งเป็นกองทุน หรือมูลนิธิ เพื่อสนับสนุนกิจการของ ศูนย์ฯ และควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างจริงจังมากขึ้น

กมล รอดคล้ายและคณะ (2541 อ้างอิงใน สมยศ งามชมพู , 2545 , หน้า 54-55) ได้ศึกษาวิจัยประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาศูนย์อบรมเด็ก ก่อนเกณฑ์ในวัดทั่วประเทศ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างศูนย์ที่เป็นตัวแทนเขตการศึกษาทั้ง 13 เขต ๆ ละ 2 ศูนย์ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย เจ้าอาวาสที่มีศูนย์ฯ เด็กตั้งอยู่ ครูพี่เลี้ยง ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนใน ศูนย์ฯ เครื่องมือเครื่องใช้มีทั้งแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบสมรรถภาพและผลสัมฤทธิ์ ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

เจ้าอาวาสส่วนใหญ่มีวุฒิทางธรรมจนนักธรรมเอก ครูพี่เลี้ยงส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ปกครองนักเรียนอยากให้มีการจัดตั้งศูนย์ อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและจากการวัดสมรรถภาพของนักเรียนพบว่า ด้านร่างกายผ่านเกณฑ์มากที่สุดร้อยละ 80 ส่วนด้านสติปัญญาผ่านเกณฑ์น้อยที่สุดร้อยละ 34 ส่วนปัญหาที่พบ ได้แก่ การขาดแคลนอุปกรณ์ สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คู่มือครูและแผนการจัดประ สบการณ์ที่เหมาะสม ขาดงบประมาณสนับสนุนด้านอุปกรณ์

ประกอบกิจกรรมและค่าตอบแทนครูที่เลี้ยงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

ประเวช การินทร์ (2541 อ้างอิงใน มงคล กุลเกลี้ยง, 2548, หน้า 50) ศึกษาการประเมินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนัก งานการประถมศึกษาอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การประเมินเกี่ยวกับงานอาคารสถานที่ งานวิชาการ งานบุคลากร อยู่ในระดับมาก ส่วนการประเมินพัฒนาการของเด็กด้านสติปัญญาอยู่ในระดับสูง

วิไล ธนวิวัฒน์ (2541 อ้างอิงใน มงคล กุลเกลี้ยง, 2548, หน้า 50) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารโรงเรียนพบว่าการปฏิบัติได้ในระดับมากและประสิทธิผลของโรงเรียนมีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก คือ การบริหารงานอาคารสถานที่ รองลงมาคือการบริหารงานกิจการนักเรียน

2. ปัญหาการบริหารโรงเรียนพบว่า มีปัญหาการปฏิบัติในระดับปานกลางและการบริหารบุคลากร การบริหารธุรการและการเงิน ประสิทธิภาพของนักเรียน การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นปัญหาการปฏิบัติในระดับปานกลางและการบริหารอาคารสถานที่ การเรียนการสอน ปรัชญาและนโยบายของโรงเรียน การบริหารกิจการนักเรียนเป็นปัญหาในระดับน้อย

วีระศักดิ์ บุญประกอบ (2541 อ้างอิงใน ประนอม คลังทอง, 2543, หน้า 44) ได้ศึกษากระบวนการบริหารนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดหนองคาย พบว่า

1. ผู้บริหารศูนย์และครูที่เลี้ยง ได้นำกระบวนการบริหาร 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการมอบหมายงาน ด้านการประสานงาน และด้านการประเมินผล มาปฏิบัติในระดับกลาง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านวัฒนธรรมองค์กร บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณและความสัมพันธ์กับชุมชนมีปัญหาอุปสรรคระดับน้อย ส่วนข้อเสนอแนะปรากฏว่า ศูนย์ต้องการให้รัฐสนับสนุนงบประมาณ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ด้านการบริหารและการจัดการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดระดับมาก

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ซึ่งพิจารณาด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ด้านความเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณีจริยธรรม นักเรียนที่เข้าเรียนในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ในระดับปานกลาง

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดขนาดใหญ่ กับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดขนาดเล็ก พบว่า ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดขนาดเล็ก ดีกว่าด้านร่างกาย สังคม อารมณ์และจิตใจ

สุพรรณิกา พึ่งทอง (2541 อ้างอิงใน ประพนอม คลังทอง , 2543 , หน้า 43-44) ได้ศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาคำต้องการเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานของครูพี่เลี้ยง ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เขตการศึกษา 12 ใน 4 ด้าน คือ ด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ ของเด็กก่อนวัยเรียน ด้านการประเมินพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน ด้านการผลิตและการใช้สื่อ การสอนเด็กก่อนวัยเรียน และด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน ศูนย์ฯ วัด และเพื่อ ศึกษาความต้องการความรู้เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติ งานของครูพี่เลี้ยง จำแนก ตามอายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงานเป็นครูพี่เลี้ยง ค่าตอบแทน ขนาดของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ที่ปฏิบัติงานและประสบการณ์การอบรมเกี่ยวกับการดูแล เด็กก่อนวัยเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูพี่เลี้ยงศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เขตการศึกษา 12 มีความต้องการความรู้ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. เมื่อวิเคราะห์ความต้องการความรู้เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานของ ครูพี่เลี้ยงศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เขตการศึกษา 12 ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ครูพี่เลี้ยงที่มีอายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการทำงานเป็นครูพี่เลี้ยง และค่าตอบแทน แตกต่างกัน มีความต้องการความรู้เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานโดยรวมและ รายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสถิติ ส่วนครูพี่เลี้ยงที่ปฏิบัติงานในศูนย์ขนาดแตกต่างกันและมี ประสบการณ์อบรมเกี่ยวกับการดูแลเด็กก่อนวัยเรียนแตกต่างกัน มีความต้องการความรู้เพื่อ เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พัฒนา พวงมาลี (2542 อ้างอิงใน มงคล กุลเกลี้ยง, 2548, หน้า 50) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการจัดการเรียนกา รสอนสำหรับเด็กอนุบาลคละอายุ ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไม่มีนโยบายการจัดการเรียนการสอน ให้กับเด็กวัยอนุบาลคละอายุ ผู้บริหารได้จัดสภาพแวดล้อมให้เด็กวัยอนุบาลแยกออกจากเด็ก ระดับประถมศึกษา สื่อมีไม่เพียงพอ ครูประจำชั้นไม่ ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอนเด็ก วัยอนุบาลคละอายุและพฤติกรรมของเด็กที่พบคือมีการทะเลาะกันระหว่างเด็กโตกับเด็กเล็ก

ประพนอม คลังทอง (2543 , บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัดจังหวัดชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาความเหมาะสมของปัจจัยในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ก่อนเกณฑ์ในวัดเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักการ วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงานและ แนวการจัดประสบการณ์

2. ศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ของการดำเนินงานในด้านกา ารบริหาร ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านงบประมาณ และด้านความสัมพันธ์กับ หน่วยงานและชุมชน

3. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของ ศูนย์ฯ และผลของการพัฒนาความต้องการของ เด็กก่อนเกณฑ์ในวัดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จำนวน 93 ศูนย์ ผลการวิจัยพบว่า

3.1 ความเหมาะสมของปัจจัยในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ในวัดเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบปฏิบัติ วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงานและแนวการจัด ประสบการณ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ “มาก” 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความเหมาะสม ด้านวัตถุประสงค์ ด้านระเบียบปฏิบัติและการจัดประสบการณ์

3.2 ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดในด้าน การบริหาร ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านงบประมาณ และด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานและชุมชน มีปัญหาอยู่ใน ระดับ “ปานกลาง” 3 ลำดับแรก ที่ปัญหาสูงมาก ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านการ บริหาร

3.3 ผลการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ผู้บริหาร ศูนย์ฯ และครู พี่เลี้ยง เห็นว่าผลการดำเนินงานเป็นสิ่งที่ช่วยชุมชนในระดับ “มาก” 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์ฯ มีส่วนแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการประกอบอาชีพ การจัดตั้งศูนย์ฯ ทำให้เด็ก และประชาชนได้ใกล้ชิดกับศาสนาและ ศูนย์ฯ จัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ครบทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาตามลำดับ ส่วนในด้ านพัฒนาการ ของเด็กช่วยให้เกิดการพัฒนาอยู่ในระดับ “มาก” 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านร่างกายและด้านสังคม

เกรียงศักดิ์ เรืองศรี (2544 อ้างอิงใน มงคล กุลเกลี้ยง , 2548, หน้า 50) ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียน อนุบาลอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีสภาพ การปฏิบัติในงานอาคารสถานที่ งานบุคลากร งานวิชาการและการนิเทศภายในและติดตามผล ส่วนปัญหาโรงเรียนขาดงบประมาณในการสนับสนุนเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ คือ ในการจัดการเรียน

การสอนขาด บุคลากรที่จบวุฒิการศึกษาปฐมวัย ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ครบตามตาราง กิจกรรมประจำวันและการนิเทศการสอนยังทำได้น้อยครั้งและไม่ต่อเนื่อง

สมยศ งามชมพู (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการศึกษาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ในวัด เขตไชนใต้ในจังหวัดขอนแก่น ตามมาตรฐานโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อศึกษาสภาพจริงในการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ในวัดตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ภาระงาน 7 ด้าน ตามมาตรฐานโรงเรียนของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารครูพี่เลี้ยง 29 คน กรรมการศูนย์ 86 คน และผู้ปกครองนักเรียน 53 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดเขตไชนใต้ในจังหวัดขอนแก่น ที่จัดการเรียนการสอน ตามมาตรฐานโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในระดับ “ดีเด่น” จำนวน 1 ศูนย์ ระดับ “ดี” จำนวน 4 ศูนย์ ระดับ “พอใช้” จำนวน 4 ศูนย์และระดับ “ต้องปรับปรุง” จำนวน 2 ศูนย์

การดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ตามตัวแปรมาตรฐาน 7 ด้าน พบว่า ตัวแปรด้าน “บุคลากร” ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดดำเนินการผ่านเกณฑ์มากที่สุด จำนวน 11 ศูนย์ (100%) รองลงมาได้แก่ ตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ในวัดกับชุมชน” จำนวน 9 ศูนย์ (81%) ส่วนตัวแปรด้าน “การจัดการเรียนการสอน” ศูนย์อบรม ก่อนเกณฑ์ในวัดดำเนินการผ่านเกณฑ์น้อยที่สุด จำนวน 3 ศูนย์ (42.85%) รองลงมาได้แก่ ตัวแปรด้าน “การวางแผนและการบริหาร” ผ่านเกณฑ์ในระดับน้อย จำนวน 4 ศูนย์ (57.14%)

สุทธิพงศ์ แสนทวีสุข (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อประเมินการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด อุบลราชธานี โดยใช้รูปแบบการประเมินของ Stake กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 556 คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 278 คน และครูที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตรฐาน สุ่มประมาณค่า 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ประถมศึกษา พ.ศ. 2541 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ด้านมาตรฐานการเรียน การสอนและด้านมาตรฐานบริหารโรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่า

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา โดยภาพรวมทุกมาตรฐานอยู่ในระดับคุณภาพน่าพอใจ

ค่อนข้างสูง ส่วนมาตรฐานการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่น่าพอใจ เมื่อพิจารณา
 รายมาตรฐานมีมาตรฐานที่อยู่ในระดับคุณภาพน่าพอใจชั้นสูง 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 7
 จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและ
 ประสบความสำเร็จ มาตรฐานที่ 6 จัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและ
 คุณลักษณะที่ดีและมาตรฐานที่ 2 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติจริง และ
 ปรับปรุงตน ส่วนมาตรฐานอื่น ๆ อยู่ในระดับคุณภาพน่าพอใจค่อนข้างสูง ส่วนมาตรฐาน
 การบริหารโรงเรียนโดยภาพรวมทุกมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับคุณภาพน่าพอใจค่อนข้างสูง
 เมื่อพิจารณารายมาตรฐานมีมาตรฐานที่อยู่ในระดับคุณภาพน่าพอใจค่อนข้างสูง 5 มาตรฐาน
 คือ มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ
 มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา มาตรฐานที่ 3
 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 4 โรงเรียน
 ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผล
 การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและทุกตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับคุณภาพน่าพอใจค่อนข้างสูงทุกตัวบ่งชี้

มงคล กุลเกลี้ยง (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาการจัดการศึกษา
 ปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัด
 อุบลราชธานี จำแนกตามตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับมาก
 โดยงานที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ งานด้านกิจกรรมนักเรียน
2. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับน้อย
 โดยงานที่มีปัญหาในการปฏิบัติมากที่สุดคือ งานด้านอาคารสถานที่
3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีเพศและตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพ
 การจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันแต่เมื่อ
 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์
 ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา
 ขนาดเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน
 ต่ำกว่า 5 ปี กับผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี และผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน
 ต่ำกว่า 5 ปี กับผู้มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ ในการทำงาน
 ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
 ไม่แตกต่างกัน

พิรลิตธี คำนวนคิลป์, ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ, เลิศชัย เจริญธัญรักษ์ (2548) ได้ทำการประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดหลักของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ข (The Results of an Assessment of key Performance Indicators of Department of Health) เป็นการประเมินการดำเนินงานของกรมอนามัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อมูลที่ได้จากการรายงานตามตัวชี้วัดที่กำหนดในแผนปฏิบัติการของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขและผลที่ได้จากการสำรวจ

2. ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การดำเนินงานของกรมอนามัย

3. ให้ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารในเรื่องของการประสานงานและความร่วมมือของหน่วยงานและภาคีหุ้นส่วนต่าง ๆ ในการดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนภายใต้ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประชาชนและภาคีหุ้นส่วนให้มีความเข้มแข็ง

วิธีการดำเนินการวิจัยเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ดังกล่าว เริ่มต้นโดยการระบุถึงกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานของกรมอนามัยอันได้แก่

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. ประชาชนที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป
3. โรงเรียน
4. เทศบาล
5. ร้านอาหาร และแผงลอย
6. ตลาดสด

เมื่อทราบกลุ่มเป้าหมายเรียบร้อยแล้วในกลุ่มเป้าหมายที่ 1-5 คณะผู้ประเมินได้ทำการแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ผ่านเกณฑ์กับกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์ (โดยใช้ข้อมูลจากกรมอนามัย) จากนั้นทางคณะผู้ประเมินได้ลงไปประเมินในกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่มเพื่อดูว่าข้อมูลเชิงประจักษ์และข้อมูลที่ได้จากการรายงานมีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไรก็ตามทั้งประเมินรูปแบบการบริหารจัดการรวมทั้งการประสานงานของภาคีหุ้นส่วนในแต่ละกลุ่มเป้าหมายนั้นว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ความเหมือนหรือความแตกต่างของผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภาคีหุ้นส่วนและประชาชนมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะนำผลที่ได้สะท้อนไปสู่การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินงานของกรมอนามัย

การดำเนินงานดังกล่าวได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรทั้งของกรมอนามัยใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ภาคีหุ้นส่วนและประชาชน ในพื้นที่ 13 จังหวัดของประเทศไทย อันได้แก่ ลำปาง พิชญ์โลก สุโขทัย ขอนแก่น บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด สระบุรี ราชบุรี

จะเชิงเทรา พระนครศรีอยุธยา ภูเก็ต สงขลา และสุราษฎร์ธานี ในช่วงตั้งแต่เดือนกันยายน 2547 ถึงเดือนมกราคม 2548 และการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า

เด็กเล็กที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์มีพัฒนาการแตกต่างไปจากเด็กที่อยู่ในศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์และผู้ปกครองเด็กในศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์มีความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าผู้ปกครองของเด็กในศูนย์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ อันแสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานตามแนวทางพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เพียงแต่มีผลต่อการพัฒนาของเด็กเท่านั้น แต่ยังสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองเด็กอีกด้วย แต่ปัจจัยหลักของความสำเร็จนี้ ได้แก่ ศักยภาพและความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องได้รับการกระตุ้นและพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก เพื่อให้ศูนย์เด็กเล็กมีมาตรฐานต่อไป

ตัวชี้วัดสำหรับการประเมินในครั้งนี้ มีเกณฑ์มาตรฐาน 6 ด้านอันได้แก่

1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ
2. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
3. ด้านบริการอาหารสะอาดและปลอดภัย
4. ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
5. ด้านบุคลากร
6. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขณะเดียวกันก็ได้ประเมินความสอดคล้องของผลที่ได้จากการรายงานของกรมอนามัยและผลที่ได้จากการสำรวจภาคสนามในครั้งนี้ ผลจากการประเมินจากการสุ่มศูนย์เด็กเล็กจำนวน 130 แห่ง ทั้งจาก 4 ภาค อันประกอบด้วย ภาคเหนือ 30 ศูนย์, ภาคอีสาน 30 ศูนย์, ภาคกลาง 40 ศูนย์, และภาคใต้ 30 ศูนย์ รวมทั้งหมด 130 ศูนย์ ศูนย์ที่ตกเป็นตัวอย่าง นี้ได้มีการจำแนกออกเป็นกลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่มีการดำเนินการได้ตามมาตรฐานทั้ง 6 ด้านและกลุ่มของศูนย์เด็กเล็กที่มีการดำเนินการไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานทั้ง 6 ด้าน โดยแบ่งเป็นศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 63 แห่งและกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 67 แห่ง โดยมี 4 มิติของการประเมินศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามแนวคิด ทฤษฎีการบริหารที่ว่าด้วยเรื่อง Balance Score Card อันได้แก่ มิติการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth), มิติกระบวนการบริหารจัดการภายใน (InterProcess), มิติทางการเงิน (Financial), และมิติของลูกค้า (Customer)

มิตติการเรียนรู้และการพัฒนา

การที่จะทำให้นักเรียนรู้และพัฒนาเด็กเล็กสามารถดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายที่จะทำให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมได้นั้น สิ่งหนึ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญได้แก่ บุคลากรในศูนย์เด็กเล็กจะต้องมีความรู้ มีทักษะและมีคุณสมบัติในการดูแลเด็กวัยก่อนเรียน อันเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในการทำงานที่เป็นลักษณะ Tacit Knowledge และความรู้ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้รู้หรือจากการฝึกอบรมทั้งในและนอกศูนย์เด็กเล็กอันมีลักษณะที่เรียกว่า Explicit Knowledge รวมทั้งแรงจูงใจในการทำงาน

ตัวชี้วัดในมิตติการเรียนรู้และการพัฒนาที่จะพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้ดูแลเด็กในการศึกษาพบว่า ในกลุ่มศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ ผู้ดูแลเด็กหรือพี่เลี้ยงเด็กในศูนย์ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาตั้งแต่ ปวช. ขึ้นไป จนกระทั่งถึงระดับปริญญาตรีที่เรียนวิชาเอกทางด้านปฐมวัย ในขณะที่กลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์ส่วนใหญ่บุคลากรจะจบการศึกษาเพียงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือตอนต้นเท่านั้น มีจำนวนศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์เพียงไม่ถึงร้อยละ 10 ที่พี่เลี้ยงเด็กจบการศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาเอกปฐมวัย ในกลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์พี่เลี้ยงจะมีประสบการณ์ในการดูแลเด็กมาแล้วทั้งสิ้น ซึ่งต่างจากผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่มีประสบการณ์หรือความสนใจในการดูแลเด็กน้อยกว่า

ด้วยลักษณะและคุณสมบัติของพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กในกลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ได้รับการคัดเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กเล็ก จึงทำให้ผู้ดูแลเด็กในศูนย์ที่ได้รับการรับรองว่าได้มีมาตรฐานของกรมอนามัยและมีความพร้อมในการดูแลเด็กมากกว่า

เมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดมิตติการเรียนรู้และการพัฒนาการฝึกอบรมทั้งในและนอกสถานที่ พบว่า ในกลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์บุคลากรหรือผู้ดูแลเด็กจะได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัยและพัฒนาการของเด็กมากกว่า หรือมีความถี่ของการไปฝึกอบรมบ่อยครั้งกว่าในกลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์ โดยส่วนใหญ่แล้วศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์จะมีการส่งผู้ดูแลเด็กเล็กหรือครูพี่เลี้ยงไปอบรมในเรื่องการดูแลเด็กปฐมวัยในสภาพปกติรวมทั้งการดูแลเรื่องทันตสุขภาพด้วย ส่วนกลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์มีเพียงส่วนน้อยคือ ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งที่ได้รับการอบรม ปีละ 1 ครั้ง มีถึงประมาณร้อยละ 20 ของศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่บุคลากรหรือผู้ดูแลเด็กไม่เคยได้รับการฝึกอบรมในหัวข้อหรือเรื่องอะไรเลย

เมื่อพิจารณาหน่วยงานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 2 กลุ่มได้เคยส่งบุคลากรไปฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการดูแลเด็กเล็ก ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าบุคลากรศูนย์เด็กเล็กส่วนใหญ่ได้รับการอบรมจากกรมการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เพราะศูนย์เด็กเล็ก

นั้นแต่เดิมเคยอยู่ในการดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งต่อมาได้มีการถ่ายโอนภารกิจในการดูแลศูนย์เด็กเล็กให้กับองค์กรส่วน ท้องถิ่น ในกรณีที่ศูนย์เด็กเล็กนั้นได้รับการถ่ายโอนจากหน่วยงานอื่น เช่น กรมการศาสนา บุคลากรหรือผู้ดูแลเด็กแทบจะไม่ได้รับการพัฒนาหรืออบรมแต่อย่างใด ซึ่งในกลุ่มนี้จะเป็นศูนย์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

นอกจากการส่งผู้ดูแลเด็กไปรับการฝึกอบรมนอกสถานที่แล้ว การเรียนรู้และพัฒนาในศูนย์เด็กเล็กยังสามารถดำเนินการโดยเชิงวิทยากร ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถมาให้ความรู้กับบุคลากรของศูนย์เด็กเล็ก ในประเด็นนี้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ แม้ว่าทั้งสองกลุ่มจะมีจำนวนเพียงไม่ถึงร้อยละ 10 ที่ได้เชิงวิทยากรมาให้ความรู้ แต่ในกลุ่มที่ผ่านเกณฑ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 80 จะมีการเชิงวิทยากรมาให้ความรู้และในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ

ขวัญและกำลังใจ ตลอดจนแรงจูงใจที่บุคลากรหรือผู้ดูแลเด็กได้จะต้องมีและได้รับพบว่าทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่แล้วจะได้รับเงินเดือนและค่าจ้างไม่แตกต่างกันแต่ทั้ง 2 กลุ่มมีขวัญและกำลังใจที่ต่างกัน การต่างกันของขวัญและกำลังใจนี้อธิบายไม่ได้ด้วยเรื่องเงินหรือค่าตอบแทน แต่อธิบายได้ด้วยความใส่ใจของผู้บริหารที่แตกต่างกัน อาทิเช่น ความใส่ใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งที่เป็นรูปแบบเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในทางตรงกันข้ามใน กลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์ บุคลากร และผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่จะเกิดความสับสน ไม่มีความมั่นใจว่าขณะนี้ตนเองอยู่ในสังกัดใด เช่น ขึ้นอยู่กับกรมการศาสนา กรมการพัฒนาชุมชน หรือว่าขึ้นอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แม้ว่าจะรับรู้ว่าการดูแลศูนย์เด็กเล็กได้รับการถ่ายโอนภารกิจนี้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วก็ตาม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจ้างต่อหรือไม่

จากข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่าศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์จะมีการบริหารจัดการความรู้ดีกว่าหรือมากกว่าศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์ อันส่งผลให้บุคลากรทั้ง 2 ประเภทมีศักยภาพในการดำเนินการต่างกัน อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางมิติของกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กจึงควรเริ่มต้นที่กระบวนการบริหารจัดการความรู้ สอดคล้องกับแนวทางขององค์การแห่งการเรียนรู้

กระบวนการบริหารภายใน

กระบวนการบริหารภายในพิจารณาจากการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอนและกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาการของเด็ก การดูแลความสะอาดของสิ่งแวดล้อม และความสะอาดของที่นอน การจัดการขยะ การระมัดระวังการติดเชื้อของเด็กที่ป่วยไม่ให้แพร่ไปสู่เด็กอื่น ๆ และความสะอาดและปลอดภัยของสิ่งแวดล้อมในและบริเวณรอบศูนย์

ในด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยนั้น สำหรับกลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่แล้วมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กในวัยนี้ว่า ไม่ควรมุ่งสอน ให้เด็กอ่านออกเขียนได้ เป็นสำคัญ แต่มุ่งไปที่การเตรียมเด็กให้มีความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยเรียน ดังนั้นกิจกรรมที่จัดจึงมุ่งเน้น การส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กมีความพร้อมในการเรียนรู้ และปรับตัวเข้ากับระเบียบวินัยของสังคม แต่กลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้ดูแลเด็กจะมุ่งเน้นไปที่การฝึกให้เด็กอ่านออกเขียนได้ มากกว่าจะส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

ในด้านความสะอาดของสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร ศูนย์เด็กเล็กทั้ง 2 กลุ่มก็มีการดำเนินการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถึงแม้ว่าศูนย์ทั้ง 2 ประเภทจะให้เด็กได้มีส่วนช่วยในการดูแลและทำความสะอาดด้วยตัวของเด็กเอง แต่แตกต่างกันที่กระบวนการบริหารจัดการความสะอาดของศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์จะได้พี่เลี้ยงที่มีความสนใจในการดูแลเอาใจใส่เด็กมากกว่าและมีบทบาทหน้าที่มากกว่าการระมัดระวังความสะอาดของที่นอนเด็ก จึงทำให้มีการจัดการขยะและการระมัดระวังและป้องกันการติดเชื้อของเด็กเป็นไปอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรมชาติที่ติดตัวมากับพี่เลี้ยงและบุคลากรที่จ้างมาดูแลทำความสะอาด การบริหารในส่วนนี้จึงต้องเริ่มต้นด้วยการคัดเลือกคนที่มีความสนใจและรักเด็ก

มิติด้านการเงิน

แม้ว่างบประมาณส่วนใหญ่จะได้รับเป็นค่าเงิน เดือนและสวัสดิการก็ตาม แต่ส่วนหนึ่ง ศูนย์ยังสามารถระดมทุนตลอดจนทรัพยากรในรูปแบบต่าง ๆ จากชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนากระบวนการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็กอีกทางหนึ่ง มิติทางด้านการเงินจึงได้พิจารณาจากการได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้านทรัพยากรตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ จากหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์

ในการสนับสนุนเพิ่มเติมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์ หากเป็นศูนย์ที่อยู่ในสังกัดของเทศบาลหรือองค์กรปกครองส่วนตำบล ก็จะมีการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลหรืออาจได้รับเงินค่าอาหารกลางวันเพิ่มเติมถ้าได้รับการเอาใจใส่จากผู้บริหาร นอกจากนี้ศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์บางแห่ง ผู้บริหารก็ได้จัดสรรเงินสนับสนุนเพื่อเพิ่มเป็นค่าจ้างให้กับครูพี่เลี้ยงอีกด้วย

ในด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครองเด็กพบ ว่าศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์และอยู่ในเขตเมืองจะได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองเด็กมากกว่าในกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 ให้การสนับสนุนในรูปแบบของการจ่ายค่าเลี้ยงดูอันมีตั้งแต่จ่ายเป็นรายวัน ๆ ละ 10 บาทจนถึงรายละ 1,200 บาท ส่วนใหญ่ในกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์การสนับสนุนมีอยู่ในรูปแบบ

แตกต่างกันไปทั้งที่เป็นข่าวสารหรืออาหารต่าง ๆ แต่การสนับสนุนทางการเงินจะ ไม่มากนัก
 ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้มาตรฐานจะมีศักยภาพในการหารายได้และงบประมาณ
 สนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ ได้มากกว่าศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ได้มาตรฐาน รายได้ของศูนย์ที่มากกว่า
 จึงส่งผลให้สามารถดำเนินการให้บริการที่มีคุณภาพได้สูงขึ้นและในท้ายที่สุดมักจะมีผู้ปกครอง
 ส่งเด็กหรือบุตรหลานของตนมาให้ดูแลเพิ่มมากขึ้น

มิติด้านผู้รับบริการ

ได้พิจารณาจากคุณภาพบริการและความต้องการของผู้รับบริการ กล่าวคือ
 ผู้ปกครองต้องการบริการในรูปแบบใดและอยากให้บุตรหลานของตนได้รับบริการในลักษณะ
 ใดและมากน้อยเพียงใด ด้วยการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครอง ได้แก่ ด้านอาคาร
 สถานที่ ความเหมาะสมของห้องเรียน ความสะอาด การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ของเล่น
 และสื่อการเรียนการสอนดูแล สุขอนามัยของเด็ก อาหารกลางวันและอาหารเสริม การมีส่วนร่วม
 ของชุมชน ผลจากการประเมินพบว่า ในภาพรวมแล้วผู้ปกครองเด็กมีความพึงพอใจใน
 ความสะอาดของอาคารสถานที่สูงกว่าด้านอื่น ๆ อีก 6 ด้าน คิดเป็นร้อยละประมาณ 71
 รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดอาหารกลางวันและอาหารเสริม

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของผู้ปกครองตามศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์
 พบว่า ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเข้ารับบริการในศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์จะมีความพึงพอใจ
 ในการบริการของศูนย์เด็กเล็กมากกว่าผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเข้ารับบริการในศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่าน
 เกณฑ์

สรุปได้ว่าการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกลุ่มที่ผ่านเกณฑ์จะสร้างความพึงพอใจ
 ให้กับผู้ปกครองที่มีบุตรหลานได้รับการเลี้ยงดูในศูนย์มากกว่าในกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์ แต่การ
 ประเมินครั้งนี้ก็ไม่สามารถตอบคำถามได้ว่า เด็ก 0-5 ปี ที่มีพัฒนาการสมวัยทั้งร่างกายและ
 จิตใจมีจำนวนมากน้อยเพียงใด เนื่องจากเด็กเล็กเพียงส่วนหนึ่งไม่ถึงร้อยละ 50 เท่านั้นที่อยู่ใน
 การดูแลของศูนย์เด็กเล็กอีกทั้งศูนย์เด็กเล็กก็ให้การดูแลเด็กเฉพาะในช่วงเวลากลางวันเท่านั้น
 เวลาที่เหลืออีกประมาณกว่าครึ่งเด็กจะอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะเอื้อ
 ให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยในทุกด้าน

บทบาทของภาคหุ้นส่วนในการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็ก

ในการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็ก มีภาคีหุ้นส่วนประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุข
 จังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ศูนย์สุขภาพชุมชน องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นและ
 ตัวศูนย์เด็กเล็กโดยมีผู้จัดการศูนย์เด็กเล็กเป็นตัวแทน ในกลุ่มของศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์นั้น
 จะเห็นได้ว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นตัวจักรสำคัญในการสนับสนุนช่วยให้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถดำเนินการได้ในทุกด้าน ตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ การจัดทำแผนปฏิบัติการให้งบประมาณสนับสนุนมากกว่าศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ศูนย์เด็กเล็กไม่ผ่านเกณฑ์ตั้งอยู่ ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนา การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มนี้ส่วนมากขาดการนำเอาการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาเด็กอายุ 0-5 ปี เข้าไปในแผนและวาระการดำเนินงานในหลาย ๆ แห่งประชาชนในชุมชนเองก็ไม่เข้าใจว่าตนเองจะมีสิทธิหรือเสรีภาพที่จะเรียกร้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลลูกหลานตน แม้ว่าจะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลายแห่งในกลุ่มที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์ตั้งอยู่ได้สนับสนุนงบประมาณในเรื่องเงินเดือนแก่ผู้ดูแลเด็ก อาหารกลางวัน และอาหารเสริมนมตามภารกิจที่รับโอนมา แต่ก็ไม่ได้วางแผนที่จะพัฒนาปรับปรุงการดำเนินการแต่อย่างใด เพราะถือว่าต้องทำงานตามที่กำหนดไว้ในแผนและขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจ ส่วนใหญ่แล้วไม่ได้มองเห็นความสำคัญหรือผลประโยชน์ที่เด็กพึงจะได้รับจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองยังขาดการมองด้านการพัฒนาบุคลากรของศูนย์เด็กเล็ก นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองยังขาดการมองด้านการพัฒนาบุคลากรของศูนย์เด็กเล็กและไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้กับบุคลากรของศูนย์เด็กเล็กได้ว่า อนาคตข้างหน้าเขาจะเป็นอย่างไร มีความก้าวหน้าหรือมั่นคงหรือไม่ ทำให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์เด็กเล็กขาดหรือด้อยแรงจูงใจในการทำงาน

งานวิจัยในต่างประเทศ

Hartshorn E., and J. Brantley (1973 อ้างอิงใน สุทธิพงศ์ แสนทวีสุข, 2546, หน้า 79) ได้ทดลองขั้นพัฒนาการของการเล่นของเด็กพบว่าความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์ในทางบวก ดังนั้น การทดลองให้เด็กเล่นแบบจินตนาการในชั้นเรียนเด็กถ้าได้เล่นมาก ๆ จะมีความสามารถในแก้ปัญหาได้

Albury, Ronald Graham (1977 อ้างอิงใน มงคล กุลเกลี้ยง, 2548, หน้า 52) ได้ทำการวิจัยเมื่อ ค.ศ. 1976 เรื่องการพัฒนาเกณฑ์สำหรับ บกก่อตั้งโรงเรียนอนุบาลประจำตำบล มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติการ จัดตั้งโรงเรียนอนุบาล เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างเครื่องมือการบริหารโรงเรียนอนุบาลในมลรัฐ นิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) ผลการวิจัยพบว่า เกณฑ์ในการจัดตั้งโรงเรียนอนุบาลจะต้องพิจารณาถึงงบประมาณ การสรรหาครู โครงสร้างของหลักสูตร การผลิตวัสดุอุปกรณ์ การรับรองวิทยฐานะ จำนวนนักเรียน ตำราเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์ไปยังผู้ปกครอง การประเมิน การปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของชุมชน

Buford Juanita Faye (1977 อ้างอิงใน มงคล กุลเกลี้ยง, 2548, หน้า 52) ทำการวิจัย เรื่องทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนการสอนระดับอนุบาล โดยศึกษาจากผู้ปกครอง นักเรียน 219 คน จากสมาคมผู้ปกครองที่เมือง เอ็ดมอนต์ มลรัฐโอคลาโฮมา ผลการวิจัยพบว่า เด็กก่อนวัยเรียนจำเป็นต้องเริ่มพัฒนาโปรแกรมการเรียนอนุบาล การสอนในชั้นอนุบาลควรเป็น การพัฒนาทางด้านอารมณ์จิตวิทยาเด็กและพัฒนาการทางร่างกายตามลำดับ ควรจัดกิจกรรม ที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้มาก

Peak, Louis Katherine (1978 อ้างอิงใน สุทธิพงศ์ แสนทวีสุข, 2546, หน้า 80) ได้ศึกษา การเดินทางเพื่อไปโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่นการเปลี่ยนแปลงจากบ้านสู่โรงเรียนของเด็กระดับ ก่อนประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า

1. เป็นการตอบคำถามหรือข้อสงสัยที่ว่า พ่อ-แม่ ผู้ปกครองมีการเตรียมลูกของตน เพื่อให้มีพฤติกรรมที่ทางโรงเรียนก่อนประถมศึกษาต้องทำอะไร จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัย พบว่าคุณแม่ชาวญี่ปุ่นคิดว่าพฤติกรรมของลูกขณะอยู่บ้านกับโรงเรียนควรแตกต่างกัน ชีวิตของ ลูก ๆ ที่บ้านควรเป็นไปตามกฎกติกาที่ตัวเองต้องตามใจ หรือ เอาใจและยึดความต้องการของตน แต่ชีวิตโรงเรียนจะต้องเรียนรู้กับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ต้องแสดงความคิดเห็นและเข้ากับ เพื่อนได้

2. เพื่อตอบข้อสงสัยที่ว่าโรงเรียนประถมศึกษาประเทศญี่ปุ่น จัดบรรยากาศการเรียน การสอนอย่างไร เช่น การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน บุคลากรที่รับผิดชอบ รายการจัดกิจกรรมประจำวันของเด็กต่างๆ ไม่ได้เขียนออกมาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยเฉพาะ หลักสูตรเพื่อเตรียมสร้างพื้นฐานทางลักษณะนิสัยและทัศนคติของเด็ก ผลการศึกษาสรุปว่า แม่เด็กส่วนใหญ่จะมีปัญหาการปรับตัวจากบ้านสู่โรงเรียนแต่จะค่อย ๆ แก้ไขได้โดยวิธีค่อยเป็น ค่อยไป มีการฝึกหัดอย่างเอาใจจริงเอาใจที่โรงเรียน ครูเองก็อดทนไม่ใช้อำนาจขู่ขู่บังคับ สรุปก็คือ การก้าวจากบ้านไปสู่โรงเรียนก่อนประถมศึกษาเป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่การเรียนรู้หรือ การกล่อมเกลாத่างสังคมของเด็กญี่ปุ่นทั้งพฤติกรรมและทัศนคติ

Sandre, L.Mcclinton (1981 อ้างอิงใน สุทธิพงศ์ แสนทวีสุข, 2546, หน้า 82) ได้ทำ การวิจัยเรื่องการขยายเวลาโรงเรียนอนุบาลที่มีต่อการปรับตัวของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับที่ 1 ที่มาจากโรงเรียนอนุบาลที่ขยายเวลาเรียนจะมีการปรับตัวทางด้านสังคม ได้ดีกว่านักเรียนที่มาจากโรงเรียนอนุบาลที่ใช้เวลาเรียนปกติ

Figueroa, Joa Quin and Others (1985 อ้างอิงใน มงคล กุลเกลี้ยง, 2548, หน้า 52) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทวิธีการในการประเมินความรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้จาก

การฝึกปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า การวัดพัฒนาการทางด้านจิตใจของเด็กก่อนวัยเรียนนั้น
วิธีการวัด 3 วิธีคือ

1. วัดโดยใช้อายุตามปีปฏิทินเป็นเกณฑ์ ซึ่งวิธีนี้ถือว่าเป็นวิธีที่ใช้มานานและเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสมนัก เนื่องจากไม่อาจบอกได้ว่าเด็กมีผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด
2. วัดระดับสติปัญญาของเด็กทั้งโดยที่ ใช้หลักเกณฑ์และวัดโดยไม่ใช้หลักเกณฑ์ ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ค่อยเกิดประโยชน์นักไม่สามารถนำไปใช้ในการประเมินผลการฝึกปฏิบัติได้
3. ประเมินความสามารถหรือความสำเร็จของเด็กระหว่างที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสังเกตและสัมภาษณ์ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมระหว่าง ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ ซึ่งได้ประโยชน์มากหากสามารถควบคุมบรรยากาศในการประเมินโดยไม่ให้ผู้ทดสอบรู้ตัวเพราะไม่อย่างนั้นผู้เรียนก็จะเกิดอารมณ์เครียด การประเมินโดยใช้วิธีนี้เป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่งเพราะสามารถวัดสิ่งที่ครูต้องการทราบได้จากปฏิกริยาตอบสนอง

White, Kimberly Ann (1991 อ้างอิงใน สุทธิพงศ์ แสนทวีสุข, 2546, หน้า 80) ได้ศึกษาความคาดหวังจากเด็กอายุ 4 ขวบของครู การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ซึ่งต้องการศึกษาความคาดหวังจากเด็กอายุ 4 ขวบของครู 3 คน เด็กอายุ 4 ขวบจำนวน 48 คน โดยการสังเกตและสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากครูเป็นการจัดลำดับของนักเรียน ประเภทของนักเรียน ผลการประเมินการเรียนประจำปีและวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการเปรียบเทียบ ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังในตัวเด็กทางด้านพฤติกรรม การเรียนรู้ของครูจากการสังเกต

1. ลักษณะการติดต่อระหว่างครูกับนักเรียน
2. การแก้ปัญหาพฤติกรรม
3. รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
4. การแก้ไขพฤติกรรมของครูโดยคำพูดทางสังคมและร่างกาย
5. การมอบภาระหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับเด็ก

จากพฤติกรรมของครูทั้ง 3 คนได้นำไปสู่คุณลักษณะของนักเรียนซึ่งมี 4 ประเภท คือ นักเรียนที่ครูชอบ นักเรียนที่ครูไม่ชอบ นักเรียนที่ครูติดต่อเป็นครั้งคราว และนักเรียนที่ครูไม่ติดต่อเลย แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะเหมือน ๆ กัน ทำให้ความคาดหวังในตัวเด็กแตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับ

1. พื้นฐานของเด็ก
2. ครอบครัวของเด็ก
3. บุคลิกภาพ
4. ทักษะทางสังคม

5. ความมั่นใจในความสามารถของตนเอง

ในระยะแรกของการศึกษา ครูแบ่งเด็กตามอายุได้ 3 ห้อง จากนั้นก็สอนเด็กตามความสามารถของกลุ่ม พบว่าความสามารถทางการพูดของเด็กแตกต่างกัน บางคนอธิบายความเข้าใจของตนเองไม่ได้ บางคนเข้าใจกฎเกณฑ์และความคาดหวังของครูเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองได้ดี

Larkin, Elisabeat (1992 อ้างอิงในสุทธิพงษ์ แสนทวีสุข 2546 หน้า 81) ได้ศึกษาเรื่องผู้บริหารโรงเรียนก่อนประถมศึกษาหม่อมมอญเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนก่อนประถมศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่หลายอย่างและมีงานในหน้าที่ต้องรับผิดชอบมากมายตั้งแต่การดูแลรักษาความสะอาดอาคารสื่อสารกับครู ผู้ปกครอง การบริหารบุคคล งบประมาณ และการแสวงหางบประมาณสนับสนุนและพัฒนาบุคลากร ซึ่งสัมพันธ์กับงบประมาณและการได้รับการสนับสนุนผู้ศึกษา ยังพบว่าผู้บริหารโรงเรียนก่อนประถมศึกษาได้รับการฝึกอบรมทางการบริหารน้อยมากดังนั้นจึงอาศัยประสบการณ์จากการเรียนและประสบการณ์ส่วนตัว ทำให้เรียนรู้แบบลองผิดลองถูก แต่ส่วนใหญ่ผู้บริหารเหล่านี้เคยเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนมาก่อนลักษณะการบริหารจึงเป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและผู้บริหารที่เป็นสตรีมักมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจและการตอบสนองความต้องการของเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้บริหารขาดเพื่อนในองค์กร แต่โชคดีที่มีรองผู้อำนวยการช่วยแก้ปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อนในโรงเรียน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างครูในโรงเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วนั้นแสดงให้เห็นว่าจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคมและสติปัญญาเพื่อรองรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นการประเมินผลการดำเนินงานจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้ทราบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่ามีประสิทธิภาพเพียงใดสมควรปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาในเรื่องใด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการดำเนินการ ศึกษา เรื่อง การประเมินศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในบทที่ 2 ได้กล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎีในการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย

ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 34 คน ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 14 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 3 คน และผู้ปกครองนักเรียนจาก 4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 399 คน โดยการใช้การสุ่มตาม เกณฑ์ค่าร้อยละ 20 คิดเป็นจำนวน 80 คน ดังนั้นประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวน 131 คน

ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 14 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการใช้การสุ่มตามเกณฑ์ค่าร้อยละ 20 คิดเป็นจำนวน 80 คน จำแนกรายละเอียดตามตาราง

ตาราง 1 แสดงจำนวนผู้ปกครองจำนวน 14 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามเกณฑ์ค่าร้อยละ

ลำดับ	ชื่อ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	สังกัด	จำนวน ผู้ปกครอง	จำนวนผู้ปกครอง ร้อยละ 20
1	บ้านปิ่น	เทศบาลเชียงใหม่	71	14
2	บ้านหลายทุ่ง	เทศบาลเชียงใหม่	23	5
3	บ้านแพทย์	เทศบาลเชียงใหม่	43	9
4	บ้านหลวง	เทศบาลเชียงใหม่	23	5
5	บ้านไชยสถาน	เทศบาลเชียงใหม่	35	7
6	วัดท่าฟ้าเหนือ	อบต.สระ	21	4
7	บ้านท่าฟ้าใหม่	อบต.สระ	21	4
8	บ้านสระ	อบต.สระ	57	11
9	บ้านทุ่งหนอง	อบต.สระ	15	3
10	บ้านนาบัว	อบต.สระ	20	4
11	บ้านห้วยก้างปลา	อบต.สระ	14	3
12	บ้านทุ่งมอก	อบต.บ้านมาง	27	5
13	บ้านบ่อเปี้ย	อบต.บ้านมาง	23	5
14	วัดป่าเขม	อบต.บ้านมาง	6	1
รวม			399	80

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การประเมินศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นการศึกษาเชิงประเมินผล การปฏิบัติงานโดยใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 การประเมินศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กของอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐาน(ขั้นพื้นฐาน) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย 3 ด้าน 12 มาตรฐาน 43 ตัวบ่งชี้ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท(Likert Four Rating Scale, อ้างอิงใน บุญชมและบุญส่ง, 2535, หน้า 22-28) ซึ่งกำหนดค่าคะแนน 4 ระดับ ดังนี้

- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมาก
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินที่ใช้เกณฑ์ การประเมินตามมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2550 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตจัดทำขึ้นโดยใช้มาตรฐานของโรงเรียนอนุบาลลอออุทิศเป็นต้นแบบ ซึ่งใช้สำหรับการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาทั้งนี้จึงไม่มีการทดสอบความเชื่อมั่นและไม่นำไปทดลองใช้(อ้างอิงใน คำคม ต้นจำปี, 2552, หน้า 57; มาโนช พุทธสุวรรณ, 2550, หน้า 85)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาจุดมุ่งหมาย เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขอบเขตเนื้อหา ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา
2. นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม
3. ขออนุญาตจากประธานกรรมการหลักสูตรประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยการศึกษาดำเนินเรื่อง มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประธาน กรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในด้าน การเก็บข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามทั้งหมด 131 ฉบับ
4. ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ ร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเขียงม่วง จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐาน (ขั้นพื้นฐาน) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

โดยใช้เกณฑ์ตามระดับมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ตามเกณฑ์ของ บุญชม และ บุญส่ง, 2535, หน้า 22-28 ดังนี้

3.51-4.00 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด

2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมาก

1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการดำเนินการศึกษา เรื่อง การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นักวิชาการศึกษา และผู้ปกครอง ในด้านการปฏิบัติงานซึ่งแบ่งออกเป็น ด้าน 12 มาตรฐาน 43 ตัวบ่งชี้ หลังจากที่ได้รับผลการถ่ายโอนภารกิจในปี 2550 ตามการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2550 ที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำขึ้นว่ามีการนำมาปฏิบัติตามน้อยเพียงใดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ต่อไป ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึง ผลการประเมินการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 3 ด้าน 2 มาตรฐาน 43 ตัวบ่งชี้ สรุปผลการประเมินการปฏิบัติตามประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้ศึกษาขอเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยาตามมาตรฐานการดำเนินการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านผู้เรียน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (n = 131)	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	43	32.82
2) หญิง	88	67.18
รวม	131	100.0
2. อายุ		
1) 20 – 25 ปี	8	6.10
2) 26 – 35 ปี	31	23.67
3) 36 – 45 ปี	51	38.93
4) 46 – 60 ปี	41	31.30
รวม	131	100.0
3. ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด		
1) ประถมศึกษา	17	12.97
2) มัธยมศึกษา	26	19.84
3) อนุปริญญา	21	16.03
4)ปริญญาตรี	66	50.39
5) สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.77
รวม	131	100.0
4. ตำแหน่ง		
1) ผู้ดูแลเด็ก	34	25.95
2) ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	14	10.69
3) นักวิชาการการศึกษา	3	2.30
4) ผู้ปกครอง	80	61.06
รวม	131	100.0

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชาย จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 32.82 เป็นหญิง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 67.18 เมื่อพิจารณากลุ่มประชากรอายุ 20-25 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.10 อายุ 26-35 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 23.67 อายุ 36-45 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 38.93 อายุ 46-60 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30 วุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 12.97 ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 19.84 ระดับอนุปริญญา จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 16.03 ระดับปริญญาตรี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 50.39 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.77 ตำแหน่งผู้ดูแลเด็ก จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 25.95 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.69 นักวิชาการศึกษานักเรียนจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.30 และผู้ปกครอง จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 61.06

ตอนที่ 2 การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษา(ขั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษา(ขั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มตัวอย่างด้านบุคลากร(มาตรฐานที่1- 4)

ตัวบ่งชี้ ที่	ด้านบุคลากร (มาตรฐานที่1-4)	(n=131)		ระดับ การปฏิบัติ	ลำดับ ที่
		\bar{x}	S.D.		
มาตรฐานที่1 ผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ รับผิดชอบหมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชน ได้ดี					
1.1	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	3.41	0.55	มาก	6
1.2	มีความรักเด็ก ชยัน อดทน	3.63	0.49	มากที่สุด	1
1.3	มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนา ผู้เรียน	3.48	0.60	มาก	3
1.4	กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษา ปฐมวัยการศึกษาอนุบาล หรือจบการศึกษา ปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัยการศึกษา อนุบาลหรือเทียบเท่าขึ้นไป	3.47	0.61	มาก	4
1.5	หมั่นพัฒนาตนเอง หรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม	3.35	0.55	มาก	9
รวม		3.47	0.29	มาก	
มาตรฐานที่2 ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถ ในการจัดการประสบการณ์เรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
2.1	มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษา ปฐมวัย	3.39	0.66	มาก	8
2.2	มีความรู้ความเข้าใจจิตวิทยา และพัฒนาการเด็ก	3.00	0.63	มาก	13
2.3	มีความสามารถในการจัดการประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.33	0.68	มาก	11

ตาราง3 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้ ที่	ด้านบุคลากร (มาตรฐานที่ 1-4)	(n=131)		ระดับ การปฏิบัติ	ลำดับ ที่
		\bar{x}	S.D.		
2.4	มีการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับ สภาพจริง เหมาะสมตามวัย	3.50	0.50	มาก	2
รวม		3.30	0.41	มาก	
มาตรฐานที่3 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ					
3.1	มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตาม จรรยาบรรณวิชาชีพบริหารการศึกษา	3.34	0.56	มาก	10
3.2	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน	3.43	0.58	มาก	5
3.3	มีวิสัยทัศน์และภาวะความเป็นผู้นำ	3.28	0.56	มาก	12
รวม		3.34	0.36	มาก	
มาตรฐานที่4 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ ของผู้ปกครองและชุมชน					
4.1	ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กมีความพึงพอใจคุณภาพของผู้เรียน	3.40	0.51	มาก	7
4.2	ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กมีความพึงพอใจผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ในการให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนการช่วยเหลือ ด้านอื่นๆ แก่ชุมชนและส่วนรวม	3.41	0.57	มาก	6
รวม		3.33	0.39	มาก	
รวมเฉลี่ย		3.39	0.23	มาก	

จากตาราง 3 พบว่า ระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานกาดำเนินงานการศึกษา(ขั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มตัวอย่างด้านบุคลากรมาตรฐานที่ 1-4) ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก(เฉลี่ย=3.39, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.23) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นมาตรฐานแล้วพบว่ามาตรฐานที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 1 ผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบหมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนได้ดี (เฉลี่ย=3.47, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.29) รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 3 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีคุณธรรมจริยธรรมมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ(เฉลี่ย=3.47, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.29) มาตรฐานที่ 4 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน(เฉลี่ย=3.23, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.39) และมาตรฐานที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มาตรฐานที่ 2 ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดการประสบการณ์เรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ(เฉลี่ย=3.30, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.41)

เมื่อพิจารณาตามตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีความรักเด็ก ชยันอดทน (เฉลี่ย =3.63, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.49) รองลงมาคือ มีการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับสภาพจริง เหมาะสมตามวัย (เฉลี่ย=3.50, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.50) มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน(เฉลี่ย=3.48, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.60) กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัยการศึกษาอนุบาล หรือจบการศึกษาปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัยการศึกษาอนุบาลหรือเทียบเท่าขึ้นไป(เฉลี่ย=3.47, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.61) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองและชุมชน (เฉลี่ย =3.43, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.58) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และ ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพึงพอใจผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก ในการให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนการช่วยเหลือด้านอื่นๆ แก่ชุมชนและส่วนรวม(เฉลี่ย=3.41, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.57) ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพึงพอใจคุณภาพของผู้เรียน (เฉลี่ย=3.40, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.51) มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย (เฉลี่ย =3.39, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.66) หมั่นพัฒนาตนเองหรือแสวง หาความรู้เพิ่มเติม (เฉลี่ย=3.35, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.55) มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพบริหารการศึกษา(เฉลี่ย=3.34, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.56) มีความสามารถในการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ(เฉลี่ย=3.33, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.68) และตัวบ่งชี้ที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ มีวิสัยทัศน์ และภาวะความเป็นผู้นำ (เฉลี่ย =3.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.56)

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ
อำเภอเขียงม่วง จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษา(ขั้นพื้นฐาน)
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้วศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(มาตรฐานที่5-8)

ตัวบ่งชี้ ที่	ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (มาตรฐานที่5-8)	(n=131)		ระดับ การปฏิบัติ	ลำดับ ที่
		\bar{x}	S.D.		
มาตรฐานที่5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัด หลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ					
5.1	ส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กจัดทำแผนการจัด ประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.41	0.71	มาก	5
5.2	ส่งเสริมพัฒนาวัตกรรมการจัดประสบการณ์ เรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อ การเรียนรู้	3.44	0.62	มาก	3
รวม		3.42	0.58	มาก	
มาตรฐานที่6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัด กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่าง หลากหลาย					
6.1	จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง ตอบสนองความสนใจและส่งเสริมความสร้าง ของผู้เรียน	3.64	0.56	มากที่สุด	1
6.2	จัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม	3.27	0.69	มาก	10
6.3	จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านดนตรี ศิลปะและการเคลื่อนไหว	3.61	0.60	มากที่สุด	2
6.4	จัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย	3.43	0.64	มาก	4
6.5	จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย	3.35	0.71	มาก	8
รวม		3.46	0.41	มาก	

ตาราง 4 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้ ที่	ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (มาตรฐานที่ 5-8)	(n=131)		ระดับ การปฏิบัติ	ลำดับ ที่
		\bar{x}	S.D.		
มาตรฐานที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เ					
7.1	จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียน	3.37	0.66	มาก	7
7.2	มีการให้บริการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน	3.31	0.72	มาก	9
7.3	จัดห้องเรียน พื้นที่สีเขียว สนามเด็กเล่น และสิ่งอำนวยความสะดวก เพียงพอ ให้อยู่ในสภาพใ้การใช้การได้ดี	3.05	0.90	มาก	11
รวม		3.24	0.57	มาก	
มาตรฐานที่ 8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กร ศาสนา สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน					
8.1	ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการให้บริการด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ วิชาการ อื่น ๆ ของสถานศึกษาแก่ชุมชน	3.38	0.56	มาก	6
8.2	เป็นแหล่งวิทยากรในการให้ความรู้และฉวีรชุมชน	3.27	0.68	มาก	10
8.3	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน	3.37	0.68	มาก	7
รวม		3.34	0.46	มาก	
รวมเฉลี่ย		3.38	0.37	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า ระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินการศึกษา(ขั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มตัวอย่างด้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (มาตรฐานที่ 5-8) ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก(เฉลี่ย=3.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.37) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นมาตรฐานแล้วพบว่ามาตรฐานที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย (เฉลี่ย=3.46, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.41) รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (เฉลี่ย=3.42, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.58) มาตรฐานที่ 8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กร ศาสนา สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน(เฉลี่ย=3.34, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.46) และ มาตรฐานที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือมาตรฐานที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อม และการบริการที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน(เฉลี่ย=3.24, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.57)

เมื่อพิจารณาตามตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางสมองตอบสนองของความสนใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน (เฉลี่ย=3.64, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.56) รองลงมาคือจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านดนตรี ศิลปะและการเคลื่อนไหว (เฉลี่ย=3.61, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.60) ส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (เฉลี่ย=3.44, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.62) จัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย (เฉลี่ย=3.43, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.64) ส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กจัดทำแผน การจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (เฉลี่ย=3.41, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.71) ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการให้บริการด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ วิชาการอื่น ๆ ของสถานศึกษาแก่ชุมชน(เฉลี่ย=3.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.56) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียน และ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน(เฉลี่ย=3.37, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.66, 0.68) จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย (เฉลี่ย=3.35, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.71) มีการให้บริการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน(เฉลี่ย=3.31, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.72) มีจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามและ เป็นแหล่งวิทยากรในการให้ความรู้และบริการชุมชน (เฉลี่ย=3.27, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.69, 0.68) และตัวบ่งชี้ที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือจัดห้องเรียน พื้นที่สีเขียว สนามเด็กเล่น และสิ่งอำนวยความสะดวก เพียงพอให้อยู่ในสภาพใช้การได้ดี(เฉลี่ย=3.05, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.90)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ
อำเภอเขียงม่วง จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษา(ขั้นพื้นฐาน)
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านผู้เรียน(มาตรฐานที่9-12)

ตัว บ่งชี้ที่	ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (มาตรฐานที่9 – 12)	(n=131)		ระดับ การปฏิบัติ	ลำดับ ที่
		\bar{x}	S.D.		
มาตรฐานที่9 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์					
9.1	มีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้น	3.52	0.59	มากที่สุด	4
9.2	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน	3.44	0.57	มาก	6
9.3	ประหยัดใช้สิ่งของของตนเองและส่วนรวม อย่างคุ้มค่า	3.35	0.68	มาก	10
9.4	มีมารยาท ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม	3.39	0.61	มาก	9
รวม		3.43	0.30	มาก	
มาตรฐานที่10 ผู้เรียนมีความรู้แลทักษะ ที่จำเป็นตามหลักสูตร					
10.1	มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก	3.51	0.53	มากที่สุด	5
10.2	มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า	3.41	0.67	มาก	7
10.3	มีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสม	3.40	0.51	มาก	8
10.4	มีทักษะในการสังเกตและสำรวจ	3.41	0.67	มาก	7
10.5	มีความรู้ในเรื่องตนเองบุคคลที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว	3.32	0.60	มาก	12
รวม		3.41	0.25	มาก	
มาตรฐานที่11 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี					
11.1	มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและป้องกันตนเอง ไม่ให้เกิดอุบัติเหตุภัยต่อตนเอง และผู้อื่น	3.17	0.81	มาก	13

ตาราง5 (ต่อ)

ตัว บ่งชี้ที่	ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (มาตรฐานที่9 – 12)	(n=131)		ระดับ การปฏิบัติ	ลำดับ ที่
		\bar{x}	S.D.		
11.2	มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกาย ตามเกณฑ์	3.60	0.51	มากที่สุด	3
11.3	มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	3.44	0.56	มาก	6
11.4	ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ผู้ดูแลเด็ก และผู้อื่น	3.51	0.59	มากที่สุด	5
รวม		3.43	0.32	มาก	
มาตรฐานที่12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและ ลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และ การเคลื่อนไหว					
12.1	สนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ	3.34	0.58	มาก	11
12.2	สนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรีและ การเคลื่อนไหว	3.75	0.44	มากที่สุด	1
12.3	สนใจและร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย	3.72	0.48	มากที่สุด	2
รวม		3.60	0.31	มากที่สุด	
รวมเฉลี่ย		3.46	0.15	มาก	

จากตาราง5 พบว่า ระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มตัวอย่างด้านผู้เรียน (มาตรฐานที่ 9-12) ในภาพรวมมีระดับ การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก(เฉลี่ย=3.46, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.15) และเมื่อพิจารณาแยกเป็น มาตรฐานแล้วพบว่า มาตรฐานที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงสุด คือ มาตรฐานที่ ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว(เฉลี่ย=3.60, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.31) รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ผู้เรียน มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี (เฉลี่ย=3.43, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.30, 0.32) และ มาตรฐานที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือมาตรฐานที่10 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตาม หลักสูตร(เฉลี่ย=3.41, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.25)

เมื่อพิจารณาตามตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือสนใจและร่วมกิจกรรม ด้านดนตรีและการเคลื่อนไหว(เฉลี่ย=3.75, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.44) รองลงมาคือสนใจและ

ร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย(เฉลี่ย= 3.72, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.48) มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์(เฉลี่ย=3.60, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.51) มีวินัย ความซื่อสัตย์ สุจริต ความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนตามข้อตกลงเบื้องต้น(เฉลี่ย=3.52, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.59) มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และร่างกายแข็งแรง มีมนุษยสัมพันธ์ดีต่อเพื่อน ผู้ดูแลเด็ก และผู้อื่น (เฉลี่ย=3.51, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.53,0.59) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม(เฉลี่ย=3.44, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน=0.57,0.56) มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และมีทักษะในการสังเกตและสำรวจ (เฉลี่ย =3.41, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.67) มีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสม (เฉลี่ย =3.40, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.51) มีมารยาท ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม (เฉลี่ย=3.39, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน=0.61) ประหยัดใช้สิ่งของส่วนตนและส่วนรวม อย่างคุ้มค่า (เฉลี่ย=3.35, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน=0.68) สนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ(เฉลี่ย=3.34, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.58) และ มีความรู้ในเรื่องตนเองบุคคลที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว(เฉลี่ย=3.32, ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน=0.60) และตัวบ่งชี้ที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและ ป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุต่อตนเอง และผู้อื่น(เฉลี่ย=3.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.81)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ
อำเภอเขียงม่วง จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษา (ชั้นพื้นฐาน)
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภาพรวมในแต่ละด้าน

ที่	มาตรฐานการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (n=131)			ระดับ การปฏิบัติ	ลำดับ ที่
		\bar{x}	S.D.		
1	ด้านบุคลากร(มาตรฐานที่1-4)	3.39	0.23	มาก	2
2	ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(มาตรฐานที่5-8)	3.38	0.39	มาก	3
3	ด้านผู้เรียน(มาตรฐานที่9-12)	3.46	0.15	มาก	1
รวม		3.40	0.15	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเขียงม่วง จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษา (ชั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย=3.40, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.15) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านผู้เรียน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด(เฉลี่ย=3.46, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.15) รองลงมาคือ ด้านบุคลากร (เฉลี่ย=3.39, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.23) และด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุดเฉลี่ย=3.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.39)

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาเรื่อง การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นักวิชาการศึกษา และผู้ปกครอง ใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.18 มีอายุ 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.93 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50.39 เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำแหน่งผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 61.06

2. การประเมิน การปฏิบัติงานใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 3 ด้าน 12 มาตรฐาน 43 ตัวบ่งชี้ สรุปผลการประเมินได้ดังนี้

การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานการดำเนินงานการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านผู้เรียน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านบุคลากร ส่วนด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลการประเมิน ได้ดังนี้

ด้านบุคลากร (มาตรฐานที่ 1-4) พบว่า ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นมาตรฐานแล้วพบว่า มาตรฐานที่ 1 ผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรม จริยธรรม

มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบหมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนได้ดี มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 3 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 4 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน และมาตรฐานที่ 2 ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดการประสบการณ์เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาตามตัวบ่งชี้ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ พบว่าบุคลากรมีความรักเด็ก ชยัน อดทน มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ มีการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับสภาพจริง เหมาะสมตามวัย มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน

ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (มาตรฐานที่ 5-8) พบว่า ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นมาตรฐานแล้วพบว่า มาตรฐานที่ 6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน น้อย่างหลากหลาย มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กร ศาสนา สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน และมาตรฐานที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาตามตัวบ่งชี้ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ พบว่า ศูนย์มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางสมองตอบสนองของความสัมพันธ์ และส่งเสริมความสร้างสรรค์ของผู้เรียน มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านดนตรี ศิลปะและการเคลื่อนไหว และ ส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมจัดการประสบการณ์เรียนรู้ และ สื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ด้านผู้เรียน (มาตรฐานที่ 9-12) พบว่า ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นมาตรฐานแล้วพบว่า มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 9 กับมาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนมี คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และ ผู้เรียนมีสุขภาพกาย แลสุขภาพจิตที่ดี และ มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาตามตัวบ่งชี้ เรียงลำดับ จากมากไปน้อย 3 ลำดับ พบว่า ผู้เรียนสนใจ และร่วมกิจกรรมด้านดนตรีและการเคลื่อนไหว มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ สนใจ และร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย และ มีน้ำหนัก ส่วนสูง มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษา การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

ผลการประเมิน พบว่า บุคลากรมีความรักเด็ก ชยัน อดทน ซึ่งมีการ ปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ประสบการณ์ในการทำงาน ความรู้ และทักษะในการดูแลเด็กวัยก่อนเรียน การเอาใจใส่ใกล้ชิดเด็กสม่ำเสมอ ของครูผู้ดูแลเด็กประกอบกับการสรรหา บรรจุแต่งตั้ง ครูผู้ดูแลเด็กตามมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งครูผู้ดูแลเด็ก ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดคุณลักษณะและคุณสมบัติของครูผู้ดูแลเด็กไว้อย่างชัดเจน จึง ส่งผลให้การประเมินการปฏิบัติในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด และด้วยลักษณะและคุณสมบัติของพี่เลี้ยง หรือผู้ดูแลเด็กในกลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมี ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กเล็ก จึงทำให้ผู้ดูแลเด็กในศูนย์ที่ได้รับการรับรองว่าได้มี มาตรฐานของกรมอนามัยและมีความพร้อมในการดูแลเด็กมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ การประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดหลักของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2548)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดกิจกรรมส่งเสริมความ สามารถด้านดนตรี ศิลปะและ การเคลื่อนไหว เป็นประเด็นที่พบว่ามี การปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากตามหลัก การจัด หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย กิจกรรมการร้องเพลงเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ในการเสริมทักษะ ให้กับเด็ก การเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลง และการเคลื่อนไหวอวัยวะ ส่วนต่าง ๆ จะช่วยพัฒนา ทักษะกล้ามเนื้อ และส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้แข็งแรง คล่องแคล่ว ว่องไว กิจกรรมนี้นอกจาก จะทำให้เด็กได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนานแล้ว ยังเป็นการฝึกการออกเสียง การอ่านให้กับ เด็กได้เป็นอย่างดี การวาดรูป ระบายสีเป็นกิจกรรมที่ ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านจินตนาการ ของเด็ก กิจกรรมนี้จะทำให้เด็กสามารถแสดงจินตนาการออกมา และยังสามารศึกษาว่าเด็กมี ความคิดอย่างไร ผ่านจากรูปที่เด็กวาดออกมาจากจินตนาการ นอกจากนี้แล้ว การวาดรูป ระบายสี จะช่วยสร้างให้เด็กคุ้นเคยกับการใช้ดินสอ การเขียน การควบคุมมือ ควบคุมดินสอ ให้วาดสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับทักษะการเขียนในอนาคตด้วย

ผู้เรียนสนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรีและการเคลื่อนไหว เป็นประเด็นที่พบว่ามีการปฏิบัติมากที่สุด เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ผ่านการเล่น เป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข หากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการ จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ เป็นลักษณะกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นแบบเปิดกว้าง โดยจัดให้มีประสบการณ์ที่หลากหลายโดยให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจหรือให้เด็กได้แสดงออกในแนวทางที่ เด็กชอบ การเรียนรู้แบบปฏิบัติจริงโดยการใช้ประสาทสัมผัส จะส่งเสริมให้เด็กเกิด ความอยากรู้อยากเห็น และมีความสุขกับการ ได้ทดลองสร้างสิ่งใหม่ ๆ เด็กจะเรียนรู้ได้เต็ม ตามศักยภาพเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น การฝึกให้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น จะทำให้เด็กได้ตรวจสอบความคิดของตน หากเด็กพบปัญหา เด็กจะต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่ ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรให้เด็กได้เรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงเป็น หลัก มีการเชื่อมโยงหลากหลายสาขาวิชา ครู จึงควร เป็นผู้ให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการและให้การสนับสนุน และส่งเสริมอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการศึกษาไปใช้

ในการพัฒนางานด้านบุคลากร ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ดูแลเด็กควรเข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาตนเองและหาความรู้ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ หน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ควรจัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพกับบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้การสร้างขวัญและกำลังใจ การให้ความเป็นธรรมกับผู้ดูแลเด็ก รวมถึงการให้โอกาสในการพัฒนาตนเองด้วยความเท่าเทียมกัน ในส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็กควรจัดชั้น เรียนให้สะอาด น่าอยู่และปลอดภัย เพื่อลดการแพร่ระบาดของโรค แลช้องกันการติดเชื้อของเด็กผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนักวิชาการการศึกษา หรือผู้รับผิดชอบงานด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรให้ความสำคัญและเอาใจใส่ต่อการพัฒนางานใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมั่นนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ นอกจากนี้แล้วหน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ปกครองเพื่อเพิ่มพูนทักษะและพัฒนาองค์ความรู้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและควรสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง ผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน รวมถึงภาคีเครือข่ายในชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้เป็น สถานะที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริม การปฏิบัติตนตามหลัก

พุทธศาสนิกชนที่สนับสนุนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนางานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง การจัดหาสื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่นสนาม สิ่งอำนวยความสะดวกและเพิ่มความปลอดภัยให้กับผู้เรียน อย่างเหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการยังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน หน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารศูนย์เด็กเล็กควรตระหนักอยู่เสมอ

สำหรับการพัฒนางานด้านผู้เรียนผู้ดูแลเด็ก ควรจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และให้ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง ของการจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา หลีกเลียงกระบวนการจัดกิจกรรมแบบเก่า ๆ ผู้ดูแลเด็กควรจัดให้มี กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้นอกสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะชีวิตตามสภาพจริงและ ควรจัดห้องเรียนโดยแยกผู้เรียนตามช่วงอายุ เพื่อความสะดวกในการจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององ ค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเป็นรายกรณี เพื่อใช้เป็นข้อมูลและหาแนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป
2. ควรสำรวจปัญหา และความต้องการของชุมชนที่มีต่อการจัดตั้ง รวมถึง ยุบเลิก และ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2547). **คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2548). **มาตรฐานการดำเนินงาน
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2550). **มาตรฐานการศึกษา
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(มาตรฐานขั้นพื้นฐาน)ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**.
ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2549). **รวมกฎหมายและระเบียบ
ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**
(เล่มที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2549). **ระเบียบ หนังสือสั่งการ และ
กฎหมายสำหรับการศึกษาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เกรียงศักดิ์ เขียวอึ้ง.(2548). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์** (พิมพ์ครั้งที่ 3). สมุทรปราการ:
โรงพิมพ์เดชกมล.
- จินตนา พัฒนพงศ์ธร. (2547). **พัฒนาการเด็กตามวัยและการประเมินพัฒนาการเด็ก
ปฐมวัย**. นนทบุรี: สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- ประนอม คลังทอง. (2543). **การศึกษาการดำเนินงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด
จังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์,ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนาวิสุ และเลิศชัย เจริญรักษ์. (ม.ป.ป.). **การขอ
ประเมินการดำเนินงานตามตัวชี้วัดของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข**.
ขอนแก่น: โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์.
- มงคล กุลเกลี้ยง. (2548). **สภาพปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี**.
อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

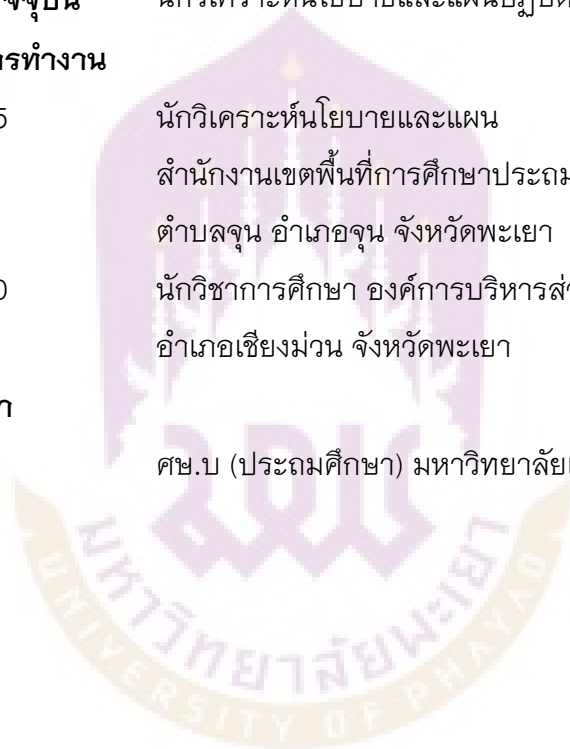
- สมยศ งามชมพู่. (2545). การศึกษาศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เขตโซนใต้ในจังหวัด
ขอนแก่น ตามมาตรฐานโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
ขอนแก่น.
- สุทธิพงศ์ แสนทวีสุข. (2546). การประเมินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด
อุบลราชธานี. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุรนาท ชมะณะรงค์. (2548). กระบวนการนโยบาย: หลักการและการประยุกต์. ขอนแก่น:
โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
พ.ศ. 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). ตัวบ่งชี้สภาพที่พึงประสงค์และเกณฑ์
การประเมิน ระดับก่อนประถมศึกษามาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมิน
คุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อุทัย เลาหวิเชียร. (2540). รัฐประศาสนศาสตร์: ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล	หทัยกรานต์ มุลิกา
วัน เดือน ปี เกิด	13 เมษายน 2520
ที่อยู่ปัจจุบัน	111 หมู่ที่ 12 ตำบลน้ำซำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ 54130
ที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา 56150
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2555	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2550	นักวิชาการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	ศษ.บ (ประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นายอวยชัย รัตนแพทย์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
หัวหน้ากลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
2. นายวีระเดช กันชัย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ระดับ 7
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง อำเภอเชียงม่วน
จังหวัดพะเยา
3. ว่าที่ร้อยตรีทรงพล เทพคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบ้านหลายทุ่ง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการศึกษา

แบบสอบถามเพื่อการศึกษา

เรื่อง การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และนำผลที่ได้รับจากการศึกษาเป็นแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา
2. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นักวิชาการ ศึกษา ผู้ปกครอง
3. ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาประเมินมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐาน(ขั้นพื้นฐาน) ของ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก และด้านผู้เรียน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร มี 4 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ ด้านศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก มี 4 มาตรฐาน 13 ตัวบ่งชี้ และด้านผู้เรียน มี 4 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาจาก เกณฑ์การประเมินคุณภาพที่มีความแตกต่างกัน ระดับคือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด
4. ข้อมูลที่ได้รับจะมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนางานในศูนย์ เด็กเล็ก ของกร มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยจึงขอ ความกรุณามายังท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อตามสภาพที่เป็นจริง คำตอบของท่านจะได้รับการ แปรผลและนำเสนอในภาพรวม ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือผู้อื่นแต่ประการใด

นางสาวหทัยกรานต์ มุสิกกา

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสอบถามเพื่อการศึกษา

เรื่อง การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเขียงม่วน จังหวัดพะเยา
ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเขียงม่วน จังหวัดพะเยา
เป็นแบบที่มีตัวเลือก

ประกอบด้วย

1. ด้านบุคลากร	มี 4 มาตรฐาน	14	ตัวบ่งชี้
2. ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	มี 4 มาตรฐาน	13	ตัวบ่งชี้
3. ด้านผู้เรียน	มี 4 มาตรฐาน	16	ตัวบ่งชี้

ผู้ตอบในตำแหน่ง.....

ชื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() 20 – 25 ปี () 26 – 35 ปี

() 36 – 45 ปี () 46 – 60 ปี

3. ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของท่าน

() ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา

() อนุปริญญา () ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี

4. ท่านเกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำแหน่ง

() ผู้ดูแลเด็ก () ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

() นักวิชาการศึกษา () ผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 การประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด โดยพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินคุณภาพที่มีความแตกต่างกัน 4 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

4	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับมาก
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

มาตรฐานด้านบุคลากร		ระดับการปฏิบัติ				สำหรับผู้วิจัย
		4	3	2	1	
มาตรฐานที่ 1 ผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ / ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี						
ตัวบ่งชี้ที่ 1.1	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน					
ตัวบ่งชี้ที่ 1.2	มีความรักเด็ก ชยัน อดทน					
ตัวบ่งชี้ที่ 1.3	มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน					
ตัวบ่งชี้ที่ 1.4	กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย/การศึกษาอนุบาล หรือจบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย/การศึกษาอนุบาลหรือเทียบเท่าขึ้นไป					
ตัวบ่งชี้ที่ 1.5	หมั่นพัฒนาตนเอง หรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม					

มาตรฐานด้านบุคลากร		ระดับการปฏิบัติ				สำหรับผู้วิจัย
		4	3	2	1	
มาตรฐานที่ 2 ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ						
ตัวบ่งชี้ที่ 2.1	มีความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย					
ตัวบ่งชี้ที่ 2.2	มีความรู้ความเข้าใจจิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก					
ตัวบ่งชี้ที่ 2.3	มีความสามารถในการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
ตัวบ่งชี้ที่ 2.4	มีการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับสภาพจริงเหมาะสม ตามวัย					
มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมี ความสามารถในการบริหารจัดการ						
ตัวบ่งชี้ที่ 3.1	มีคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพ					
ตัวบ่งชี้ที่ 3.2	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองและชุมชน					
ตัวบ่งชี้ที่ 3.3	มีวิสัยทัศน์และภาวะความเป็นผู้นำ					
มาตรฐานที่ 4 ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้เรียน มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ ของผู้ปกครองและชุมชน						
ตัวบ่งชี้ที่ 4.1	ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความ พึงพอใจคุณภาพของผู้เรียน					
ตัวบ่งชี้ที่ 4.2	ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความ พึงพอใจ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ดูแลเด็ก ในการ ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ แก่ ชุมชนและส่วนรวม					

มาตรฐานด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก		ระดับการปฏิบัติ				สำหรับผู้วิจัย
		4	3	2	1	
มาตรฐานที่ 5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ						
ตัวบ่งชี้ที่ 5.1	ส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
ตัวบ่งชี้ที่ 5.2	ส่งเสริมพัฒนานวัตกรรม การจัดประสบการณ์เรียนรู้ และ สื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
มาตรฐานที่ 6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย						
ตัวบ่งชี้ที่ 6.1	จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง ตอบสนอง ความสนใจและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน					
ตัวบ่งชี้ที่ 6.2	จัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม					
ตัวบ่งชี้ที่ 6.3	จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านดนตรี ศิลปะและ การเคลื่อนไหว					
ตัวบ่งชี้ที่ 6.4	จัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และ ภูมิปัญญาไทย					
ตัวบ่งชี้ที่ 6.5	จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย					
มาตรฐานที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน						
ตัวบ่งชี้ที่ 7.1	จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริม ประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียน					
ตัวบ่งชี้ที่ 7.2	มีการให้บริการที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย ของผู้เรียน					
ตัวบ่งชี้ที่ 7.3	จัดห้องเรียน พื้นที่สีเขียว สนามเด็กเล่น และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอให้อยู่ในสภาพใช้การได้ดี					

มาตรฐานด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/ด้านผู้เรียน		ระดับการปฏิบัติ				สำหรับผู้วิจัย
		4	3	2	1	
มาตรฐานที่ 8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรศาสนา สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน						
ตัวบ่งชี้ที่ 8.1	ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการบริการด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ วิชาการ และอื่น ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ชุมชน					
ตัวบ่งชี้ที่ 8.2	เป็นแหล่งวิทยากรในการให้ความรู้และบริการชุมชน					
ตัวบ่งชี้ที่ 8.3	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กร ภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน					
มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์						
ตัวบ่งชี้ที่ 9.1	มีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้น					
ตัวบ่งชี้ที่ 9.2	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
ตัวบ่งชี้ที่ 9.3	ประหยัดใช้สิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า					
ตัวบ่งชี้ที่ 9.4	มีมารยาท ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม					
มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร						
ตัวบ่งชี้ที่ 10.1	มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก					
ตัวบ่งชี้ที่ 10.2	มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5					
ตัวบ่งชี้ที่ 10.3	มีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสม					

มาตรฐานด้านผู้เรียน		ระดับการปฏิบัติ				สำหรับ ผู้วิจัย
		4	3	2	1	
มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร						
ตัวบ่งชี้ที่ 10.4	มีทักษะในการสังเกตและสำรวจ					
ตัวบ่งชี้ที่ 10.5	มีความรู้ในเรื่องตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติและ สิ่งต่าง ๆ รอบตัว					
มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี						
ตัวบ่งชี้ที่ 11.1	มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุต่อ ตนเองและผู้อื่น					
ตัวบ่งชี้ที่ 11.2	มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์					
ตัวบ่งชี้ที่ 11.3	มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม					
ตัวบ่งชี้ที่ 11.4	ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ผู้ดูแลเด็ก และผู้อื่น					
มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว						
ตัวบ่งชี้ที่ 12.1	สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ					
ตัวบ่งชี้ที่ 12.2	สนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรี และการเคลื่อนไหว					
ตัวบ่งชี้ที่ 12.3	สนใจและร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย					